

T.C
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
GENEL PSİKOLOJİ BİLİM DALI

6 İLE 11 YAŞ ARASINDA ÇOCUKLARDA GÖRÜLEN RUHSAL
SORUNLARIN ANNELERİN BAĞLANMA DÜZEYİ, ÇOCUK
YETİŞTİRME TUTUMU VE AİLE İŞLEVLERİ İLE OLAN İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Gözde NALBANTOĞLU
125101116

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Reyhan Saydam

İstanbul, 2016

T.C
İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
GENEL PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**6 İLE 11 YAŞ ARASINDA ÇOCUKLARDA GÖRÜLEN
RUHSAL SORUNLARIN ANNELERİN BAĞLANMA
DÜZEYİ, ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMU VE AİLE
İŞLEVLERİ İLE OLAN İLİŞKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tezi Hazırlayan: **Gözde NALBANTOĞLU**

İstanbul, 2016

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “6 ile 11 Yaş Arasında Çocuklarda Görülen Ruhsal Sorunların Anne-Babaların Bağlanma Düzeyi, Çocuk Yetiştirme Tutumu ve Aile İşlevleri ile Olan İlişkisi” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullandıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Gözde NALBANTOĞLU

ONAY

Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece İstanbul Arel yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumunyıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

ÖZET

6 İLE 11 YAŞ ARASINDA ÇOCUKLARDA GÖRÜLEN RUHSAL SORUNLARIN ANNELERİN BAĞLANMA DÜZEYİ, ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMU VE AİLE İŞLEVLERİ İLE OLAN İLİŞKİSİ

Gözde NALBANTOĞLU

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı

Danışman:Yrd. Doç. Dr. Reyhan SAYDAM

Şubat, 2016

Bu araştırma, 6 ile 11 yaş arasındaki çocuklarda görülen ruhsal sorunlar ile annelerin bağlanma düzeyi, çocuk yetiştirme tutumları ve aile işlevlerine göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacıyla yapılmıştır.

Bu araştırma İstanbul ili içerisinde bulunan birbirinden farklı danışmanlık ve psikiyatri merkezlerinde 6-11 grubu çocuğa sahip 91 anneden oluşmaktadır. Annelere Kişisel Bilgi Formu, İlişki Ölçekleri Anketi, CBCL-Çocuk Davranışları Değerlendirme Ölçeği (4-18 yaş formu), Aile Değerlendirme Ölçeği, PARI- Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği uygulanmıştır.

Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizleri SPSS 21.0 programı kullanılarak yapılmıştır. Veriler değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (Frekans, Yüzde, Ortalama, Standart sapma) ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA), t-testi ve Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi kullanılmıştır. Tek yönlü varyans analizleri sonucunda farkın anlamlı olduğu durumlarda hangi gruplardan kaynaklandığını bulmak için Tukey analizi kullanılmıştır.

Araştırmanın bulgularına bakıldığında, aile değerlendirme ölçeğinde demografik özelliklere göre anlamlı farklılıklar görülmüştür. Aynı şekilde çocuk yetiştirme tutumu ile demografik özellikler arasında da anlamlı farklılıklar görülmüştür.

Ölçekler arasındaki ilişkilere bakıldığında aile değerlendirme ölçeği ile çocuk davranışları arasında, aile değerlendirme ile çocuk yetiştirme tutumu arasında ve çocuk davranışları ile çocuk yetiştirme tutumları arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Diğer

yandan bağlanma stilleri ile çocuk davranışları arasında herhangi anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler:Bağlanma Stili, Çocuklarda Görülen Ruhsal Sorunlar, Çocuk Yetiştirme Tutumu, Aile İşlevleri

ABSTRACT

RELATIONSHIP WITH MENTAL PROBLEMS THAT HAS BEEN SEEN IN CHILDREN BETWEEN THE AGES OF 6 AND 11 AND MOTHER BONDING LEVEL, CHILD REARING ATTITUDES, FAMILY FUNCTIONING

Gözde NALBANTOĞLU

Master Thesis, Psychology Department

Supervisor: Ass. Prof. Reyhan SAYDAM

February, 2016

The aim of this research is examine the level of binding of the parents, child-rearing attitudes and family functions on their children that has mental problems aged 6 – 11.

The sample of research consist of 91 mothers have children 6 – 11 age group getting consulting at psychiatric centers. Personal Information Form, The Relationship Scales Questionnaire, Using R-Child Behavior Rating Scale (Ages 4-18 Form), Family Assessment Scale, PARI - Family Life And Child Rearing Attitudes Scale were put in practice into the children's mothers.

Data collected in the research have been analyzed by using SPSS 21.0 program. In the analysis of the data descriptive statistical methods used to evaluate the study data (frequency, percentage, mean, and standard deviation) were used. One-way analysis of variance (ANOVA), t-test and Pearson Product-Moment Correlation Analysis have been used. In order to find among which groups the difference has result from in the cases in which the difference is significant as a result of the one-way analysis of variance, Tukey analysis has been carried out.

Based on the findings of the research it has been observed that Family Assessment Scale differs significantly due to personal information. In the same way, Family Life and Child Rearing Attitudes Scale differs significantly due to personal information.

When looking at the relationship between scales, there is a significant relation between Family Assessment Scale and R-Child Behavior Rating Scale, Family Assessment Scale and Family Life and Child Rearing Attitudes Scale and R-Child Behavior Rating Scale and Child Rearing Attitudes Scale. On the other hand there is no significant relation between The Relationship Scales Questionnaire and R-Child Behavior Rating Scale.

Keywords: Relationship Style, Mental Health Problems In Children, Child-Rearing Attitudes, Family Functions

ÖNSÖZ

Oldukça uzun, zaman alıcı ve yorucu bir uğraşın, öğretici sonucu olarak ortaya çıkan bu ürünün oluşmasına katkı sağlayan, emekleri geçen kimi insanlar söz konusudur.

Öncelikle araştırmanın her aşamasında desteğini hissettiğim, değerli zamanını ayırarak öğretici dönütlerini, güdüleyen yapıcı eleştirilerini esirgemeyen saygıdeğer hocam ve danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Reyhan SAYDAM'a şükran duygularımı sunmayı bir borç biliyorum.

Yaşamımın her aşamasında olduğu gibi, tez çalışmam sırasında da bana verdikleri sonsuz moral, sevgi ve her türlü destekleri için başta babam Mehmet AY'a, annem Hilal AY'a ve ablam Gamze AY'a en içten teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın tüm aşamalarında yaşadığım sıkıntı ve mutlulukları benimle paylaşan, verdikleri destek ve içten arkadaşlıklarıyla her zaman yanımda olan meslektaşlarıma teşekkür ederim.

Tez sürecimde bana sabrını, anlayışını eksik etmeyen ve beni bu süreç içerisinde sürekli destekleyen, hayatıma girdiği ilk andan beri en güzel duyguları yaşatan sevgili eşim Can Burak NALBANTOĞLU'na teşekkürlerin en büyüğünü sunarım.

Gözde NALBANTOĞLU

Şubat, 2016

İÇİNDEKİLER

ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	vii
TABLolar LİSTESİ	xi

1. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	2
1.2. PROBLEM CÜMLESİ	2
1.3. ALT PROBLEMLER.....	3
1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	3
1.5. VARSAYIMLAR	4
1.6. SINIRLILIKLAR	4

2. BÖLÜM

KURAMSAL TEMEL BİLGİLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. BAĞLANMA KURAMI.....	5
2.1.1. Çocuklukta Bağlanma Stilleri.....	8
2.1.2. Yetişkin Bağlanma Stilleri.....	10
2.1.3. Çocuk ve Yetişkin Bağlanma Stilleri ile İlgili Gelişimsel Araştırmalar	12
2.2. EBEVEYNLERİN ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI	14
2.2.1. Baskıcı ve Otoriter Anne-Baba Tutumu	15
2.2.2. Aşırı Hoşgörülü ve Aşırı izin Verici Anne-Baba Tutumu	16
2.2.3. Dengesiz, Tutarsız ve Kararsız Anne-Baba Tutumu	17
2.2.4. Aşırı Koruyucu Anne-Baba Tutumu.....	17
2.2.5. İlgisiz Anne-Baba Tutumu.....	18
2.2.6. Demokratik, Güven Verici Anne-Baba Tutumu.....	19
2.3. AİLE İŞLEVLERİ.....	19

2.4. ÇOCUKLARDA GÖRÜLEN RUHSAL SORUNLAR	21
2.4.1. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu.....	22
2.4.2. Davranım Bozukluğu	23
2.4.3. Karşı Olma Karşı Gelme Bozukluğu	23
2.4.5. Çocuklarda Görülen Psikosomatik Hastalıklar.....	24
2.4.6. Çocuklarda Depresyon.....	24
2.4.7. Çocuklarda Kaygı Bozuklukları	25

3. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	26
3.2. ÇALIŞMA GRUBU	26
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	26
3.3.1. İlişki Ölçekleri Anketi	27
3.3.2. Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği.....	27
3.3.3. Aile Değerlendirme Ölçeği	28
3.3.4. Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği	29
3.4. İŞLEM.....	30

4. BÖLÜM

BULGULAR

4.1. ÇALIŞMA GRUBUNUN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	31
4.2. AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNE İLİŞKİN BULGULAR	33
4.3. AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME ÖLÇEĞİNE İLİŞKİN BULGULAR	38
4.4. ÇOCUK DAVRANIŞ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	43
4.5. İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	49
4.6. AİLE İŞLEVLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ÇOCUK DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİYE AİT BULGULAR.....	53
4.7. AİLE İŞLEVLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ÖLÇEKLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİYE AİT BULGULAR.....	55
4.8. AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUM ÖLÇEĞİ (PARI) İLE ÇOCUK DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ (CBCL) ARASINDAKİ İLİŞKİYE AİT BULGULAR.....	57

4.9. İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ İLE ÇOCUK DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMİŞ ÖLÇEĞİ (CBCL) VE AİLE İŞLEVLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ARASINDAKİ İLİŞKİYE AİT BULGULAR	59
---	----

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. AİLE İŞLEVLERİ –AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNE İLİŞKİN TARTIŞMA VE SONUÇLAR	62
5.2. AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMU ÖLÇEĞİNE İLİŞKİN TARTIŞMA VE SONUÇLAR	63
5.3. ÇOCUK DAVRANIŞ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİNE İLİŞKİN TARTIŞMA VE SONUÇLAR	64
5.4. İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİNE İLİŞKİN TARTIŞMA VE SONUÇLAR.....	66
5.5. İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ VE ÇOCUK DAVRANIŞ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ ARASINDAKİ İLİŞKİ	67
5.6. İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ VE AİLE İŞLEVLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ	67
5.7. İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMU ARASINDAKİ İLİŞKİ	67
5.8. AİLE İŞLEVLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE ÇOCUK DAVRANIŞLARI ARASINDAKİ İLİŞKİYE AİT BULGULAR.....	67
5.9. AİLE İŞLEVLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ VE AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİYE AİT BULGULAR.....	68
5.10. AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI İLE ÇOCUK DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ ARASINDAKİ İLİŞKİYE AİT BULGULAR	69
ÖNERİLER	72
KAYNAKÇA	73
EKLER	80
EK 1: BİLİMSEL ETİK FORMU	80
EK 2: GÖNÜLLÜ OLUR FORMU	81
EK 3: AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ	84
EK 4: ÇOCUK DAVRANIŞ DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ	87
EK 5: İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ.....	89
EK 6: AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMU ÖLÇEĞİ.....	90

TABLolar LİSTESİ

TABLO 2.1. YABANCI ORTAMDAKİ AŞAMALAR	8
TABLO 2.2. DÖRTLÜ BAĞLANMA MODELİ (DBM).....	11
TABLO 4.1. ÇALIŞMA GRUBUNA AİT DEMOGRAFİK BULGULARIN DAĞILIMI	31
TABLO 4.2. AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ (ADÖ) ALT BOYUTLARI İLE CİNSİYETE İLİŞKİN T-TESTİ SONUÇLARI.....	33
TABLO 4.3. AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ (ADÖ) ALT BOYUTLARI İLE EVLİLİK DURUMUNA İLİŞKİN T-TESTİ SONUÇLARI.....	34
TABLO 4.4. AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ (ADÖ) ALT BOYUTLARI İLE ANNENİN ÇALIŞMA DURUMUNA İLİŞKİN T-TESTİ SONUÇLARI	34
TABLO 4.5. AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ (ADÖ) ALT BOYUTLARI İLE ÇOCUĞA BAKIM VEREN KİŞİYE İLİŞKİN T-TESTİ SONUÇLARI	35
TABLO 4.6. AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ (ADÖ) ALT BOYUTLARI İLE ANNENİN EĞİTİM DÜZEYİNE İLİŞKİN ANOVA SONUÇLARI.....	36
TABLO 4.7. AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ (ADÖ) ALT BOYUTLARI İLE ANNENİN YAŞINA İLİŞKİN ANOVA SONUÇLARI.....	36
TABLO 4.8. AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ (ADÖ) ALT BOYUTLARI İLE BABANIN EĞİTİM DÜZEYİNE İLİŞKİN ANOVA SONUÇLARI.....	37
TABLO 4.9. AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ (ADÖ) ALT BOYUTLARI İLE BABANIN YAŞINA İLİŞKİN ANOVA SONUÇLARI.....	38
TABLO 4.10. AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME ÖLÇEĞİ (PARI) ALT BOYUTLARI İLE CİNSİYETE İLİŞKİN T-TESTİ SONUÇLARI.....	39
TABLO 4.11. AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME ÖLÇEĞİ (PARI) ALT BOYUTLARI İLE EVLİLİK DURUMUNA İLİŞKİN T-TESTİ SONUÇLARI.....	39
TABLO 4.12. AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME ÖLÇEĞİ (PARI) ALT BOYUTLARI İLE ANNENİN ÇALIŞMA DURUMUNA İLİŞKİN T-TESTİ SONUÇLARI	40
TABLO 4.13. AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME ÖLÇEĞİ (PARI) ALT BOYUTLARI İLE ÇOCUĞA BAKIM VEREN KİŞİYE İLİŞKİN T-TESTİ SONUÇLARI	40
TABLO 4.14. AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME ÖLÇEĞİ (PARI) ALT BOYUTLARI İLE ANNENİN EĞİTİM DÜZEYİNE İLİŞKİN ANOVA SONUÇLARI	41
TABLO 4.15. AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME ÖLÇEĞİ (PARI) ALT BOYUTLARI İLE ANNENİN YAŞINA İLİŞKİN ANOVA SONUÇLARI.....	41
TABLO 4.16. AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME ÖLÇEĞİ (PARI) ALT BOYUTLARI İLE BABANIN EĞİTİM DÜZEYİNE İLİŞKİN ANOVA SONUÇLARI.....	42
TABLO 4.17. AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME ÖLÇEĞİ (PARI) ALT BOYUTLARI İLE BABANIN YAŞINA İLİŞKİN ANOVA SONUÇLARI.....	43
TABLO 4.18. ÇOCUK DAVRANIŞLARI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARI İLE CİNSİYETE İLİŞKİN T-TESTİ SONUÇLARI.....	44
TABLO 4.19. ÇOCUK DAVRANIŞLARI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARI İLE EVLİLİK DURUMUNA İLİŞKİN T-TESTİ SONUÇLARI.....	44

TABLO 4.20. ÇOCUK DAVRANIŞLARI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARI İLE ANNENİN ÇALIŞMA DURUMUNA İLİŞKİN T-TESTİ SONUÇLARI	45
TABLO 4.21. ÇOCUK DAVRANIŞLARI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARI İLE ÇOCUĞA BAKIM VEREN KİŞİYE İLİŞKİN T-TESTİ SONUÇLARI	46
TABLO 4.22. ÇOCUK DAVRANIŞLARI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARI İLE ANNENİN YAŞINA İLİŞKİN ANOVA SONUÇLARI.....	46
TABLO 4.23. ÇOCUK DAVRANIŞLARI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARI İLE ANNENİN EĞİTİM DÜZEYİNE İLİŞKİN ANOVA SONUÇLARI	47
TABLO 4.24. ÇOCUK DAVRANIŞLARI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARI İLE BABANIN YAŞINA İLİŞKİN ANOVA SONUÇLARI.....	48
TABLO 4.25. ÇOCUK DAVRANIŞLARI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARI İLE BABANIN EĞİTİM DÜZEYİNE İLİŞKİN ANOVA SONUÇLARI.....	49
TABLO 4.26. İLİŞKİ ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARI İLE CİNSİYETE İLİŞKİN T-TESTİ SONUÇLARI	49
TABLO 4.27. İLİŞKİ ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARI İLE EVLİLİK DURUMUNA İLİŞKİN T-TESTİ SONUÇLARI.....	50
TABLO 4.28. İLİŞKİ ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARI İLE ANNENİN ÇALIŞMA DURUMUNA İLİŞKİN T-TESTİ SONUÇLARI	50
TABLO 4.29. İLİŞKİ ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARI İLE ÇOCUĞA BAKIM VEREN KİŞİYE İLİŞKİN T-TESTİ SONUÇLARI	51
TABLO 4.30. İLİŞKİ ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARI İLE ANNENİN YAŞINA İLİŞKİN ANOVA SONUÇLARI.....	51
TABLO 4.31. İLİŞKİ ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARI İLE ANNENİN EĞİTİM DÜZEYİNE İLİŞKİN ANOVA SONUÇLARI.....	52
TABLO 4.32. İLİŞKİ ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARI İLE BABANIN YAŞINA İLİŞKİN ANOVA SONUÇLARI.....	52
TABLO 4.33. İLİŞKİ ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARI İLE BABANIN EĞİTİM DÜZEYİNE İLİŞKİN ANOVA SONUÇLARI.....	53
TABLO 4.34. AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARI İLE ÇOCUK DAVRANIŞLARINI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ (CBCL) ALT BOYUTLARINA İLİŞKİN KORELASYON TABLOSU	54
TABLO 4.35. AİLE İŞLEVLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ALT BOYUTLARI İLE AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUM ÖLÇEĞİ (PARI) ALT BOYUTLARINA İLİŞKİN KORELASYON TABLOSU	56
TABLO 4.36. AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMLARI ÖLÇEĞİ İLE ÇOCUK DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARINA İLİŞKİN KORELASYON TABLOSU	58
TABLO 4.37. İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ İLE AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMU ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARINA İLİŞKİN KORELASYON TABLOSU	59
TABLO 4.38. İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ İLE ÇOCUK DAVRANIŞLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARINA İLİŞKİN KORELASYON TABLOSU	60
TABLO 4.39. İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ İLE AİLE İŞLEVLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ ÖLÇEĞİ ALT BOYUTLARINA İLİŞKİN KORELASYON TABLOSU	61

BÖLÜM I

GİRİŞ

Toplumun en küçük ve en temel taşlarından biri olan *aile*, insan hayatı için oldukça önemlidir. İnsan hayatının doğumundan ölümüne kadar olan sürecinde ise ailenin, çocuğun büyüme ve gelişimindeki rolü oldukça önemlidir.

Ebeveynlerinden kalıtımsal özelliklerini alan çocuk,dünyaya ilk geldiği andan itibaren çevresinden çeşitli uyarımlar alır. Almış olduğu bu uyarımlar ise çocuktaki bu kalıtımsal yapıyı olumlu yönde geliştirebileceği gibi, tam tersine olumsuz yönde de geliştirebilir. Bu düşünceden dolayı çocuğun ilk yaşam ortamı ve bu ortamdan almış olduğu uyarıcı etkileri, çocuğun ileriki yaşamında nasıl biri olacağını belirleme konusunda son derece etkili olmaktadır.

Kağıtçıbaşı'na (1996) göre çocuğun sağlıklı olarak yetişmesi ve olumlu kişilik yapısı geliştirebilmesinde ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları büyük önem taşımaktadır. Yavuzer (1998) ise olumlu çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun ileride kendisine ve topluma faydalı bir birey olmasına katkı sağlayacağını belirtmektedir.

Çocuğun kişiliği, kalıtımsal nitelikler ve çevrenin sürekli etkileşimi sonucu şekillenir. Nazik'e (2001) göre çocuğun bazı davranışları ebeveynleri tarafından desteklenirken bazı davranışları ise engellenmektedir. Çocuk, kendi yararına olan ve engellenmeyen tepkilerini tekrarlama eğilimindedir. Çocuk, kendisine kolay gelen ve amacına ulaştıran tutum ve davranışları benimser ve çevre koşullarıyla kendi isteklerini uzlaştıran tutum ve davranışları benimser.

Çocuğun bakımından sorumlu olan ebeveynlerin, çocuğuna göstermiş olduğu olumlu tutumlar oldukça önemlidir. Kuramsal olarak en olumlu tutum, temel gereksinimleri en uygun biçimde karşılanmasıdır. Yani, sevgi ve disiplini en sağlıklı biçimde aile içinde bulunduran tutumdur. Ancak ebeveynlerin göstermiş olduğu olumlu tutumların yanında olumsuz ebeveyn tutumları da bulunmaktadır. Olumsuz ebeveyn tutumlarında ise ebeveynler, çocuklarına sevgiyi ya aşırı ya da yetersiz göstermektedirler

(Cüceloğlu, 1993; Tarhan, 2012). Bu durumdan dolayı aile üyelerinin sağlıklı bir beraberlik içinde yaşamlarını sürdürmesi için tüm aile üyelerinin işlevlerini iyi bir biçimde yerine getirmesi gerekmektedir.

Çakıcı'ya (2006) göre ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumları; çocuğun özellikleri ile kendi kişilik ve demografik özelliklerinden etkilenebilmektedir. Yörükoğlu (1995) ise anne-baba-çocuk üçgenindeki iletişim biçimini bireyler üzerinde uzun veya kısa süreli, olumlu veya olumsuz etkiler oluşturmakta olduğunu belirtmiş olup, ebeveynler ve çocuklar birbirlerine hem uygun biçimde hem de uygun olmayan biçimde davranmayı öğrettiğini ifade etmiştir.

Her ailenin toplumdaki yeri kültürden kültüre değişmekte olup, bu yeri ailenin özellikleri belirlemektedir. Ailenin içinde bulunduğu yapısı ve işlevi, aile üyelerinin sağlıklı bir biçimde hareket etmesi açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Bulut'a (1990) göre aile içi iletişimin düşük olması, karşılıklı saygı ve işbirliğinin yeterince aktif rol almamasına, ailenin sağlıksız olduğuna işaret etmektedir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, 6 ile 11 yaş arasındaki çocuklarda görülen ruhsal sorunlar ile annelerin bağlanma düzeyi, çocuk yetiştirme tutumları ve aile işlevlerine göre farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymak amacıyla yapılacaktır. Bu amaçla aşağıda yer alan problem cümlesi ve alt problemlere cevap aranacaktır.

1.2. Problem Cümlesi

6 ile 11 yaş arasındaki çocuklarda görülen ruhsal sorunlar ile annelerin bağlanma düzeyi, çocuk yetiştirme tutumları ve aile işlevleri arasında çeşitli değişkenler açısından anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.3. Alt Problemler

1. Ebeveynlerin sosyo-demografik özellikleri (yakınlık durumu, annenin ve babanın yaşı, eğitim ve mesleki durumu, medeni durumu, gelir durumu) aile işlevlerini etkiler mi?
2. Ebeveynlerin sosyo-demografik özellikleri (yakınlık durumu, annenin ve babanın yaşı, eğitim ve mesleki durumu, medeni durumu, gelir durumu) çocuk yetiştirme tutumlarını etkiler mi?
3. Ebeveynlerin sosyo-demografik özellikleri (yakınlık durumu, annenin ve babanın yaşı, eğitim ve mesleki durumu, medeni durumu, gelir durumu) bağlanma stillerini etkiler mi?
4. Aile işlevleri, çocuk davranışları ve çocuk yetiştirme tutumları arasında bir ilişki var mıdır?
5. Ebeveynlerin bağlanma şekli ile çocuklarında gözlemledikleri davranış problemleri (depresyon, saldırganlık vd.) arasında ilişki var mıdır?
6. Ebeveynin bağlanma şekli ile aile işlevleri arasında ilişki var mıdır?
7. Ebeveynin bağlanma şekli ile çocuk yetiştirme tutumları arasında ilişki var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Çocuğun dünyaya ilk geldiği andan itibaren çevresini ve kendisini algılamasına katkı sağlayan en önemli kişi olan “anne”, çocuğun ilk eğitimcisidir ve bu yüzden çocukluk döneminde geçirilen yaşantıların izleri, çocuğun ileriki yaşantısı için oldukça önemlidir.

Bu araştırmada, çocuklarda görülen ruhsal sorunların annelerin bağlanma şekli, çocuk yetiştirme ve aile işlevleri ile olan ilişkisi incelenecektir. Araştırma, ebeveynlerin bağlanma şeklinin, aile işlevleri ve çocuk yetiştirme tutumlarında etkili olan etmenlerin belirlenmesi, bu değişkenlere bağlı olarak çocuklarında gözlemlenen ruhsal bozuklukların belirlenmesi ve çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda yapılacak çalışmalarda bu durumun göze alınarak eğitim planlamalarının yapılması açısından önem taşımaktadır. Annelerin bu konuda eğitilmesi ve bilinçlendirilmesi gelecek nesillerin hayatlarını daha kaliteli yaşamalarına olanak sağlayacaktır.

1.5. Varsayımlar

Bu araştırmada annelerin konuyla ilgili soruları cevaplandırırken objektif oldukları ve gerçek durumları yansıttıkları kabul edilmiştir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma İstanbul ili içerisinde bulunan birbirinden farklı danışmanlık ve psikiyatri merkezlerinde sadece 6-11 yaş aralığında çocukları olan annelere uygulanmıştır.

Araştırmada incelenen annelerin bağlanma stilleri,tutumları, aile işlevleri ve ayrıca çocuklardaki davranış problemleri leğinin ölçtüğü maddeler ile sınırlıdır.

Araştırma, zel danışmanlık merkezleri ve psikiyatri klinikleri üzerinde incelenmiş olup, devlet kurumlarına bağlı merkezler çalışma dışında bırakılmıştır.

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMEL BİLGİLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Bağlanma Kuramı

İnsan yaşamında *bağlanma* (attachment), doğumla başlar, zamana ve koşullara bağlı olarak şekillenir. Bağlanma, hayatımızdaki özel insanlarla aramızdaki güçlü bir duygusal bağıdır ve bu bağ, onlarla etkileşim halindeyken mutlu olmamızı, neşeli hissetmemizi sağlar. Dönmez'e (2000) göre bu bağın sayesinde, stresli zamanlarda hayatımızdaki özel insanların yakınlığı sayesinde rahatlarız.

Bağlanma, çocuk ile annesi ya dahirincil bakım veren arasında oluşan duygusal bir bağıdır ve çocuğun temel güven duygusu açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Bowlby'e (1973) göre aile içinde sıcak ve tutarlı ilişkilere sahip olan çocuk, hem kendisine hem de çevresindeki kişilere karşı daha olumlu duygular besler. Easterbrooks ve Goldberg'e (1990) göre kendi ve çevresindeki kişilerle ilgili olumlu duygulara sahip olan çocuklar, yaşamlarının ileriki yıllarında da insanlara güvenebilmekte ve daha sağlıklı arkadaş ve çift ilişkilerine sahip olmaktadır. Genel olarak bağlanma kuramcıları, farklı ebeveyn-çocuk ilişkilerinin uzun dönemde çocuğun ileriki yaşlarındaki ilişkilerinde etkili olduğunu savunmuşlardır.

Kuramcılar, yaşamın ilk günlerinde başlayan duygusal yönü ağır basan "bağlanmayı" çevreyle etkileşim sonucu geliştiğini belirtmektedirler. Aynı zamanda, insan yaşamında bağlanmanın varlığı olumlu ve yardım edici bir ilişkinin mevcut olduğunu belirtmektedirler. Bilgin'e (2001) göre bağlanma, bebek ve birincil bakım veren kişi arasında gelişen, bebeğin bakım veren kişiyi yakınlık arayışı davranışları ile kendini gösteren, özellikle stres durumlarında belirginleşen, dayanıklı ve devamlılığı olan bir bağ olarak da tanımlanmaktadır. Bağlanma, yaşamın ilk günlerinde gelişmesine rağmen yaşam sürecini olumlu ya da olumsuz yönde etkileyerek, kişinin hayatı boyunca sosyal ilişkilerin gelişiminin temelinde yer alır.

İngiliz psikanalist ve psikiyatr olan John Bowlby tarafından geliştirilmiş olan “*Bağlanma Kuramı*”, II. Dünya Savaşından sonra Dünya Sağlık Örgütü’nün kendisinden evsiz çocukların ruh sağlığı üzerinde çalışmasını istemesi üzerine geliştirilmeye başlanmıştır.

Bowlby (1982), çalışmasını yaptığı sıralarda, güvenilir ve sevgi dolu olan sosyal etkileşimin çocuğun duygusal dünyasında ne derece önemli olduğunu fark etmiştir. Bebek ve küçük çocukların anneleriyle sıcak, samimi ve devamlı bir ilişki yaşamalarının ise ruh sağlıklarını olumlu yönde geliştirdiğini bildirmiştir. Bowlby, çocukların ebeveynlerinden ilk kez ayrıldıklarında ağladıklarını, korku ve sıkıntı belirtileri gösterdiklerini ve ayrılmayı önlemek ya da yeniden yakınlığı sağlamak üzere alışılmadık uzunluklarda ağlama, yapışma veya çaresizce arama gibi davranışlar sergilediklerini gözlemlemiştir. Ayrıca yetim çocukların sevgi dolu, güvenilir birincil bakıcıdan uzun bir süre ayrı kalırlarsa insanlarla iletişime ilgisiz hale geldiklerini gözlemiştir.

Bowlby’in yapmış olduğu çalışmalara bazı psikoanalitik yazarlar tepki göstermiştir. Dönemin karşıt görüşte olan psikoanalitik yazarlarına göre bu türden tepkilerin duygusal acıyı bastırma işlevi gören, olgun olmayan savunma mekanizmalarının belirtileri olduğunu ifade etmişlerdir. Fakat Bowlby (1982), bu tür tepkilerin çok çeşitli olduğunu ve evrimsel bir işleve sahip olabileceğini belirtmiştir. Ayrıca etolojik teoriden yola çıkarak ağlama ve arama gibi bağlanma davranışlarının temel bağlanma figüründen (ebeveynden veya birincil bakım veren kişiden) ayrılmaya karşı verilen uyumsuz tepkiler olduğunu belirtmiştir. Daha sonraki yıllarda ise Bowlby, bağlanma kuramı ile ilgili görüşlerini açıkladığı “*Bağlanma ve Kayıp*” (Attachment and Loss) isimli kitabını yayınlamıştır. Kitap bulunduğu dönem içerisinde oldukça ilgi görmüştür ve kitapla birlikte bağlanma kuramının temelleri atılmıştır. Bowlby, kitabında Harlow’un maymun deneyinden bahsetmektedir. Bu deney, bebek maymunlar ve maket anne maymunlar kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Harlow ve Zimmermann’ın 1958 yılında yapmış olduğu deneyinde farklı ihtiyaçlar doğrultusunda tasarlanmış iki adet maket anne maymun oluşturulmuştur. Maket anne maymunlardan bir tanesi yumuşak havluyla kaplanmış, sıcak bir anne maketi iken diğeri sert ve soğuk ama üzerinde biberon ve yiyecek barındıran metal bir anne maketidir. Bebek maymunlar, üzerinde biberon olan metal anne maketin yanına

gidip sadece mama emmiştir. Ancak bütün vakitlerini sıcak anne maketiyle geçirmişlerdir. Araştırmacılar, yavru maymunları korkuttukları durumlarda hemen sıcak anne maketin yanına koymuşlardır. Kafese yeni bir oyuncak bulunduğu durumlarda ise yavru maymunlar, sıcak anne maketini güven alanı gibi kullanarak, yeni oyuncakları keşfetmişlerdir. Bu araştırma anne-bebek ilişkisindeki temel ihtiyacın bakımdan öte, duygusal kaynaklı olduğunu ortaya koymuştur. Bowlby'e (1973) göre Bağlanma Kuramı; insanların kendileri için önemli olan başkalarıyla güçlü duygusal bağlar kurma eğiliminin nedenlerini açıklayan bir yaklaşım olmakla beraber, çocuk ile ebeveynleri arasındaki bağın, çocuğun güvenlik hissi ve psikolojik gelişimi üzerindeki önemini de tanımlamaktadır. Bağlanma davranışında bebek ve ona bakım veren kişiler arasındaki ilişkinin önemini vurgulayan Bowlby (1980), bağlanmayı bebeğin bakım veren kişiyi arama ve yakınlık arayışı davranışları ile kendini gösteren, özellikle stres durumlarında ortaya çıkan, sağlam ve sürekliliği olan duygusal bir bağ olarak da tanımlamaktadır.

Bağlanma kuramının en temel kavramı zihinsel temsiller ya da diğer adıyla "*İçsel Çalışan Modeller*"dir. İçsel çalışan model; diğer insanlarla iletişim kurarken kullandığımız bir sistemdir. Bu sistemin içinde yaşadığımız olaylar, çevremizdeki dünya ve hatıralarımız bulunmaktadır (Bowlby, 1982). Bretherton ve Munholland' a göre (2008) insan, karşılaştığı olaylar karşısında tepkilerini bu modele dayanarak ortaya koymaktadır. Hazan ve Shaver'a (1987) göre içsel çalışan modeller aynı zamanda bebeğin ayrılık durumundaki tepkilerini ve gelecekteki bağlanma biçimlerinin nasıl olacağını da belirlemektedir. Bu düşüncelerle tutarlı olarak Berk'e (2013) göre içsel çalışan model, kişinin kendisi ve başkalarıyla olan bilişsel temsillerini içerir. Yani bebeğin ebeveyni ya da birincil bakım veren kişinin tepkileriyle ilişkilidir. Burada bebek ihtiyaç duyduğunda ebeveyninden ya da birincil bakım veren kişiden gereken ilgi ve desteği karşılar ise olumlu bilişsel temsiller; gereken ilgiyi karşılamaz, kendini sevmeye değmez biri olarak görürse olumsuz bilişsel temsiller oluşturur. Sonuç olarak ebeveynin ya da birincil bakım veren kişinin bebeğe vermiş olduğu tepkiler ile bilişsel temsil kodlanır. Kodlanmış olan bu temsiller bebeğin ileriki yaş dönemine dek pekişmektedir. Bu nedenden ötürü bilişsel temsiller kalıcı ve değişmez olup, bireyler bu temsilleri ileride yaşayacağı yakın ilişkilerinde kullanacaklar.

2.1.1. Çocuklukta Bağlanma Stilleri

Birçok gelişimsel kuramcılara göre ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişkinin niteliği, çocuğun gelişiminde önemli bir yere sahiptir. Çocuk ile ebeveyn ya da birincil bakım veren kişi arasındaki bu ilişkinin niteliği ise çocuktan çocuğa değişmektedir. Bazı çocuklar ona bakım verenin yanında güvenli ve rahat görünürken, bazı çocuklar ise kaygılı görülebilir. Literatüre bakıldığı zaman çocuklukta bağlanma stilleri şu şekildedir: Güvenli Bağlanma, Kaçınan Bağlanma, Dirençli Bağlanma ve Yönelim Sorunlu Bağlanmadır.

Mary Ainsworth ve çalışma arkadaşları (1978) bağlanmanın niteliğini değerlendirmek için Yabancı Ortam deneyini uygulamışlardır. Bu deneyi uygularken güvenli bağlanan bebeklerin ve çocukların tanıdık olmadıkları bir ortamı keşfederken ebeveynlerini güvenli bir dayanak olarak gördüklerini gözlemlemişlerdir. Ayrıca ebeveynlerin yabancı ortamdaki ayrıldığında tanıdık olmayan bir yetişkinin ebeveyne göre daha az rahatlatıcı olduğunu gösteren bulgular saptanmıştır. Tablo 2.1'de ebeveyninden ayrılma ve sonrasında ebeveyni ile tekrar birleşen bebeklerin sekiz aşaması Yabancı Ortamın Aşamalarında görülmektedir.

Tablo 2.1. Yabancı Ortamdaki Aşamalar

AŞAMA	OLAYLAR	GÖZLENEN BAĞLANMA DAVRANIŞI
1	Araştırmacı ebeveyn ve bebeğe odayı tanıtır ve daha sonra odadan çıkar.	
2	Bebek oyuncaklarla oynarken ebeveyn oturur.	Güvenli dayanak olarak ebeveyn
3	Yabancı odaya girer, oturur ve ebeveyn ile konuşur.	Tanıdık olmayan yetişkine tepki
4	Ebeveyn odadan çıkar. Yabancı, bebeğe tepki verir ve üzgünse onu rahatlatmaya çalışır.	Ayrılık kaygısı
5	Ebeveyn döner, bebeği selamlar ve eğer gerekliyse rahatlatır. Yabancı odadan çıkar.	Yeniden birleşmeye tepki
6	Ebeveyn odadan çıkar.	Ayrılık kaygısı
7	Yabancı odaya girer ve rahatlama sunar.	Bir yabancı tarafından sakinleştirilme becerisi
8	Ebeveyn geri döner, bebeği selamlar, eğer gerekliyse rahatlatma önerir ve bebeğin dikkatini yeniden oyuncaklarla çekmeye çalışır.	Yeniden birleşmeye tepki

Kaynak: Ainsworth ve ark., 1978.

Güvenli Bağlanma: Bu bağlanmaya sahip olan bebekler, ebeveynlerini güvenli bir dayanak olarak görürler. Ebeveynlerinin yanlarından ayrılması durumunda ise ağlama veya ağlamama gibi tepkiler gösterebilirler.(Ainsworth, Blehar, Waters, 1978). Bu bebekler, ihtiyaçları oldukları her anda annelerinin yanlarında olacağını bilirler. Stresli bir olay sonrasında ise güvenlik üslerine yani annelerine yönelirler. Bowlby'e (1982) göre annelerinin varlığı ya da ilgisi, stresli olan duruma karşı çocuklarını yatıştırması için yeterlidir. Güvenli bağlanmada çocuklar keşif davranışını rahatça göstermektedirler. Çünkü çocuk, annesinin her ihtiyacı olduğunda yanında olacağını bilir ve bundan dolayı da çocuk korkusuz ve rahat olmaktadır. Bu kapsamda Kerns ve arkadaşlarının (1996) yapmış olduğu çalışmalara göre güvenli bağlanma ile ebeveyn-çocuk ilişkisi dışında, sosyal ilişkilerde de değerli bir öz kaynak olduğu belirtilmiştir.

Kaçınan Bağlanma: Bu tip bebekler ebeveyninin yanında tepkisiz görünmektedir. Buldukları ortamda, ebeveynlerinin ayrılması durumunda, stresli gözükmeyen ve yabancı olan kişiye de az çok ebeveynine gösterdiği şekilde tepki verir. Ebeveyni geri döndüğünde ise ebeveyninden ilgi beklemez, hatta ebeveyninin varlığına aldırmaz (Berk, 2013). Bowlby'e (1982) göre uzaktan bakıldığı zaman cesur gibi görünen bu çocuklar, yaşamış oldukları hayal kırıklıkları nedeniyle bağlanmakta zorlanırlar. Bu durumdan dolayı kişilere bağlanmaktan ziyade nesnelere bağlanabilirler.

Dirençli Bağlanma: Bu bağlanma, ebeveynlerin çocuklarına karşı göstermiş olduğu tutarsız davranışlar sonucunda oluşmaktadır. Genellikle dirençli bağlanma, ebeveynlerin yüksek endişeye sahip olması ya da aşırı koruyucu tutumlar sergilemesinden beslenmektedir. Main ve Solomon'a (1986) göre bu bağlanma durumunda çocuk, ebeveyninin yokluğunda aşırı tepkiler gösterir ve ebeveyninin ortama geri dönmesi ise çocuğun aşırı davranışlarını yatırtıramamaktadır. Geri dönen ebeveyne karşı yapışma ile karışık öfkeli ve dirençli davranışlar sergiler. Çoğu çocuk kucaklandığında ise ağlamaya devam eder ve kolay kolay sakinleştirilemez.

Yönelim Sorunlu Bağlanma: Bu bağlanma, bebeklerdeki en büyük güvensiz bağlanmayı göstermektedir. Berk'e (2013) göre ebeveynleri ile yeniden buluşan bebekler ya da çocuklar, bu birleşme sırasında ebeveynine karşı donuk, depresif gibi dağınık ve çelişkili davranışlar gösterir. Ebeveyni ile sakinleşen çocuk bazen de hiç beklenmedik bir anda çığlık atarak ağlamaya başlayabilir.

2.1.2. Yetişkin Bağlanma Stilleri

Hazan ve Shaver (1987), yetişkinlikteki bağlanma stiline aslında Ainsworth'un ortaya koyduğu çocuklukta bağlanma stiliyle benzer olduğunu ve çocuklukta bağlanma stiline devamı niteliğinde olduğunu belirtmektedirler. Hazan ve Shaver'a göre bebeklik döneminde oluşan bağlanma stili, kişinin yetişkinlik dönemindeki bağlanma stilini etkilemesi genel olarak içsel çalışan modellere dayanmaktadır.

Bebeklik döneminde olduğu gibi bağlanma ilişkisinde yetişkin bir birey, stres altında yakınlık arayışına girer ve bağlanma figürüne yakın olmak ister. Hazan ve Shaver'a (1994) göre birey, bağlanma figürüyle güven ve rahatlık arar ve bağlanma figürü bireye çevreyi özgürce keşfetme imkânı sağlar.

Yetişkinlerde bağlanma, her ne kadar bebeklik dönemindeki bağlanma stiliyle benzerlik gösterse de Shaver, Hazan ve Bradshaw'a (1988) göre, yetişkin bağlanma figürü ile bebeklik bağlanma figürü arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bir çocuğun asıl bağlanma figürü çoğunlukla ebeveyni ya da birincil bakım veren iken bir yetişkinin bağlanma figürünün en yaygın biçimi ise akran ya da cinsel eş olduğunu ortaya koymuşlardır.

Yetişkinler için Hazan ve Shaver'in (1987) üçlü bağlanma modelinin (güvenli, kararsız ve kaçınan) yetersiz olduğunu düşünen Bartholomew ve Horowitz (1991) bu kavramları tekrar ele alıp, "Dörtlü Bağlanma Modeli (DBM)"ni oluşturmuşlardır. Bu modele göre, bağlanma stilleri güvenli, saplantılı, kayıtsız, korkuludur. Bartholomew ve Horowitz'e göre benlik ve başkaları modelleri birbirlerini tamamlayıcı olarak gelişirler. Tablo 2'de "Dörtlü Bağlanma Modeli (DBM)" görülmektedir.

Güvenli Bağlanma: Bu tip bağlanma durumu, olumlu benlik ve olumlu başkaları modelinin birleşimini içermektedir. Tablo 2'de görüldüğü gibi bu bağlanmaya sahip olan kişiler, karşısındaki kişilerin iyi niyetli olduğuna dair olumlu düşüncelere sahiptir. Bu durumdan ilintili olarak Bartholomew ve Horowitz'e (1991) göre güvenli bağlanan kişiler sosyal ortamda kolay ilişkiler kurmayı başarabilir.

Saplantılı (preoccupied) Bağlanma: Olumsuz benlik ve olumlu başkaları modelinin birleşimini içerir. Barthomew ve Horowitz'a(1991) göre bu bağlanma durumuna sahip olan kişiler kendini değersiz hissetmektedir ancak başkalarına karşı ise olumlu düşüncelere sahip olmaktadır.

Kayıtsız (dismissing) Bağlanma: Olumsuz başkaları ve olumlu benlik modelinin birleşimini içermektedir. Kayıtsız bağlanan kişiler, özerkliğe oldukça önem vermektedirler ve yakın ilişkileri reddederler.

Korkulu (fearful) Bağlanma: Olumsuz benlik ve olumsuz başkaları modelinin birleşimini içermiş olup, güvenli bağlanma stilinin de karşıtıdır. Korkulu bağlanan kişi, bir başka kişi ile yakın ilişki kurmaktan çekinir ve bireysel değersizlik duygularını yaşar.

Tablo 2.2. Dörtlü Bağlanma Modeli (DBM)

		BENLİK MODELİ <i>(Bağımlılık)</i>	
		Olumlu	Olumsuz
BAŞKALARI MODELİ <i>(Kaçınma)</i>	Olumlu	GÜVENLİ Yakınlık kuramda rahat ve özerk	SAPLANTILI İlişkilere takıntılı
	Olumsuz	KAYITSIZ Yakınlığa karşı kayıtsız ve karşıt-bağımlı	KORKULU Yakınlıktan korkan ve sosyal açıdan kaçınan

Kaynak: Bartholomew ve Horowitz, 1991

2.1.3. Çocuk ve Yetişkin Bağlanma Stilleri ile İlgili Gelişimsel Araştırmalar

Bağlanma kavramı teorik araştırmaların konusu olmuş olup, bu araştırmalarda çoğunlukla anneler ile çalışılmıştır. İlk olarak Sigmund Freud, bebeğin annesine olan duygusal bağının daha sonraki ilişkilerinin temelini oluşturduğunu ileri sürmüştür. Modern araştırmalar sonraki gelişimin, sadece erken bağlanma deneyiminden değil, ebeveyn ve çocuk ilişkisinin devam eden kalitesinden de etkilendiğini ortaya koymaktadır. Psikoanalitik kuramcılar *beslemeyi*, çocuk ile ebeveyni arasındaki temel bağlanma noktası olarak vurgularken, davranışçı kuramcılar bağlanma adına temel olarak kabul etmemektedirler. Davranışçı kuramcılar başka nedenlerle beslemenin önemini vurgulamışlardır. Davranışçı kuramcılara göre, bebekler annenin yumuşak kucaklamalarını, sıcak gülümsemelerini ve sevecen sözlerini anne tarafından beslenirken tercih etmeyi öğrenirler.

Beslenme yakın bir ilişkinin ortaya çıkmasında önemli bir faktör olsa da bağlanma “açlığın doyumuna” bağlı değildir. Harry Harlow’un 1957 ve 1963 yılları arasında rhesus maymunları ile yapmış olduğu “Vekil Anneler” deneyinde bu kavramı açıklamıştır. Deneyde, rhesus bebek maymunlara bakım verecek iki tane maket anne maymun tasarlanmıştır. Bir tanesi sıcak anne diğer ise soğuk-metal anne maketidir. Deney sırasında rhesus bebek maymunları, karınlarını doyurmak için, elinde biberon olan soğuk-metal anne maketine tırmanmalarına rağmen sıcak anne maketine sarıldıkları gözlemlenmiştir. Bu bulgular, ebeveyn ve çocuk ilişkisindeki bağlanmanın beslenmeye dayandığını ileri süren kuramcılar ile çelişmektedir.

Günümüzde bebeğe birincil bakım veren kişinin önemini vurgulayan John Bowlby’ya (1969) göre bebek ve birincil bakım veren ile bağının kaliteli olması, çocuğun temel güven duygusunu ve başkalarıyla güvenli ilişkiler kurmasını derinden etkilediğini savunmaktadır. Bowlby, bu düşüncelerini öne sürerken aslında Avusturyalı zoolog Konrad Lorenz’in bebek kazlarla yapmış olduğu çalışmalardan ilham aldığını belirtmiştir.

Matas ve arkadaşları (1978), çocukluk dönemindeki bağlanmanın sürekliliğine ilişkin ilk somut bulguları sunan araştırmacılarıdır. Matas ve arkadaşları, 48 bebek üzerinde, bağlanma stili ile oyun niteliği ve problem çözme davranışı arasındaki ilişki araştırılmıştır. Yapılan araştırmaya göre 18 aylık güvenli bağlanan bebeklerin 24 aylığa geldiklerinde daha olumlu oldukları ve olumlu davranışlar sergiledikleri gözlemlenmiştir. Ayrıca, güvenli bağlanan bebeklerin, güvensiz bağlanan bebeklere göre daha fazla yaratıcı oyunla meşgul olduğu bulunmuştur.

Hortaçsu, Cesur ve Oral (1993), aile figüründen yoksun olarak bir kurumda yetiştirilen çocuklarla, ailelerinin yanında yetiştirilen çocukları bağlanma stilleri açısından karşılaştırmıştır. Araştırmadaki farklı nokta ise çocukluk döneminde güvenli bir bağlanma figüründen yoksun olan çocukların ele alınmasıdır. Araştırmanın bulgularına göre kurumda yetiştirilen çocukların güvenli bağlanma stili boyutu puanları oldukça düşük çıkmış olup, *kaygı ve kaçınma* boyutlarında ise ailelerinin yanında yetiştirilen çocuklara oranla daha yüksek puanlar elde ettikleri saptanmıştır.

Bağlanma ile ilgili yapılan çalışmalarda, bağlanmanın sadece çocukluk dönemine özgü olmadığını gösteren bulgular saptanmıştır. Bu çalışmalarda bağlanmanın yetişkinlik dönemlerinde oldukça önemli olduğu görülmüştür(Waters, Hamilton ve Weinfeld'ın (2000) yapmış oldukları bağlanma stilleri ile ilgili çalışmalarında bebeklik döneminde bağlanma stilleri belirlenen çocukların, test tekrar test yöntemiyle, 20 yıl sonra yapılan ölçümlerinde bağlanma stillerinin %72 oranında benzerlik gösterdiğini işaret eden bulgular sağlanmıştır.

Bağlanma kuramı çerçevesinde yetişkin ilişkilerini inceleyen ilk bilimsel çalışmalar 1987 yılında Hazan ve Shaver, 1991 yılında ise Main, Bartholomew ve Horowitz tarafından yapılmıştır. Hazan ve Shaver (1994) yetişkinler üzerinde yapmış olduğu çalışmalarda, yetişkinlerin bağlanma ilişkilerinin bebeklerin bağlanma ilişkileriyle benzerlik gösterdiği öne sürmüştür. Yetişkinlikte bağlanma ilişkisi, bebeklik döneminde olduğu gibi, birey özellikle stres altında olduğu zaman bağlanma figürüne yakın olmak ister (yakınlık arayışı) ve bağlanma figürüyle rahatlık ortamı arar (güvenli sığınak). Sonrasında ise birey, bağlanma figürü ile çevreyi özgürce keşfetme imkânı arar (güvenli üs davranışı).

Crandell, Fitzgerald ve Whipple (1997) annelerin kendi ebeveynleriyle olan bağlanma stili ve çocuklarıyla olan iletişimlerini incelemiş olup, sıcaklık ve kontrol boyutlarını ele almışlardır. Araştırmada yaş ortalaması 33 olan 46 anne ve 40 aylık çocuklar incelenmiştir. Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre, güvenli bağlanan annelerin çocuklarıyla daha uyumlu olduğu görülmüş olup, güvensiz bağlanmış annelerin çocuklarıyla ilişkilerinin ise uyumsuz olacağını öngörülmüştür. Güvensiz bağlanan annelerin çocuklarıyla iletişim kurarken daha stresli olduğuna ilişkin bulgular saptanmıştır.

Adam, Gunnar ve Tanaka (2004), 102 anne ve onların iki yaşındaki çocukları ile bir araştırma yapmışlardır. Araştırmada, yetişkin bağlanması ve ebeveynlik arasındaki ilişkilerde ebeveynsel duygu durumunun arabulucu etkilerini incelemişlerdir. Araştırma sürecinde ise annelere ölçekler uygulanmış olup, ebeveyn-çocuk etkileşim seansları düzenlenmiştir. Yapılan seanslar araştırmacı tarafından düzenlenmiştir ve bu seanslarda ebeveynin gerçekleştirilmesi gereken dört görev bulunmaktadır. Bu görevlerin yapılması durumunda araştırmacılar, sıcaklık, hassas sorumluluk, istenmeyen müdahale, direktiflerin kalitesi, öfke, engellenme ve bütünde ebeveynlik kalitesi boyutları göz önüne alarak ebeveynlere puanlar vermişlerdir. Araştırmanın bulgularına göre, ebeveynin duygusal durumunun herhangi bir yordayıcı ya da arabulucu etkisine rastlanılmamış olup, yetişkin bağlanması ve ebeveynlik arasında önemli ilişkiler bulunmuştur. Olumlu duygulara sahip olan ebeveyn grubunun güvenli anne grubu olduğu görülmüştür.

2.2. Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumları

Ebeveyn ya da çocuğa birincil bakım veren kişinin göstermiş olduğu tutumlar, çocukların gelişimlerini doğrudan etkileyen unsurlardan biridir. Çocukların büyüme ve gelişme evrelerinde, çocuğa bakım veren birincil kişi ya da kişilerin olumlu tutumlar geliştirmeleri çocukların üzerinde etkilidir.

Yapılan araştırmalar, çocuk yetiştirme konusunda toplumsal ya da kültürel etkenlerin çoğu zaman belirleyici olduğunu vurgulamıştır. Türkiye’de yetiştirilen bir çocuk ile Amerika’da yetiştirilen çocuk arasında sosyo-kültürel yapıdan kaynaklı farklı yetiştirme tutumları grldği gibi aynı ülkede hatta Őehir veya ilçede bile farklı çocuk yetiştirme tutumları görülmektedir (Şendil, 2003). Bu bilgiler doğrultusunda her ‘anne’ demek aslında farklı bir çocuk yetiştirme tutumun ve davranışın oluşması anlamına da gelebilir.

Literatüre bakıldığı zaman çocuğu karşı geliştirilen farklı tutum ve davranışlar belirli sınıflara ayrılmıştır. Bunlardan bazıları Şu Şekildedir; Baskıcı ve Otoriter Anne-Baba Tutumu, Aşırı Hoşgörülü ve Aşırı İzin Verici Anne-Baba Tutumu, Aşırı Koruyucu Anne-Baba Tutumu, İlgisiz Anne-Baba Tutumu ve Demokratik, Güven Verici Ana-Baba Tutumudur.

2.2.1. Baskıcı ve Otoriter Anne-Baba Tutumu

Baskıcı ve Otoriter Anne-Baba Tutumunda anne-babalar katı bir Şekilde kuralları belirlerler ve çocukların da bu kurallara koşulsuz Őartsız uymasını beklerler. Çocuğun bu tutum içerisinde kesinlikle söz hakkı bulunmamaktadır. Aslan’a (1992) göre bu tip ailelerde çocuklar beklenen davranışı gerekleştirmediginde ceza yöntemine başvurulur. Anne baba ile çocuk arasında fikir alış verişi yoktur ve çocuklardan itaat beklenir. Aile içerisinde koyulan kuralların çoğu zaman herhangi bir gerekçesi olmaz ve bu gerekçeler belli olmadığından çocuklar yasakların nedenini kavrayamaz. Bu tutum içerisinde çocuklara uygulanan ceza, sözlü olabileceği gibi fiziksel de olabilir ve çocuğa uygulanan eleştiriler yapıcı olmaktan çok çocuğun kişiliğine etki edecek ölçüdedir.

Kulaksızıoğlu(2011) bu tutuma sahip olan anne-babalarda ortak olan konu ise baskıdır. Çocuğun davranışlarında belirleyici olma çabaları sürekli olmaktadır ve çocuğun davranışlarını Őekillendirme ve yargılama yer almaktadır. Otoriter yapıya sahip olan anne ve babalarda mutlak olan kavram itaattir. Aslında olan anne ve babanın koyduğu kurallara kesin uyumdur. Ergenlerde bu durum ise anne-babanın belirlediği dışında bir davranış gerçekleştirildiğinde dışlanacağı ve ceza alacağı korkusu olarak görülür. Bu tip ailelerde yetişen çocuklar baskıcı bir ortamda büyüdüklerinden kendilerini rahat bir Şekilde ifade edemezler.

Kulaksızoğlu lkemizde de en fazla görülen tutumlardan biri de baskıcı ve otoriter tutum olduğunu belirtmektedir. Böyle bir ortamda yetişen bireylerin özgüvenlerinin düşük ve kendilerini ifade etmekte zorluk yaşadığını belirtmektedir.

2.2.2. Aşırı Hoşgörülü ve Aşırı izin Verici Anne-Baba Tutumu

Aşırı Hoşgörülü ve Aşırı izin Verici Anne-Baba Tutumu, baskıcı ve otoriter tutumun tam tersi bir tutumdur. ocuk merkezci aile olarak da isimlendirilen bu kavram, çocuğa karşı aşırı hoşgörülü olmayı ifade etmektedir. Ağır ve arkadaşları (2005) bu tutuma sahip olan anne-babaların kontrol seviyesi oldukça düşüktür ve çocuklarına karşı aşırı derecede düşkün bir tavır sergilemektedirler. Bu tutumun negatif bir yönü olarak da söylenebilecek olan durum, çocuğun yanlış bir Şey yapması durumunda ya da kurala uymaması durumunda dahi ceza verilmemesidir. Çocuğun istekleri anne-babanın davranışlarını belirler ve çocuğun tüm davranışları anne-baba tarafından normal olarak görülür. Anne-babanın çocuğun oyun, uyku vb. saatlerine müdahale etmemesi ve çocuğun davranışlarını normal karşılaması çocukta “doğru-yanlış” kavramının belirlenememesine neden olmaktadır. Anne-babaların göstermiş olduğu bu tutumlardan dolayı yaptıklarının normal gören ocuk, çevresinden de aynı davranışları bekler ve görmediğinde ise bu durum hayal kırıklığı yaratabilir.

şanlı, (2007) bu tutumu benimseyen anne ve babaların çocuklarında disiplinsiz davranışlar, sınırları aşma, ortama uygun davranmama gibi davranışlar grlebilir. Örneğin ilk kez okul ortamı ile karşı karşıya kalan bir ocuk, okul ortamında uymak zorunda olduğu kuralları gördüğünde uyum sağlamada güçlük çekebilir. Çocukluk döneminde bunları yaşayan birey ise yetişkin dönemde daha farklı haklar talep etmeye çalışabilir. Yaptıkları ya da yapacakları ile toplumun dikkatini çekmeye çalışabilir.

Sonuç olarak bakıldığında bireylerin çocuklarına gereğinden fazla hoşgörü göstermesi çocukların kk yaşta doyumsuz, kuralsız olmalarına sebep olabilir. Ayrıca ağdaş ve şahin (2010)bu tutum ile yetişen çocuklar sosyal olarak gelişemediklerini, yardımlaşma ve paylaşma gibi kavramları öğrenemediklerini belirtmişlerdir.

2.2.3. Dengesiz, Tutarsız ve Kararsız Anne-Baba Tutumu

Dengesiz, Tutarsız ve Kararsız Anne-Baba Tutumuna bakıldığında, anne-babalar karar aşamalarında ve uygulamalarında farklı görüşler ve davranışlar gösterebilmektedirler. Annenin gerçekleştirdiği bir davranış ya da tutum, baba tarafından farklı algılanabilmektedir. Diğer bir yandan gerçekleştirilen davranışın uygun olup olmadığı farklı zamanlarda farklı değerlendirilebilir. Kağıtçıbaşı'na (2005) göre böyle bir ortamda büyüyen çocuk, hangi davranışın hangi zamanda uygun olduğunu ya da olmadığı kavrayamaz. Burada çocuk uygun davranışı gerçekleştirmekten ziyade, yaptığında ceza almayacağı davranışı sergilemeye çalışır.

Yörükoğlu'na (2013) göre uygun olmayan bir zamanda verilebilecek bir ceza, çocuğun kendi çapında isyanı ile sonuçlanabilir. Anne ya da babanın bir gününün diğerine uymaması ya da bir davranış sonucunda birinin verdiği cezaya karşılık diğerinin ödül vermesi sonucunda bir tutarsızlık oluşabilir. Böyle bir durum gerçekleştiğinde çocuk hangi davranışın uygun olduğuna karar veremez. Burada belirtilen tutarsızlık sürekli hale gelen bir ifadedir.

Çağdaş ve Şahin'e göre (2010) anne ve babanın göstermiş olduğu bu tutarsız tavırlar, çocuğun ergenlik yıllarını da etkileyebilir. Çocuk, anne ve babası tarafından çeşitli kurallar ile büyürken diğer yandan da kendi kararlarını alması da istenebilir. Fakat bu durumda tutarsızlık yaratabilir. Bu şekilde tutarsız davranışlar çocuğun ergenlik döneminde rol çatışması yaşamasına da sebep olabilir.

2.2.4. Aşırı Koruyucu Anne-Baba Tutumu

Aşırı Koruyucu Anne-Baba Tutumuna sahip anne ve babalar çocuğa gereğinden fazla ilgi gösterirler. Bazı durumlarda ebeveynlerin çocuğa müdahale etmesi gerekir fakat bu aşırı koruyucu tutuma sahip ebeveynler gerekli olmadığı yerde bile çocuğa müdahale etme ihtiyacı duyarlar. Anne ve baba çocuğun tüm ihtiyaçlarını doğrudan karşılar ve çocuğu kendi başına ihtiyacını tespit etmesini ve araştırma yapmasını bir bakıma engeller. Böyle bir davranışı gerçekleştiren ebeveynler, çocuklarının bağımsız hareket etmesini engeller ve bu da çocukta özgüven kaybını ortaya çıkarabilir. Karabulut'a (2007) göre anne ve babanın sürekli olarak çocuk ile ilgilenmesi, her hareketini takip etmesi ve çocuk adına karar vermesi çocuğu gelişiminde

sınırlamalar meydana getirebilir. Bu tutum ile yetişen çocuk sorumluluk sahibi olamaz ve karar vermeden yoksun olur.

Ağır ve arkadaşlarına (2005) göre bu tutuma sahip olan anne ve babalar genellikle geç çocuk sahibi olanlar olmaktadır. İş hayatında olmayan annelerin çocuklarına ayıracak daha fazla zamanı olduğundan yeterlilik duygularını karşıladıkları düşünülmektedir. Aynı durum karı-koca ilişkilerinin zayıf olması durumunda da görülmektedir. Böyle bir ortamda büyüyen çocuk okul ve ileri dönemlerde yapacağı her şeyde kendine bir destek arayacaktır.

Topses'e (2009) göre anne ve babaların çocukların gelişim sürecinde olduklarını ve bu süreçte oluşacak tutumun çocuğu üzerinde doğrudan etkisi olduğunun unutulmamalıdır. Ebeveynlerin çocuklar üzerinde fazla şekilde koruyucu olmaları durumunda sürekli birine bağımlı, özerk hareket edemeyen bireylerin yetişmesi mümkün olacaktır.

2.2.5. İlgisiz Anne-Baba Tutumu

İlgisiz Anne-Baba Tutumu, kontrol ve ilginin minimum düzeyde olduğunun bir yetiştirme şeklidir. Ebeveynler çocuklarıyla az bir zaman geçirir ve çocuk anne-babadan uzak kalarak büyür. Şanlı (2007) özellikle bazı anne ve babalar çocuklarından kaynaklı işlerinin aksayacağını düşünmektedir. Bu düşünce tarzıyla anne-babanın çocuğu ihmal etmesi söz konusudur. Bu tutuma sahip olan ailede çocuk, kontrol edilmez ve ters bir şey olmadığı müddetçe çocukla ilgilenmeye gerek duyulmaz.

Ağır ve arkadaşlarına (2005) göre bu tutum, istenmeyen bir gebelik durumunda ya da gayri meşru ilişkilerde çok sık rastlanmaktadır. Çocuğa kendi başına bakmak durumunda olan kişi, zamanla sorumluluktan kaynaklı olarak çocuktan soğuyabilir. Bu soğumayı hisseden çocuk, kendini değersiz hisseder ve özgüvenini yitirebilir. Bu tutumlar içerisinde yetişen çocuk zamanla dikkat çekmek adına farklı davranışlar sergileyebilir. Yaptığı davranışlara karşılık bulamadığı takdirde ise daha farklı davranışlar ya da tepkiler gösterebilir.

2.2.6. Demokratik, Güven Verici Anne-Baba Tutumu

En başarılı yaklaşım olan Demokratik, Güven Verici Anne-Baba Tutumu, yüksek düzeyde kabul ve karşılık vermeyi, işlevsel kontrol tekniklerini ve çocuğa belirli bir seviyede özerklik vermeyi içerir. Demokratik anne ve babalar çocukların ihtiyaçlarına karşı sıcak, ilgili ve duyarlıdırlar. Çocukla yakın bir bağ kurarak, eğlenceli ve duygusal açıdan onu tatmin edici bir ebeveyn-çocuk ilişkisi oluştururlar. Berk'e (2013)göre demokratik ve güven verici ebeveynler, aynı zamanda kararlı ve mantıklı biçimde kontrol uygularlar; olgun davranış konusunda ısrar eder, beklentileri konusunda açıklama yapar ve disiplinle ilgili çatışmaları çocuğun öz-düzenlemesini desteklemek için "öğrenme anları" olarak kullanırlar. Son olarak, demokratik ebeveynler çocuğun hazır olduğu alanlarda kendi kararlarını vermesine izin veren, aşamalı ve uygun bir özerklik verme süreci yaratırlar.

Özgüven'e (2001) göre bu tutuma sahip ebeveynler, çocukları ile olan iletişimlerinde koşulsuz sevgi ve empati anlayışına sahiptirler. Sahip olunan tutum ve davranışlarşeffaf bir şekilde ortaya koyulur. Aile içerisinde çocuk ile ilgili olarak oluşabilecek sorunlar iletişim kurularak çözülür. Aile içerisinde sıcak ve paylaşımcı bir yapı kurulmuştur ve evde paylaşımcı ve işbirliği konusunda kurallar koyulur.Ailenin amacı çocuğun gelişimine katkı sağlamak, ona sorumluluk duygusu kazandırmaktır. Aile her ne kadar şeffaf bir tutum sergilese de gerektiğinde çocuğa sınır da koyabilir.Bu tutumda genellikle görülen annenin daha sıcak ve yumuşak, babasının ise otoriter davrandığıdır. Burada baba her ne kadar otoriter olsa da çocuk ile olan iletişim sevgiye dayanmaktadır.

2.3. Aile İşlevleri

Toplumunu oluşturan en küçük birimlerden biri olan aile, toplum içerisinde en önemli kurumlardan birisidir. Aile bireylerin duygusal olarak rahat hissettikleri, ilgi bulabildikleri ve yakın hissettiği bir ortamdır. Bulut'a (1993) göre *aile* bireyin topluma uygun olarak yetişmesinde, sahip olduğu fonksiyonları yerine getirmesinde ve yaşadığı hayattan keyif alabilmesinde ilk ortam işlevi görmektedir.

Gündoğan'a (2005) göre aile işlevlerinde belirleyici olan faktörler aile ve topluma bağlı olarak düzenlenmektedir. Aileye bağlı faktörlere bakıldığında ailenin nasıl bir görüntüye sahip olduğu, buldukları fiziksel ortam, sosyo-ekonomik yapı vb. öne çıkmaktadır. Toplumsal yapı içerisinde ise gelenek ve görenekler, cinsel bilinç, çocuk bakım yöntemleri vb. faktörler ön plana çıkmaktadır.

Saydam ve Gençöz'e (2005) göre aile içerisinde üyelerin duygusal tepki verememesi ya da duygularını yeteri kadar ifade edememesi, çatışma ve isteklerin karşılıklı çatışma ortamı yaratmasına neden olabilir. Bu durum aynı zamanda depresyon ve somatik yakınmaların ortaya çıkmasına neden olabilir.

Ailede yer alan birey ya da bireyler farklı rollere sahiptirler. Aile üyelerinin farklı rolleri üstlenmesi ve o rolün gereklerini yerine getirmesi ile ortak bir yaşam biçimi oluşturulur. Yörükoğlu'na(2000) göre rollerin belirlenme şekli rutin işlerin paylaşımı sırasında belirlenir. Roller belirlendikten sonra her bir birey rolünü düzgün bir şekilde yerine getirdiği takdirde aile içerisinde herhangi bir problem yaşanmaz. Aksi bir durumda yani bireyler rollerine uygun hareket etmezlerse aile içindeki dayanışma bozulabilir.

Kağıtçıbaşı'na (1996) göre ailelerde çok farklı problemler görülebileceği gibi problemlerin çözüm yollarında da farklılıklar görünebilir. Ailenin problemlere bulacağı çözümün gerçekçiliği ailenin yapısının sağlımlığını gösterir. Ailelerin problemlere bulacağı çözümler ve çözme kapasitesi ailenin uyum düzeyinde belirleyicidir. Her ailenin belirli dönemlerde kriz olarak nitelendirilebilecek durumlarla karşılaşması mümkündür. Kriz yaşıyan aileler sonrasında belli oranda denge durumuna gelebilir fakat kriz sonrası uyumu atlatamayan ailelerde yapısal olarak çeşitli değişiklikler olabilir.

Aile işlevlerini belirleyen çok farklı modeller bulunmaktadır. Bunlardan bir tanesi de McMaster Aile İşlevleri Modeli'dir. Ryan ve arkadaşlarına (2005) göre bu model ise altı adımdan oluşmaktadır.

1. *Problem Çözme*: Ailenin işlevlerini yerine getirirken karşılaşılabilen sorunların oluşumundan çözümüne kadar olan süreci ifade eder.

2. *İletişim:* Aile üyeleri arasında karşılıklı etkileşimi ifade etmektedir. Ailenin etkili iletişimde olup olmadığı iki şekilde belirlenir. Birincisi verilmek istenen mesaj açık ve net şekilde karşıya iletilmiş midir? İkincisi ise verilen mesaj ile anlatılmak istenen şey aynı mıdır?
3. *Roller:* Aile üyelerinden beklenen davranış kalıplarıdır.Sağlıklı ve uyumlu bir aile yapısı için aile üyeleri kendilerine biçilen rolleri uygun şekilde yerine getirmeleri gerekir.
4. *Duygusal Tepki Verebilme:* Aile üyelerinin karşılaştıkları duygusal bir uyarana karşı verdikleri tepkilerdir.Bu tepkiler iki açıdan incelenebilir. Birinci olarak aile üyelerinin günlük yaşamda karşılaştığı olaylara nasıl tepki verdikleri, ikinci olarak ise tepki verilirken oluşan duygunun uygun olup olmadığıdır.
5. *Gereken İlgiyi Gösterme:* Aile bireylerinin diğer üyelere ilgi göstermesi ve onların faaliyetlerini izlemesi anlamına gelmektedir. Burada asıl odaklanılan konu, üyelerin birbirlerine karşı olan tutumlarının izlenmesidir.
6. *Davranış Kontrolü:* Aile üyeleri içerisinde disiplin oluşturma ve ebeveynin çocukları kontrolü anlamına gelmektedir. Davranış kontrolü temel anlamda kural koyma ve aile içerisinde belirli bir disiplin sağlama faaliyetidir.

2.4. Çocuklarda Görülen Ruhsal Sorunlar

Sağlık kavramını tanımlarken bireylerin ruhsal, bedensel ve sosyal yönden iyi olma durumundan bahsederiz. 1948 yılında Dünya Sağlık Örgütü (WHO) sağlığı “sadece hastalık ve sakatlığın olmaması değil, bireyin beden, zihinsel ve sosyal yönden tam bir iyilik halinde olması” olarak tanımlamıştır. Bu ifadeye göre ruhsal yönden tam iyilik, ruh sağlığını tanımlayabilir. 2007 yılında Dünya Sağlık Örgütü’nün yaptığı tanıma göre, ruh sağlığı “bireyin yeteneklerinin farkında olması, yaşamın normal stresleriyle baş edebilmesi, üretken olması ve içinde bulunduğu topluma katkıda bulunması”dır.

Genel olarak yetişkinler için geçerli olan ruh sağlığı tanımı çocuklar için de geçerlidir. Çocukluk döneminde görölen ruhsal bozukluklar için tanı koyacak olan kişi öncelikle bu dönemde bulunan çocuk için neyin “normal” olduğunu göz önüne almalıdır (Öztürk, 2014). Öktem’e (2004) göre yere yatıp bağırıp çağıran bir çocuğun tanısı, onun 2 ya da 7 yaşında oluşuna göre değişmektedir.

DSM-5, akıl ve ruh sağlığı problemlerinin standart bir şekilde sınıflandırıldığı bir tanı kitabıdır. Bu tanı kitabındaki sınıflandırmada iki ana kategori bulunmaktadır. Bunlar; birinci eksen bozukluklar ve ikinci eksen bozukluklardır. Birinci eksen bozukluklarında depresyon, şizofreni, fobi gibi kaygı, duygu durum, psikotik, cinsel bozukluklar bulunmaktadır. İkinci eksen bozukluklarında ise gelişim ve kişilik bozuklukları bulunmaktadır (Köroğlu,2013). Bu tanı kitabına göre bu iki eksen dışında bozuklukların detayları hakkında bilgi alabileceğimiz üç eksen daha bulunmaktadır.

2.4.1. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu

“Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu aşırı hareketlilik, dikkat sorunları ve istekleri erteleyememe (dürtüsellik) belirtileriyle giden bir psikiyatrik bozukluktur.” Ercan ve Aydın’a (2012) göre çocukta ya da ileri dönemdeki kişide bu bozukluk var demek için belirtilerin 7 yaşıdan önce görölmeli ve normal kişilerden daha farklı davranışlar sergilemesi gerekir. Yani bu davranışların sosyal yaşamı etkileyecek boyutta olması gereklidir.

Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğuna neden olan farklı etmenler olabilir bunlardan ilki kalıtımsal nedenlerdir(Köroğlu, 2014). Ailede bu tip görölen bir vaka daha sonra farklı kişilerde de görölebilir. Bir diğeri ise beyin yapısındaki işlevsel farklılıklardır. Beyin yapısının farklı olması kişinin davranışlarında farklı durumlara sebep olabilir. Son olarak ise çevresel nedenlerdir. Çevresel nedenler direk olarak etki etmezken doğum öncesi ve sonrası olan durumlar etki edebilir.

2.4.2. Davranım Bozukluğu

Davranım bozukluğu bireyi, aileyi ve toplumu olumsuz yönde etkileyen, diğer insanların temel haklarının çiğnendiği, yaşıa uygun toplumsal norm ve kuralların hiçe sayıldığı davranışlardan oluşan bir bozukluktur (MEB, 2014). Bu bozukluğu diğerlerinden ayıran ise temel hakların ihlali ve yaşıa uygun olan davranışların yerine getirilmemesidir. Davranım bozukluğuna sahip olan çocuk ve ergenlerde kuralların ihlal edilmesi olağan bir durumdur. Bu bozukluğun tedavisi zordur ve iyi bir terapi süreci gerektirir.

Davranım bozukluğuna sahip olan biri için asıl soru bu durumun bireysel özelliklerden mi yoksa çevresel etmenlerden mi kaynaklandığıdır. Bu durumu ortaya çıkaran genetik özellikler olduğu gibi sosyal etkilerinde olduğu çalışmalarla belirlenmiştir. Asıl kabul edilen ise dış etmenlerin buna sebep olduğudur. Simonoff ve arkadaşlarına (2004) göre yıkıcı davranışlar sosyal anlamdan eksiklik yaşayan bireyler için kaçınılmazdır.

2.4.3. Karşı Olma Karşı Gelme Bozukluğu

Amerikan Psikiyatri Birliği'ne (2014) göre karşı olma - karşı gelme bozukluğu işbirliğine yanaşmama ve direniş gösterme davranışlarını içerir. Bu durum çoğunlukla okul öncesi dönemde ortaya çıkmaktadır. Okul öncesi dönemde ortaya çıkan karşı gelme davranışı, okul döneminde şiddet, kabadayılık gibi kendini gösterebilir. Bu da çocuğu gelişimine olumsuz bir etki yaratabilir.

Bu bozukluk gelişimin erken dönemlerinden kaynaklandığı söylenmektedir. Daha önce yaşanmış çatışmalar, sergilenen tutum bu bozukluğu ortaya çıkarabilir. Anne ve babanın sergilediği tavır çocuğun karşı gelmesinde etkili olan durumlardan biri olarak ortaya çıkar.

Uygulanabilecek tedaviler mutlaka aile bireyleri tarafından da desteklenmektedir. Anne ve babanın da bu süreçte mutlaka eğitilmesi gerekmektedir. Çocuğu uygun davranışları desteklenmeli, uygun olmayan davranışları ise engellenmelidir.

2.4.5. Çocuklarda Görülen Psikosomatik Hastalıklar

Çocuklarda görülen fiziksel hastalıkların temelinde psikolojik bir sorun yatabilir. Fiziksel sonuçların ortaya çıkması ise bilinçaltında olan rahatsızlığın dışa vurumu olabilir. Bebekler beden dilini sadece belli ihtiyaçları belirtmek için değil, aynı zamanda duygularını anlatmak içinde kullanırlar. Bu durum zihinsel olarak faaliyetlerin artmasına kadar devam eder. Çocukta henüz bilinç oluşmamış olduğundan anlatmak istediğini beden dili ile ifade eder. Astım, baş ağrısı gibi durumların altında geçerli bir neden yoksa bu durum aile içi çatışmaların ya da okulda yaşanan sorunların farklı bir biçimi olabilir.

Şenol'a (2006) göre çevresel değişiklikler çocuğun farklı tepkiler vermesine neden olabilmektedir. Bu durumda anne ve babanın desteği önemlidir. Bu destek sayesinde çocuk değişimlere daha hızlı ayak uydurabilecektir. Aksi durumda ise hoşlanmayacağı bir durumla karşılaşacak olan çocuk kaygı hissine kapılmaya başlayacaktır.

2.4.6. Çocuklarda Depresyon

Depresyon, çocukların günlük yaşamını olumsuz anlamda etkileyen ve kaygı içeren ruh halinin patolojik adı olarak bilinmektedir (Ekşi, 1999). Çocukların depresyonda olup olmadıkları tespit etmek kolay bir durum değildir. Depresyon kendini farklı biçimlerde gösterebilir. İlk çocukluk döneminde belirtiler farklı şekillerde görülebilir. Aşırı hareketlilik görülebileceği gibi aşırı sakinlik durumu da görülebilir.

Yörükoğlu'na(2000) göre depresyona ait temel belirtiler dışında diğer bir belirti de işlevsellikte görülen değişimlerdir. Fonksiyonlarda görülen bozulmalar, okul başarısında azalma veya yaşlılarıyla sosyalleşmede azalma gibi farklı durumlarda ortaya çıkabilir.

2.4.7. Çocuklarda Kaygı Bozuklukları

Korku çocuklarda sık görülen bir kavramdır. Çocuklar küçük yaşlardan başlamak üzere korku duymaya başlarlar ve bunun üstesinden gelmeyi de zamanla öğrenirler. Tanrıverdi'ye (2005) göre bazı çocuklar diğerlerine göre daha fazla kaygı duyarlar. Aynı zamanda çocuklar anne ve babalarının duyduğu kaygıyı hissedebilir. Bu durumda da kaygı çocuğa geçebilir. Çocuklar sıklıkla görülen kaygılara bakıldığında; anne – babayı kaybetme, okul, hasta olmak, zarar görmek vb. görülür. Ergenlere bakıldığında ise kaygının odak noktaları değişkenlik gösterebilir. Bunlara da örnek olarak performans kaygısı, sosyalleşme, sınav vb. verilebilir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

6 ile 11 yaş arasındaki çocuklarda görülen ruhsal sorunlar ile annelerin bağlanma düzeyi, çocuk yetiştirme tutumları ve aile işlevleri arasındaki ilişkinin incelenmesini amaçlayan bu araştırma tarama modeline uygun olarak hazırlanmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu İstanbul ili içerisinde bulunan birbirinden farklı danışmanlık ve psikiyatri merkezlerine başvuran ve sayısı 150 olan 6-11 yaş çocuklarının anneleri tarafından oluşmaktadır. Araştırmaya katılım tamamıyla gönüllülük ilkesine bağlı olduğundan, verilen 59'a yakın formdan bazıları eksik geri yollanmış, bazıları ise hiç geri yollanmamıştır. Bu sebepten dolayı araştırmadaki analiz 91 adet sorunsuz veri kullanılarak yapılmıştır. Çalışma grubuna ait bilgiler ve dağılımlar çalışmanın bulgular kısmında ele alınmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada kullanılan veri toplama araçları şöyledir:

-Kişisel Bilgi Formu

-İlişki Ölçekleri Anketi (Relationships Scale Questionnaire - RSQ)

-Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği (Parental Attitude Research Instrument - PARI)

- Aile Değerlendirme Ölçeği(Family Assessment Device - FAD)

- Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği (Child Behavior Checklist – CBCL/4-18)

3.3.1. İlişki Ölçekleri Anketi

Orijinal adı Relationships Scale Questionnaire (RSQ) olan İlişki Ölçekleri Anketi Griffin ve Bartholomew tarafından geliştirilmiş olup, Sümer ve Güngör(1999), öncülüğünde anket Türkçeye çevrilmiştir. Ancak İlişki Ölçekleri Anketinin Türk ve ABD örnekleminde bağlanma stilleri dağılımlarında farklılıklar olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda kültürler arasında değişkenlerin olduğu öngörülmüştür (Sümer ve Güngör 1999). 17 maddeden oluşan bu anket ile içerikte güvenli, kayıtsız, korkulu ve saplantılı bağlanma türlerinin ölçülmesi hedeflenmiştir.

İlişki Ölçekleri Anketinde katılımcılar kendilerini tanımlayan soruları 7'li likert tipi ölçeğini kullanarak cevaplandırılmaktadır (1: beni hiç tanımlamıyor, 4; beni kısmen tanımlıyor, 7;beni tamamiyle tanımlıyor). Ölçek dört alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; güvenli bağlanma(Faktör 1), korkulu bağlanma (Faktör 2), saplantılı bağlanma (Faktör 3), kayıtsız bağlanmadır (Faktör 4). 17 maddeden oluşan bu ölçekte ters yüklü maddeler 5, 7 ve 17'dir. Ölçekteki bağlanma boyutlarını hesaplariken 5. maddenin hem orijinal hem de ters yüklü hali kullanılmaktadır. 3., 7., 8., 10. ve 17. maddelerin ortalamaları *güvenli bağlanma* skorunu; 1., 4., 9. ve 14. maddelerin ortalamaları *korkulu bağlanma* skorunu; 5. (ters yüklü), 6., 11. ve 15. maddelerin ortalamaları *saplantılı bağlanma* skorunu ve 2., 5. (orijinal), 12., 13. ve 16. maddelerin ortalamalı da *kayıtsız bağlanma* skorunu vermektedir. Puanlamada her bir katılımcı en yüksek sayı değerine sahip olan alt ölçekteki bağlanma stiline atanır.

3.3.2. Aile Hayatı Ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği

Asıl adı Parental Attitude Research Instrument (PARI) olan Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Schaefer ve Bell (1958) tarafından Amerika'da geliştirilmiştir. Güney ve Ayhan Le Compte- Serap Özer (1978) tarafından Türkçeye uyarlanan bu ölçeğin faktör analizinde 5 alt boyut saptanmış olup, ölçek 60 soruya indirilmiştir. Ölçekteki maddeler soru şeklinde düzenlenmemiştir ve ölçeğin maddeleri olumlu ve olumsuz ifade etmektedir. Katılımcılar kendilerini tanımlayan soruları 4'lü likert tipi ölçeğini kullanarak cevaplandırılmaktadır. Katılımcılar görüşlerini her ifade için “çok uygun buluyorum” (4), “oldukça uygun buluyorum” (3), “biraz uygun buluyorum” (2), “hiç uygun bulmuyorum” (1) seçeneklerinden birini işaretleyerek belirtmektedirler.

Ölçek beş alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; aşırı annelik boyutu (Faktör 1), demokratik tutum ve eşitlik tanıma boyutu (Faktör 2), ev kadınlığı rolünü reddetme boyutu (Faktör 3), geçimsizlik boyutu (Faktör 4) ve artık boyut olarak ifade edilen, genel bir baskı örüntüsünü ifade eden boyuttur (Faktör 5) (Ayyıldız, 2005). Ölçek kısa formu halinde tekrar uygulamalardan geçmiş ve alfa katsayısı .81 olarak bulunmuştur. Beş faktörün alfa katsayısı ise .59 ve .90 arasında değişmektedir. Araştırmada kullanılan ölçekte bulunan 1, 3, 4, 7, 11, 12, 14, 26, 27, 28, 32, 34, 36, 56 51 ve 55. sorular *aşırı annelik* boyutuyla ilgilidir. En düşük puan 16 en yüksek puan 64'tür. Anne ya da babanın yüksek puan alması olumsuz olarak değerlendirilir. 2, 13, 18, 22, 29, 37, 44, 45 ve 56. sorular *demokratik tutum ve eşitlik tanıma* boyutuyla ilgilidir. En düşük puan 9, en yüksek puan 36'dır. Yüksek puan alınması olumlu olarak değerlendirilir. 6, 9, 16, 17, 21, 23, 31, 38, 41, 42, 49, 52 ve 55. sorular *ev kadınlığı rolünü reddetme* boyutuyla ilgilidir. En düşük puan 13, en yüksek puan 52'dir. Yüksek puan alınması olumsuz olarak değerlendirilir. 8, 19, 33, 40, 48 ve 54. sorular *geçimsizlik* boyutuyla ilgilidir. En düşük puan 6, en yüksek puan 24 'tür. Yüksek puan alması olumsuz olarak değerlendirilir. 5, 10, 15, 20, 24, 25, 30, 35, 39, 43, 47, 50, 53, 56, 58 ve 60. sorular *genel bir baskı örüntüsünü* ifade eden boyutla ilişkili olarak değerlendirilmiştir. En düşük puan 16, en yüksek puan 64'tür. Yüksek puan olması olumsuz olarak değerlendirilir.

3.3.3. Aile Değerlendirme Ölçeği

Aile Değerlendirme Ölçeği (Family Assessment Device-FAD) Amerika Birleşik Devletlerinde Brown Hastanesi Tıp Fakültesi Psikiyatri ve İnsan Davranışları Bölümü ile Butler Hastanesi tarafından (1983) Aile Araştırma Programı çerçevesinde geliştirilmiştir. Aile Değerlendirme Ölçeği, ailenin fonksiyonlarını hangi konularda yerine getirebildiğini veya getiremediğini belirler ve ailenin sorun alanlarını tespit eder (Bulut, 1990). Aile Değerlendirme Ölçeğinin Türkiye'deki geçerlik ve güvenilirlik çalışması Bulut (1990) tarafından yapılmış olup, yapılan geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları sonucunda ölçeğin orijinalden farklı olmadığına ilişkin bulgular saptanmıştır.

Ölçek 60 maddeden oluşmakta olup, yedi alt boyuttan oluşmaktadır. 2, 12, 24, 38, 50 ve 60. sorular problem çözme boyutu ile ilgilidir ($\alpha= 0.87$). 3, 14, 18, 22, 29, 35, 43, 52 ve 59. sorular iletişim boyutu ile ilgilidir ($\alpha= 0.89$). 4, 8, 10, 15, 23, 30, 34, 40, 45, 53 ve 58. sorular roller boyutu ile ilgilidir ($\alpha= 0.73$). 9, 19, 28, 39, 49 ve 57. sorular duygusal tepki verebilme boyutu ile ilgilidir ($\alpha= 0.70$). 5, 13, 25, 33, 37, 42 ve 54. sorular gereken ilgiyi gösterebilme boyutu ile ilgilidir ($\alpha= 0.79$). 7, 17, 20, 27, 32, 44, 47, 48 ve 55. sorular davranış kontrolü boyutu ile ilgilidir ($\alpha=0.86$). 1, 6, 11, 16, 21, 26, 31, 36, 41, 46, 51 ve 56. sorular genel fonksiyonlar boyutu ile ilgilidir ($\alpha=0.091$). Ölçekte bulunan her madde aile yaşamına ilişkin olumlu ve olumsuz cümleden meydana gelmektedir. Verilen cevapların ortalamaları alınarak alt boyutlar hesaplanmaktadır. Ortalamalar 1'e yakınsa değerlendirme olumludur. Katılımcılar kendilerini tanımlayan soruları dördümlük tipinde ölçeğini kullanarak cevaplandırılmaktadır. Katılımcılar görüşlerini her ifade için "aynen katılıyorum" (4), "büyük ölçüde katılıyorum" (3), "biraz katılıyorum" (2), "hiç katılmıyorum" (1) seçeneklerinden birini işaretleyerek belirtmektedirler.

Ölçeğin değerlendirilmesinde, "aynen katılıyorum" seçeneği en sağlıklı aile işlevlerini, "hiç katılmıyorum" seçeneği ise en sağlıksız aile işlevini göstermektedir. Sağlıklı ifadeler 1 ile 4 arasında puanlanırken, sağlıksız ifadeler dörtten bire doğru puanlanmaktadır. Ölçeğin hesaplanmasında elde edilen puanlar, her alt boyut için toplanarak ortalaması alınmaktadır. Eğer her bir boyutun içerdiği maddelerin %40'ından fazlası cevapsız bırakılmışsa, ölçeğin ortalama puanı hesaplanmamaktadır (Bulut, 1990).

3.3.4. Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği

Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği (Child Behavior Checklist – CBCL), Achenbach ve Edelbrock (1983) tarafından geliştirilmiş olup, ölçeğin Türkçe uyarlaması Erol ve arkadaşları (1998) tarafından gerçekleştirilmiştir.

Ölçek, anne ve babalardan elde edilen bilgiler doğrultusunda 4-18 yaş grubu çocuk ve gençlerin yeterlik alanları ve sorun davranışlarını değerlendirmek amacıyla 20 yeterlik ve 118 problem maddesinden oluşmaktadır. Araştırmada ölçeğin yeterlilik ile ilgili maddeleri değerlendirmeye alınmamış olup, davranış ve duygusal sorunları tanımlayan 118 madde değerlendirilmiştir.

Ölçekte bulunan maddeler, sorunlu davranışların son 6 ayda görülme derecesine göre 0, 1 ve 2 puanlarını almaktadır ve çeşitli alt ölçekler içinde gruplandırılır. Ölçekte İçe Yönelim ve Dışa Yönelim olmak üzere iki ayrı davranış belirti puanı bulunmaktadır. İçe Yönelim grubunda bulunan faktörler: Sosyal İçe Dönüklük (Faktör 1), Somatik Yakınmalar (Faktör 2), Anksiyete/Depresyon (Faktör 3). Dışa Yönelim grubunu ise; Suça Yönelik Davranışlar (Faktör 4) ve Saldırgan Davranışlar (Faktör 5) alt testlerinin toplamı oluşturmaktadır. Ayrıca her iki gruba da girmeyen Sosyal Sorunlar (Faktör 6), Düşünce Sorunları (Faktör 7) ve Dikkat Sorunları (Faktör 8) da ölçekte yer almaktadır. İç tutarlılığın hesaplanması için ölçek cronbach alpha katsayısı ile hesaplanmış olup, katsayılar içe yönelimde .82, dışa yönelimde .81, toplam problemde ise.88 olarak bulunmuştur (Balat, Şimşek, Akman, 2008).

3.4. İşlem

Ölçme araçları, ebeveynlerin yaklaşık olarak yarısına uygulamaları için önce verilip daha sonra alınırken, diğer yarısına araştırmacı gözetiminde uygulanmıştır. Katılımcılara verilerin ve kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı özellikle ifade edilmiştir. Ölçme araçlarının yanıtlanması katılımcıların hızına göre 15-30 dakika arasında tamamlanmıştır. Veri toplama süreci 2015 Şubat ayından 2015 Nisan ayına kadar sürmüştür. Verilerin analizinde SPSS 21.0 programı kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bulgular kısmında araştırmanın amaçları doğrultusunda elde edilen verilerin, istatistiksel yöntemler yoluyla analiz edilmesi ile ortaya çıkan sonuçların yorumlaması yapılmaktadır.

4.1. Çalışma Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 4.1.Çalışma Grubuna Ait Demografik Bulguların Dağılımı

Çocuk Cinsiyet	n	%
Kız	40	44
Erkek	51	56
Yakınlık Durumu		
Anne	71	78,0
Akraba	5	5,5
Baba	3	3,3
Bakıcı	12	13,2
Gelir Düzeyi		
1000 – 2000TL	2	2,2
2000 – 2999TL	3	3,3
3000 – 3999TL	20	22,0
4000TL ve Üzeri	65	71,4
Anne Eğitim		
İlköğretim	1	1,1
Ortaöğretim	22	24,2
Lisans	53	58,2
Yüksek Lisans	15	16,5
Anne Yaş		
27-33	20	22,0
34-40	54	59,3
41-48	17	18,7
Baba Eğitim		
İlköğretim	3	3,3
Ortaöğretim	12	13,2
Lisans	52	57,1
Yüksek Lisans	24	26,4
Baba Yaş		
31 – 37	29	31,9
38 – 45	54	59,3
46 ve Üzeri	8	8,8
Evlilik Durumu		
Evli	82	90,1
Boşanmış	9	9,9
Anne Çalışma Durumu		
Evet	38	41,8
Hayır	53	58,2

Tabloda görüldüğü üzere katılımcıların çocuklarının cinsiyet dağılımı 40'ı kız (%44), 51'i erkek (%56) şeklindedir.

Tabloda görüldüğü üzere çocuklara bakan kişilerin yakınlık durumu %78 (n=71) ile Anne, %5,5 (n=5) ile Akraba, %3,3 (n=3) ile Baba ve %13,2 (n=12) ile Bakıcı şeklindedir.

Çalışmaya katılan ailelerden geliri 1000 – 1999TL olan 2 (%2,2) aile, 2000 – 2999TL olan 3 (%3,3) aile, 3000 – 3999TL olan 20 (%22,2) aile, 4000TL ve üzerin olan 65 (%71,4) aile bulunmaktadır.

Çalışmaya katılan annelerden %16,5'i (n=15) yüksek lisans mezunuyken, %58,2'si (n=53) üniversite mezunudur. Ön lisans mezunlarının yüzdesi %24,2 (n=22) iken ilköğretim mezunlarının yüzdesi %1,1 (n=1) olarak görülmüştür.

Çalışmadaki annelerin %22'si (n=20) 27 – 33 yaş aralığında iken, %59,3'ü (n=54) 34 –40 yaş aralığında ve %18,7'si ise (n=17) 41 yaş ve üzerindedir.

Çalışmaya katılan babalardan %26,4'ü (24) yüksek lisans mezunuyken, %57,1'i (n=52) üniversite mezunudur. Ön lisans mezunlarının yüzdesi %13,2 (n=12) iken, ilköğretim mezunlarının ise %3,3 (n=3) olarak görülmüştür.

Çalışmadaki babaların %31,9'u (n=29) 31 – 37 yaş aralığında iken, %59,3'ü (n=54) 38 – 45 yaş aralığında, %8,8'i ise (n=64) 46 yaş ve üzerindedir.

Çalışmaya katılan ailelerin evlilik durumlarına bakıldığında Evli olan ailelerin yüzdesi %90,1 (n=82) iken, boşanmış olan aileler ise %9,9 (n=9)'luk kısmı oluşturmaktadır.

Çalışmaya katılan Babaların tamamı çalışırken, Annelerin %41,8'i (n=38) çalışmakta, %58,2'si (n=53) çalışmamaktadır.

4.2. Aile Değerlendirme Ölçeğine İlişkin Bulgular

Aile Değerlendirme Ölçeğinin alt boyutlarının puan ortalamalarının çocuğa bakan kişinin yakınlığı, çocuğun cinsiyetine, evlilik durumuna ve annenin çalışma durumuna göre değişkenlik gösterip göstermediğini saptamak amacı ile t-testi yapılmış ve sonuçlar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 4.2. Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) Alt Boyutları ile Cinsiyete İlişkin t-testi Sonuçları

	Kız		Erkek		t	p
	(n=40)		(n=51)			
	M	SS	M	SS		
Problem Çözme	3,25	0,55	3,15	0,74	,733	,465
İletişim	2,47	0,45	2,44	0,27	,351	,727
Roller	1,98	0,28	2,09	0,37	-1,526	,131
Duygusal Tepki Verebilme	2,06	0,32	2,13	0,31	-1,009	,316
Gereken İlgiyi Gösterebilme	1,80	0,31	1,82	0,38	-,299	,765
Davranış Kontrolü	1,83	0,32	1,84	0,29	-,072	,943
Genel Fonksiyonlar	2,41	0,21	2,46	0,35	-,722	,472

Aile Değerlendirme Ölçeği alt boyutlarına ilişkin t-testi sonuçları göstermektedir ki çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir fark görülmemektedir.

Tablo 4.3. Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) Alt Boyutları ile Evlilik Durumuna İlişkin t-testi Sonuçları

	Evli		Evli Olmayan		t	p
	(n=82)		(n=9)			
	M	SS	M	SS		
Problem Çözme	3,26	0,62	2,57	0,77	3,105	,003*
İletişim	2,47	0,37	2,32	0,26	1,198	,234
Roller	2,04	0,34	2,09	0,34	-,448	,655
Duygusal Tepki Verebilme	2,09	0,33	2,17	0,25	-,644	,521
Gereken İlgiyi Gösterebilme	1,80	0,34	1,92	0,44	-,950	,345
Davranış Kontrolü	1,84	0,31	1,79	0,32	,452	,652
Genel Fonksiyonlar	2,44	0,31	2,41	0,17	,344	,731

Problem çözme alt boyutuna ait puan ortalamalarına bakıldığında evlilik durumuna göre anlamlı bir fark görülmektedir [t(89)= 3,105, p<0,05].Yapılan t-testi analizi sonucuna göre evli olmayan ebeveynler (M= 2,57) evliliği devam eden ebeveynlere göre (M= 3,26) problem çözmeye daha etkin olduğu görülmektedir.

Tablo 4.4. Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) Alt Boyutları ile Annenin Çalışma Durumuna İlişkin t-testi Sonuçları

	Çalışıyor		Çalışmıyor		t	p
	(n=38)		(n=53)			
	M	SS	M	SS		
Problem Çözme	3,09	0,69	3,27	0,64	-1,238	,219
İletişim	2,47	0,46	2,45	0,28	,242	,809
Roller	2,04	0,32	2,05	0,36	-,097	,923
Duygusal Tepki Verebilme	2,13	0,32	2,08	0,33	,813	,419
Gereken İlgiyi Gösterebilme	1,83	0,40	1,81	0,32	,289	,773
Davranış Kontrolü	1,86	0,31	1,82	0,30	,685	,495
Genel Fonksiyonlar	2,36	0,23	2,50	0,33	-2,207	,030*

Genel fonksiyonlar alt boyutuna ait puan ortalamalarına bakıldığında annenin çalışma durumuna göre anlamlı bir fark görülmektedir [$t(89) = -2,21$, $p = .030$].

Çocuğa bakan kişinin yakınlığı değişkeni anne ve diğer (akraba, bakıcı ve baba) şeklinde gruplandırılmış ve Aile Değerlendirme Ölçeği alt boyutları ile çocuğa bakan kişinin yakınlığı arasında t-testi analiz yapılmıştır.

Tablo 4.5. Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) Alt Boyutları ile Çocuğa Bakım Veren Kişiyeye İlişkin t-testi Sonuçları

	Anne		Diğer (Akraba, Bakıcı ve Baba)		t	p
	(n=71)		(n=20)			
	M	SS	M	SS		
Problem Çözme	3,22	0,68	3,12	0,60	,604	,548
İletişim	2,46	0,39	2,45	0,25	,133	,894
Roller	2,03	0,36	2,07	0,27	-,449	,654
Duygusal Tepki Verebilme	2,10	0,34	2,12	0,25	-,299	,766
Gereken İlgii Gösterebilme	1,80	0,35	1,88	0,36	-,919	,360
Davranış Kontrolü	1,83	0,31	1,88	0,31	-,736	,464
Genel Fonksiyonlar	2,47	0,33	2,35	0,17	1,600	,113

Aile Değerlendirme Ölçeğine ilişkin t-testi analizi sonuçlarına bakıldığında çocuğa bakım veren kişi ile alt boyutlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Aile Değerlendirme Ölçeğinin alt boyutlarının puan ortalamalarının annenin eğitim durumu, annenin yaşı, babanın eğitim durumu ve babanın yaşına göre değişkenlik gösterip göstermediğini saptamak amacı ile tekyönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 4.6. Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) Alt Boyutları ile Annenin Eğitim Düzeyine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Ortaöğretim		Lisans		Y. Lisans		F	p
	(n=22)		(n=53)		(n=15)			
	M	SS	M	SS	M	SS		
Problem Çözme	2,78	1,11	2,98	0,73	3,27	0,61	1,960	,126
İletişim	2,22	0,59	2,42	0,28	2,48	0,38	,902	,444
Roller	2,07	0,38	2,08	0,39	2,01	0,32	2,091	,107
Duygusal Tepki Verebilme	1,94	0,51	2,04	0,33	2,13	0,32	,634	,595
Gereken İlgii Gösterebilme	1,62	0,36	1,82	0,42	1,80	0,32	2,437	,070
Davranış Kontrolü	1,67	0,29	1,83	0,34	1,85	0,30	,412	,745
Genel Fonksiyonlar	2,25	0,55	2,46	0,52	2,43	0,18	,516	,672

Aile Değerlendirme Ölçeğine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına bakıldığında annenin eğitim düzeyi ile alt boyutlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4.7. Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) Alt Boyutları ile Annenin Yaşına İlişkin ANOVA Sonuçları

	27-33		34-40		41-48		F	p
	(n=20)		(n=54)		(n=17)			
	M	SS	M	SS	M	SS		
Problem Çözme	3,42	0,42	3,20	0,68	2,91	0,77	2,880	,061
İletişim	2,43	0,35	2,51	0,39	2,32	0,30	1,932	,151
Roller	2,05	0,43	2,04	0,31	2,05	0,32	,020	,980
Duygusal Tepki Verebilme	2,02	0,23	2,17	0,32	1,99	0,37	2,929	,059
Gereken İlgii Gösterebilme	1,80	0,34	1,83	0,32	1,77	0,47	,227	,797
Davranış Kontrolü	1,78	0,28	1,86	0,33	1,84	0,25	,593	,555
Genel Fonksiyonlar	2,48	0,22	2,45	0,33	2,36	0,30	,782	,461

Aile Değerlendirme Ölçeğine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına bakıldığında annenin yaşı ile alt boyutlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4.8. Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) Alt Boyutları ile Babanın Eğitim Düzeyine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Ortaöğretim		Lisans		Y. Lisans		F		p	
	(n=12)		(n=52)		(n=24)					
	M	SS	M	SS	M	SS				
Problem Çözme	3,47	0,39	3,11	0,70	3,32	0,58	2,277	,085		
İletişim	2,37	0,33	2,50	0,40	2,45	0,28	,998	,398		
Roller	2,14	0,38	2,01	0,33	2,07	0,35	,603	,615		
Duygusal Tepki Verebilme	1,88	0,19	2,15	0,34	2,15	0,28	3,832	,013*		
Gereken İlgiyi Gösterebilme	1,77	0,36	1,82	0,36	1,83	0,34	,064	,979		
Davranış Kontrolü	1,88	0,25	1,85	0,32	1,79	0,29	,399	,754		
Genel Fonksiyonlar	2,47	0,28	2,42	0,23	2,50	0,44	,710	,548		

P<0.05*

Duygusal tepki verebilme alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında babanın eğitim düzeyine göre anlamlı fark bulunmuştur [F(3,87)= 3,83, p=.013]. Duygusal tepki verebilme alt boyutu ile babanın eğitim düzeyi incelendiğinde en düşük ortalamayı ortaöğretim düzeyine sahip olanların aldığı görülmektedir. Bu durum ilk ve orta öğretim düzeyinde olan babaların duygusal tepki verebilme işlevini daha sağlıklı yerine getirdiğini göstermektedir. Yapılan Tukey testi sonuçlarına bakıldığında duygusal tepki verebilme alt boyutuna göre ortaöğretim düzeyinde eğitim sahibi olan babaların duygusal tepki verebilme düzeyinin, lisans ve yüksek lisans düzeyinde eğitim sahibi olan babalardan anlamlı derecede (p<.05) daha iyi olduğu gözlenmiştir.

Tablo 4.9. Aile Değerlendirme Ölçeği (ADÖ) Alt Boyutları ile Babanın Yaşına İlişkin ANOVA Sonuçları

	31-36		37-42		43-54		F	p
	(n=20)		(n=49)		(n=22)			
	M	SS	M	SS	M	SS		
Problem Çözme	3,44	0,53	3,08	0,76	3,23	0,47	2,173	,120
İletişim	2,46	0,33	2,47	0,43	2,44	0,23	,055	,946
Roller	2,06	0,29	2,08	0,39	1,95	0,26	1,204	,305
Duygusal Tepki Verebilme	2,09	0,30	2,13	0,33	2,05	0,32	,525	,594
Gereken İlgiyi Gösterebilme	1,81	0,33	1,82	0,36	1,81	0,38	,013	,987
Davranış Kontrolü	1,75	0,37	1,87	0,29	1,86	0,26	1,031	,361
Genel Fonksiyonlar	2,44	0,28	2,43	0,36	2,46	0,14	,051	,951

Aile Değerlendirme Ölçeğine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına bakıldığında babanın yaşı ile alt boyutlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

4.3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeğine İlişkin Bulgular

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeğinin alt boyutlarının puan toplamlarının çocuğa bakan kişinin yakınlığı, çocuğun cinsiyetine, evlilik durumuna ve annenin çalışma durumuna göre değişkenlik gösterip göstermediğini saptamak amacı ile t-testi yapılmış ve sonuçlar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 4.10. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARI) Alt Boyutları ile Cinsiyete İlişkin t-testi Sonuçları

	Kız		Erkek		t	p
	(n=40)		(n=51)			
	M	SS	M	SS		
Aşırı Annelik	39,90	10,46	37,06	7,64	1,498	,138
Demokratik Tutum ve Eşitlik	27,55	3,37	26,35	2,90	1,822	,072
Ev Kadınlığı Rolünü Red	26,03	6,23	25,94	7,20	,058	,954
Geçimsizlik	11,83	3,79	11,71	4,11	,142	,887
Genel Baskı	33,20	8,26	30,18	6,83	1,911	,059

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği alt boyutlarına ilişkin t-testi sonuçları göstermektedir ki çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir fark görülmemektedir.

Tablo 4.11. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARI) Alt Boyutları ile Evlilik Durumuna İlişkin t-testi Sonuçları

	Evli		Evli Olmayan		t	p
	(n=82)		(n=9)			
	M	SS	M	SS		
Aşırı Annelik	38,74	9,11	34,33	7,81	1,396	,166
Demokratik Tutum Ve Eşitlik	26,82	3,12	27,44	3,54	-,565	,574
Ev Kadınlığı Rolünü Red	26,20	6,98	24,00	3,94	,925	,357
Geçimsizlik	11,68	3,94	12,44	4,19	-,547	,586
Genel Baskı	31,91	7,61	27,78	6,83	1,562	,122

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği alt boyutlarına ilişkin t-testi sonuçları göstermektedir ki evlilik durumuna göre anlamlı bir fark görülmemektedir.

Tablo 4.12. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARI) Alt Boyutları ile Annenin Çalışma Durumuna İlişkin t-testi Sonuçları

	Çalışıyor		Çalışmıyor		t	p
	(n=38)		(n=53)			
	M	SS	M	SS		
Aşırı Annelik	35,89	6,18	40,04	10,35	-2,382	,019*
Demokratik Tutum ve Eşitlik	27,63	2,95	26,34	3,20	1,959	,053
Ev Kadınlığı Rolünü Red	26,21	6,64	25,81	6,89	,277	,783
Geçimsizlik	11,61	3,45	11,87	4,30	-,311	,756
Genel Baskı	29,68	6,97	32,81	7,83	-1,966	,052

Aşırı annelik alt boyutuna ait puan ortalamalarına bakıldığında annenin çalışma durumuna göre anlamlı bir fark görülmektedir [$t(89) = -2,38$, $p < 0,05$]. Yapılan t-testi analizi sonucuna göre çalışmayan annelerin ($M = 40,04$; $SS = 6,18$) çalışan annelere göre ($M = 35,89$; $SS = 10,35$) aşırı annelik boyutunun daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.13. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARI) Alt Boyutları ile Çocuğa Bakım Veren Kişiyeye İlişkin t-testi Sonuçları

	Anne		Diğer (Akraba, Bakıcı ve Baba)		t	p
	(n=71)		(n=20)			
	M	SS	M	SS		
Aşırı Annelik	38,82	9,75	36,50	5,72	1,012	,314
Demokratik Tutum Ve Eşitlik	26,61	3,20	27,85	2,81	-1,573	,119
Ev Kadınlığı Rolünü Red	25,52	6,78	27,60	6,57	-1,219	,226
Geçimsizlik	11,68	4,11	12,05	3,41	-,372	,711
Genel Baskı	32,00	7,74	29,75	6,97	1,172	,244

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeğine ilişkin t-testi analizi sonuçlarına bakıldığında çocuğa bakım veren kişi ile alt boyutlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeğinin alt boyutlarının puan toplamlarının annenin eğitim durumu, annenin yaşı, babanın eğitim durumu ve babanın yaşına göre değişkenlik gösterip göstermediğini saptamak amacı ile tekyönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 4.14. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARI) Alt Boyutları ile Annenin Eğitim Düzeyine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Ortaöğretim		Lisans		Y. Lisans		F	p
	(n=22)		(n=53)		(n=15)			
	M	SS	M	SS	M	SS		
Aşırı Annelik	39,09	12,32	37,79	8,11	37,93	5,85	1,129	,342
Demokratik Tutum Ve Eşitlik	26,18	3,57	27,08	2,76	27,67	3,39	2,440	,070
Ev Kadınlığı Rolünü Red	25,82	7,42	25,34	6,86	28,47	5,28	,837	,477
Geçimsizlik	12,00	4,79	11,51	3,49	11,60	3,58	2,460	,068
Genel Baskı	34,36	9,08	31,17	7,37	28,13	4,31	2,328	,080

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeğine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına bakıldığında annenin eğitim düzeyi ile alt boyutlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4.15. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARI) Alt Boyutları ile Annenin Yaşına İlişkin ANOVA Sonuçları

	27-33		34-40		41-48		F	p
	(n=20)		(n=54)		(n=17)			
	M	SS	M	SS	M	SS		
Aşırı Annelik	39,90	6,94	37,91	8,07	37,71	13,53	,395	,675
Demokratik Tutum ve Eşitlik	26,60	3,39	27,44	3,06	25,41	2,76	2,909	,060
Ev Kadınlığı Rolünü Red	27,90	5,67	26,41	7,40	22,35	4,24	3,561	,033*
Geçimsizlik	13,35	4,42	11,59	3,88	10,41	3,08	2,762	,069
Genel Baskı	34,95	5,48	31,59	8,30	27,18	5,13	5,270	,007*

P<0.05*

Annenin yaşı ve ev kadınlığını reddetme [$F(3/87)= 3,561, p<.05$]ve genel baskı [$F(3/87)= 5,270, p<.05$]alt boyutlarına ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre anlamlı fark bulunmuştur. Ev kadınlığını reddetme alt boyutu ile annenin yaş düzeyi incelendiğinde en düşük ortalamayı 41-48 yaş aralığında olanların aldığı görülmektedir. Bu durum erken yaştaki annelerin ev kadınlığını tercih etmediklerini göstermektedir.Genel baskı alt boyutu ile annenin yaş düzeyi incelendiğinde en düşük ortalamayı 41-48 yaş aralığında olanların aldığı görülmektedir. Bu durum erken yaştaki annelerin genel baskı boyutunun daha fazla olduğunu göstermektedir.Yapılan Tukey testi sonuçlarına bakıldığında ev kadınlığını reddetme alt boyutuna göre 27-33 ile 41-48 yaş arasında olan anneler arasında anlamlı ($p<.05$) fark olduğu gözlenmiş olup, yaşı küçük olan annelerin ev kadınlığını reddetme tutumu, 41-48 yaş aralığında yer alan annelerden anlamlı olarak daha yüksektir. Genel baskı alt boyutuna bakıldığında ise aynı şekilde 27-33 ile 41-48 yaş arasında olan anneler arasında anlamlı ilişki ($p<.05$) olduğu görülmekte olup, 27-33 yaş aralığında yer alan annelerin uyguladığı genel baskı tutumu, 41-48 yas aralığında yer alan annelerden daha yüksektir.

Tablo 4.16. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARI) Alt Boyutları ile Babanın Eğitim Düzeyine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Ortaöğretim		Lisans		Y. Lisans		F	p
	(n=12)		(n=52)		(n=24)			
	M	SS	M	SS	M	SS		
Aşırı Annelik	39,67	7,10	36,69	8,59	39,88	5,57	2,197	,094
Demokratik Tutum ve Eşitlik	27,00	3,54	26,85	3,10	27,21	3,24	,741	,530
Ev Kadınlığı Rolünü Red	24,83	4,95	25,60	7,61	27,71	5,72	,845	,473
Geçimsizlik	12,50	4,87	11,46	4,12	11,83	3,36	,393	,759
Genel Baskı	34,42	4,36	30,67	8,66	31,75	6,35	,809	,492

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeğine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına bakıldığında babanın eğitim düzeyi ile alt boyutlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4.17. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Ölçeği (PARI) Alt Boyutları ile Babanın Yaşına İlişkin ANOVA Sonuçları

	31-36		37-42		43-54		F	p
	(n=20)		(n=49)		(n=22)			
	M	SS	M	SS	M	SS		
Aşırı Annelik	42,40	9,22	36,47	7,06	38,68	11,66	3,231	,044*
Demokratik Tutum ve Eşitlik	28,65	3,25	26,80	2,87	25,45	3,00	6,030	,004*
Ev Kadınlığı Rolünü Red	28,05	7,09	25,92	6,99	24,23	5,57	1,709	,187
Geçimsizlik	14,25	4,14	11,20	3,70	10,73	3,51	5,760	,004*
Genel Baskı	36,50	7,52	30,67	7,58	28,82	5,67	6,750	,002*

P<0.05*

Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında babanın yaşına göre anlamlı fark bulunmuştur [F(2,88)= 7,961, p<.05]. Genel Baskı alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında babanın yaşına göre anlamlı fark bulunmuştur [F(2,88)= 4,343, p<.05]. Aşırı Annelik alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında babanın yaşına göre anlamlı fark bulunmuştur [F(2,88)= 3,231, p<.05]. Geçimsizlik alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarında babanın yaşına göre anlamlı fark bulunmuştur [F(2,88)= 5,760, p<.05].Yapılan Tukey testi sonuçlarına bakıldığında aşırı annelik boyutuna göre 31-36 ile 37-42 yaş aralığında yer alan babalar da annenin aşırı annelik tutumu açısından anlamlı fark (p<.05) gözlenmiş olup, babanın yaşı arttıkça annenin aşırı annelik tutumunun anlamlı derecede azaldığı gözlenmiştir. Demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt boyutuna göre 31-36 ile 37-42 yaş aralığında ve 31-36 ile 43-54 yaş aralığında olan babalar arasında anlamlı (p<.05) fark olduğu görülmektedir. Buna göre babanın yaşı arttıkça, annenin demokratik tutum ve eşitlik tanıma davranışında azalma gözlenmektedir. Geçimsizlik alt boyutuna göre 31-36 ile 37-42 yaş aralığında ve 31-36 ile 43-54 yaş aralığında olan babalar arasında anlamlı (p<.05) fark olduğu görülmektedir. Babanın yaşının artmasıyla, anne tarafından belirtilen geçimsizlik davranışında anlamlı düzeyde azalma gözlenmektedir. Genel baskı alt boyutuna göre 31-36 ile 37-42 yaş aralığında ve 31-36 ile 43-54 yaş aralığında olan babaların genel baskı boyutu tutumunda anlamlı (p<.05) fark olduğu görülmüştür.

4.4. Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeğine İlişkin Bulgular

Çocuk Davranışları Değerlendirme Ölçeğinin alt boyutlarının puan ortalamalarının çocuğun cinsiyetine, çocuğa bakan kişinin yakınlığı, evlilik durumuna ve annenin çalışma durumuna göre değişkenlik gösterip göstermediğini saptamak amacı ile t-testi yapılmış ve sonuçlar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 4.18. Çocuk Davranışları Değerlendirme Ölçeği Alt Boyutları ile Cinsiyete İlişkin t-testi Sonuçları

	Kız		Erkek		t	p
	(n=40)		(n=51)			
	M	SS	M	SS		
Anksiyete/Depresyon	4,76	3,04	4,45	3,19	,399	,691
Sosyal İçe Dönüklük	1,77	1,85	1,35	1,60	,931	,354
Somatik Yakınmalar	2,14	2,35	1,30	1,56	1,506	,136
Sosyal Sorunlar	3,66	2,51	3,90	2,05	-,389	,698
Düşünce Sorunları	2,46	2,08	2,20	1,91	,511	,611
Dikkat Problemi	4,44	2,83	5,15	3,00	-,983	,328
Suça Yönelik Davranışlar	2,92	2,36	3,80	2,26	-1,494	,139
Saldırgan Davranışlar	5,93	4,75	6,60	4,60	-,561	,576

Çocuk Davranışlar Değerlendirme Ölçeği alt boyutlarına ilişkin t-testi sonuçları göstermektedir ki çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir fark görülmemektedir.

Tablo 4.19. Çocuk Davranışları Değerlendirme Ölçeği Alt Boyutları ile Evlilik Durumuna İlişkin t-testi Sonuçları

	Evli		Evli Olmayan		t	p
	(n=82)		(n=9)			
	M	SS	M	SS		
Anksiyete/Depresyon	4,78	3,10	3,89	2,71	,828	,410
Sosyal İçe Dönüklük	1,55	1,78	2,89	1,62	-2,162	,033*
Somatik Yakınmalar	1,99	2,22	1,67	2,29	,410	,683
Sosyal Sorunlar	3,54	2,27	5,33	3,08	-2,171	,033*
Düşünce Sorunları	2,29	2,03	3,44	1,88	-1,624	,108
Dikkat Problemi	4,35	2,77	6,78	2,95	-2,475	,015*
Suça Yönelik Davranışlar	3,11	2,43	3,11	1,62	-,002	,999
Saldırgan Davranışlar	6,26	4,79	4,44	3,61	1,098	,275

Sosyal içe dönüklük alt boyutuna ait puan ortalamalarına bakıldığında evlilik durumuna göre anlamlı bir fark görülmektedir [t(89)= -2,162, p<0,05].Yapılan t-testi analizi sonucuna göre boşanmış olan ebeveynlerin çocuklarında (M= 2,89; SS=1,62) evli ebeveynlere göre (M= 1,55; SS=1,78) sosyal içe dönüklük davranışının daha yüksek olduğu görülmektedir.Sosyal sorunlar alt boyutuna ait puan ortalamalarına bakıldığında evlilik durumuna göre anlamlı bir fark görülmektedir [t(89)= -2,171, p<0,05].Yapılan t-testi analizi sonucuna göre boşanmış olan ebeveynlerin çocuklarında (M= 5,33; SS=3,08) evli ebeveynlere göre (M= 3,54; SS=2,27) sosyal sorunlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.Dikkat problemi alt boyutuna ait puan ortalamalarına bakıldığında evlilik durumuna göre anlamlı bir fark görülmektedir [t(89)= -2,475 p<0,05].Yapılan t-testi analizi sonucuna göre boşanmış olan ebeveynlerin çocuklarında (M= 6,78; SS=2,95) evli ebeveynlere göre (M= 4,35; SS=2,77) dikkat probleminin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 4.20. Çocuk Davranışları Değerlendirme Ölçeği Alt Boyutları ile Annenin Çalışma Durumuna İlişkin t-testi Sonuçları

	Çalışıyor (n=38)		Çalışmıyor (n=53)		t	p
	M	SS	M	SS		
Anksiyete/Depresyon	3,92	2,64	5,25	3,24	-2,072	,041*
Sosyal İçe Dönüklük	1,45	1,78	1,85	1,81	-1,050	,296
Somatik Yakınmalar	1,53	1,78	2,26	2,46	-1,576	,119
Sosyal Sorunlar	3,76	2,35	3,68	2,46	,163	,871
Düşünce Sorunları	2,47	1,90	2,36	2,15	,264	,792
Dikkat Problemi	4,68	2,95	4,53	2,83	,254	,800
Suça Yönelik Davranışlar	3,74	2,79	2,66	1,89	2,196	,031*
Saldırgan Davranışlar	6,45	5,23	5,81	4,32	,634	,528

Anksiyete/Depresyon alt boyutuna ait puan ortalamalarına bakıldığında annenin çalışma durumuna göre anlamlı bir fark görülmektedir [t(89)= -2,072, p<0,05].Yapılan t-testi analizi sonucuna göre çalışmayan annelerin çocuklarında (M= 5,25; SS=3,24) çalışan annelerin çocuklarına göre (M= 3,92; SS=2,64) anksiyete/depresyon daha yükseköranda görülmektedir.Suça yönelik davranışlar alt boyutuna ait puan ortalamalarına bakıldığında annenin çalışma durumuna göre anlamlı bir fark görülmektedir [t(89)= -2,171, p<0,05]. Yapılan t-testi analizi sonucuna göre çalışan annelerin çocuklarında (M= 3,74; SS=2,79) çalışmayan annelerin çocuklarına göre (M= 2,66; SS=1,89) suça yönelik davranış daha yükseköranda görülmektedir.

Tablo 4.21. Çocuk Davranışları Değerlendirme Ölçeği Alt Boyutları ile Çocuğa Bakım Veren Kişiyeye İlişkin t-testi Sonuçları

	Anne		Diğer (Akraba, Bakıcı ve Baba)		t	p
	(n=71)		(n=20)			
	M	SS	M	SS		
Anksiyete/Depresyon	4,76	3,04	4,45	3,19	,399	,691
Sosyal İçe Dönüklük	1,77	1,85	1,35	1,60	,931	,354
Somatik Yakınmalar	2,14	2,35	1,30	1,56	1,506	,136
Sosyal Sorunlar	3,66	2,51	3,90	2,05	-,389	,698
Düşünce Sorunları	2,46	2,08	2,20	1,91	,511	,611
Dikkat Problemi	4,44	2,83	5,15	3,00	-,983	,328
Suça Yönelik Davranışlar	2,92	2,36	3,80	2,26	-1,494	,139
Saldırgan Davranışlar	5,93	4,75	6,60	4,60	-,561	,576

Çocuk Davranışları Değerlendirme Ölçeğine ilişkin t-testi sonuçlarına bakıldığında çocuğa bakım veren kişi ile alt boyutlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Çocuk Davranışları Değerlendirme Ölçeğinin alt boyutlarının puan ortalamalarının, annenin eğitim durumu, annenin yaşı, babanın eğitim durumu ve babanın yaşına göre değişkenlik gösterip göstermediğini saptamak amacı ile tekyönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 4.22. Çocuk Davranışları Değerlendirme Ölçeği Alt Boyutları ile Annenin Yaşına İlişkin ANOVA Sonuçları

	27-33		34-40		41-48		F	p
	(n=20)		(n=54)		(n=17)			
	M	SS	M	SS	M	SS		
Anksiyete/Depresyon	5,40	2,95	4,78	3,24	3,59	2,40	1,687	,191
Sosyal İçe Dönüklük	2,00	1,89	1,54	1,53	1,76	2,46	,499	,609
Somatik Yakınmalar	1,90	1,83	1,89	2,39	2,24	2,17	,162	,850
Sosyal Sorunlar	4,30	2,25	3,78	2,34	2,82	2,65	1,810	,170
Düşünce Sorunları	2,15	1,98	2,52	2,15	2,35	1,80	,242	,786
Dikkat Problemi	5,20	3,17	4,41	2,62	4,47	3,32	,571	,567
Suça Yönelik Davranışlar	3,65	3,36	3,07	2,12	2,59	1,50	,949	,391
Saldırgan Davranışlar	8,05	6,00	6,50	4,24	2,41	1,50	8,300	,000*

Saldırgan davranışlar[F(2/88)= 8,300, p<0,05]alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre anlamlı fark bulunmuştur. Yaş olarak genç olan annelerin çocuklarında saldırgan davranış gösterme ortalaması daha yüksek olmaktadır. Yapılan Tukey testi sonuçlarına bakıldığında saldırgan davranışlar boyutuna göre 27-33 ile 41-48 yaş aralığında ve 34-40 ile 41-48 yaş aralığında annenin yaşına göre çocukta gözlediği saldırgan davranışlar arasında anlamlı (p<.05) bir fark olup, bu durumu annenin yaşının ilerlemesiyle çocukta algıladığı saldırgan davranışların anlamlı düzeyde azalması şeklinde yorumlayabiliriz.

Tablo 4.23. Çocuk Davranışları Değerlendirme Ölçeği Alt Boyutları ile Annenin Eğitim Düzeyine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Ortaöğretim		Lisans		Y. Lisans		F	p
	(n=22)		(n=53)		(n=15)			
	M	SS	M	SS	M	SS		
Anksiyete/Depresyon	4,18	3,17	4,72	3,07	5,13	2,97	,691	,560
Sosyal İçer Dönüklük	1,91	1,87	1,75	1,90	1,20	1,26	,789	,503
Somatik Yakınmalar	2,14	2,23	2,02	2,35	1,20	1,37	1,794	,154
Sosyal Sorunlar	3,91	2,60	3,43	2,34	4,13	2,20	1,525	,214
Düşünce Sorunları	2,23	1,74	2,34	2,17	2,67	1,88	1,201	,314
Dikkat Problemi	4,45	3,00	4,30	2,66	5,53	3,23	1,552	,207
Suç Yönelik Davranışlar	2,23	1,80	3,26	2,57	3,67	1,99	1,948	,128
Saldırgan Davranışlar	5,00	3,46	5,94	4,91	7,33	4,58	3,101	,031*

Saldırgan davranışlar [F(3/87)= 3,101, p<0,05]alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre anlamlı fark bulunmuştur. Annenin eğitim seviyesi arttıkça çocuğun saldırgan davranış gösterme ortalaması daha yüksek olmaktadır. Yapılan Tukey testi sonuçlarına bakıldığında saldırgan davranışlar boyutuna göre ortaöğretim ve yüksek lisans eğitim düzeyinde yer alan annelerin çocuklarında gözlemediği saldırgan davranışlar açısından anlamlı (p<.05) fark olduğu gözlenmiş olup, annelerin eğitim düzeyi arttıkça, çocuklarında gözlemediği saldırgan davranışlarda artış olduğu gözlenmiştir.

Tablo 4.24. Çocuk Davranışları Değerlendirme Ölçeği Alt Boyutları ile Babanın Yaşına İlişkin ANOVA Sonuçları

	31-36		37-42		43-54		F	p
	(n=20)		(n=49)		(n=22)			
	M	SS	M	SS	M	SS		
Anksiyete/Depresyon	5,70	3,13	4,37	3,05	4,50	2,96	1,416	,248
Sosyal İçe Dönüklük	2,30	1,84	1,80	1,93	0,86	1,13	3,767	,027*
Somatik Yakınmalar	2,10	2,22	1,80	2,27	2,18	2,17	,279	,758
Sosyal Sorunlar	5,10	2,02	3,53	2,60	2,86	1,73	5,301	,007*
Düşünce Sorunları	2,80	2,44	2,31	2,07	2,27	1,55	,474	,624
Dikkat Problemi	4,25	3,04	4,76	2,95	4,55	2,61	,221	,803
Suçça Yönelik Davranışlar	4,10	3,08	2,78	2,07	2,95	2,03	2,381	,098
Saldırgan Davranışlar	8,50	5,83	5,59	4,17	4,95	4,10	3,759	,027*

Sosyal içe dönüklük [F(2/88)= 3,767, p<0,05]alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre anlamlı fark bulunmuştur. Babanın yaşı azaldıkça çocukta sosyal içe dönüklük davranışının görülme ortalaması daha yüksek olmaktadır. Sosyal sorunlar [F(2/88)= 5,301, p<0,05]alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre anlamlı fark bulunmuştur. Babanın yaşı azaldıkça çocukta sosyal sorunlar davranışının görülme ortalaması daha yüksek olmaktadır. Aynı şekilde saldırgan davranışlar [F(2/88)= 3,759, p<0,05]alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre anlamlı fark bulunmuştur. Babanın yaşı azaldıkça çocukta saldırgan davranışların görülme ortalaması daha yüksek olmaktadır.Yapılan Tukey testi sonuçlarına bakıldığında sosyal içe dönüklük boyutuna göre 31-36 ile 43-54 yaş aralığında babanın yaşına göre anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Sosyal sorunlar boyutuna göre 31-36 ile 37-42 yaş aralığında ve 31-36 ile 43-54 yaş aralığında babanın yaşına göre anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Saldırgan davranışlar boyutuna göre 31-36 ile 37-42 yaş aralığında ve 31-36 ile 43-54 yaş aralığında babanın yaşına göre anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Tablo 4.25. Çocuk Davranışları Değerlendirme Ölçeği Alt Boyutları ile Babanın Eğitim Düzeyine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Ortaöğretim		Lisans		Y. Lisans		F	p
	(n=12)		(n=52)		(n=24)			
	M	SS	M	SS	M	SS		
Anksiyete/Depresyon	8,00	2,00	6,33	4,21	4,04	2,49	3,386	,022*
Sosyal İçe Dönüklük	1,33	1,15	1,92	2,15	1,69	1,78	,126	,944
Somatik Yakınmalar	5,00	2,65	2,33	2,64	1,92	2,18	2,522	,063
Sosyal Sorunlar	4,33	4,93	3,92	2,54	3,60	2,33	,141	,935
Düşünce Sorunları	2,33	2,08	3,08	2,19	2,52	2,07	1,133	,340
Dikkat Problemi	6,00	2,65	5,25	2,99	4,50	2,94	,549	,650
Suçta Yönelik Davranışlar	3,33	1,53	2,92	1,73	3,17	2,58	,053	,984
Saldırgan Davranışlar	4,33	1,53	6,58	5,09	6,27	5,22	,280	,840

Anksiyete/Depresyon [$F(3/87)= 3,767, p<0,05$] alt boyutuna ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre anlamlı fark bulunmuştur. Tukey Ad-hoc testi sonucuna göre, babanın eğitim durumu azaldıkça (ortaöğretim) çocukta anksiyete/depresyon görülme olduğu oranı babası lisans ve yüksek lisans eğitimine sahip olan çocuklardan anlamlı ($p<.05$) derecede daha yüksek olmaktadır.

4.5. İlişki Ölçekleri Anketine İlişkin Bulgular

İlişki Ölçeğinin alt boyutlarının puan ortalamalarının çocuğun cinsiyetine, çocuğa bakan kişinin yakınlığı, evlilik durumuna ve annenin çalışma durumuna göre değişkenlik gösterip göstermediğini saptamak amacı ile t-testi yapılmış ve sonuçlar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 4.26. İlişki Ölçeği Alt Boyutları ile Cinsiyete İlişkin t-testi Sonuçları

	Kız		Erkek		t	p
	(n=40)		(n=51)			
	M	SS	M	SS		
Güvenli Bağlanma	4,08	1,20	4,11	1,09	-,112	,911
Korkulu Bağlanma	3,60	0,94	3,85	1,08	-1,162	,248
Saplantılı Bağlanma	3,24	0,86	3,71	1,71	-1,583	,117
Kayıtsız Bağlanma	3,90	0,78	4,36	1,51	-1,769	,080

İlişki alt boyutlarına ilişkin t-testi sonuçları göstermektedir ki çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir fark görülmemektedir.

Tablo 4.27. İlişki Ölçeği Alt Boyutları ile Evlilik Durumuna İlişkin t-testi Sonuçları

	Evli		Evli Olmayan		t	p
	(n=82)		(n=9)			
	M	SS	M	SS		
Güvenli Bağlanma	4,05	1,14	4,53	1,04	-1,225	,224
Korkulu Bağlanma	3,75	1,05	3,62	0,71	,369	,713
Saplantılı Bağlanma	3,54	1,47	3,14	0,73	,807	,422
Kayıtsız Bağlanma	4,19	1,29	3,91	0,91	,624	,534

İlişki alt boyutlarına ilişkin t-testi sonuçları göstermektedir ki evlilik durumuna göre anlamlı bir fark görülmemektedir.

Tablo 4.28. İlişki Ölçeği Alt Boyutları ile Annenin Çalışma Durumuna İlişkin t-testi Sonuçları

	Çalışıyor		Çalışmıyor		t	p
	(n=38)		(n=53)			
	M	SS	M	SS		
Güvenli Bağlanma	4,19	1,08	4,02	1,18	,708	,481
Korkulu Bağlanma	3,68	1,02	3,78	1,02	-,474	,636
Saplantılı Bağlanma	3,48	0,62	3,51	1,78	-,112	,911
Kayıtsız Bağlanma	4,07	0,85	4,22	1,49	-,572	,569

İlişki alt boyutlarına ilişkin t-testi sonuçları göstermektedir ki annenin çalışma durumuna göre anlamlı bir fark görülmemektedir.

Tablo 4.29. İlişki Ölçeği Alt Boyutları ile Çocuğa Bakım Veren Kişiyeye İlişkin t-testi Sonuçları

	Anne		Diğer (Akraba, Bakıcı ve Baba)			
	(n=71)		(n=20)			
	M	SS	M	SS	t	p
Güvenli Bağlanma	4,06	1,18	4,21	0,98	-,511	,611
Korkulu Bağlanma	3,77	0,99	3,65	1,15	,445	,658
Saplantılı Bağlanma	3,48	1,58	3,58	0,51	-,267	,790
Kayıtsız Bağlanma	4,19	1,33	4,06	0,96	,402	,689

İlişki Ölçeğine ilişkin t-testi sonuçlarına bakıldığında çocuğa bakım veren kişi ile alt boyutlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

İlişki Ölçeğinin alt boyutlarının puan ortalamalarının, annenin eğitim durumu, annenin yaşı, babanın eğitim durumu ve babanın yaşına göre değişkenlik gösterip göstermediğini saptamak amacı ile tekyönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmış ve sonuçlar aşağıdaki tablolarda verilmiştir.

Tablo 4.30. İlişki Ölçeği Alt Boyutları ile Annenin Yaşına İlişkin ANOVA Sonuçları

	27-33		34-40		41-48			
	(n=20)		(n=54)		(n=17)			
	M	SS	M	SS	M	SS	F	p
Güvenli Bağlanma	3,74	0,88	4,25	1,23	4,02	1,02	1,509	,227
Korkulu Bağlanma	3,49	1,21	3,91	0,97	3,49	0,85	1,934	,151
Saplantılı Bağlanma	3,54	1,16	3,42	0,73	3,71	2,78	,267	,766
Kayıtsız Bağlanma	4,27	0,83	4,00	0,92	4,55	2,25	1,373	,259

İlişki Ölçeğine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına bakıldığında annenin yaşı ile alt boyutlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4.31. İlişki Ölçeği Alt Boyutları ile Annenin Eğitim Düzeyine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Ortaöğretim		Lisans		Y. Lisans		F	p
	(n=22)		(n=53)		(n=15)			
	M	SS	M	SS	M	SS		
Güvenli Bağlanma	3,89	1,14	4,07	1,07	4,54	1,30	1,245	,298
Korkulu Bağlanma	3,78	1,01	3,82	1,03	3,45	1,01	,690	,561
Saplantılı Bağlanma	3,99	2,43	3,28	0,90	3,57	0,66	1,331	,270
Kayıtsız Bağlanma	4,47	1,95	4,00	0,91	4,26	1,08	,757	,521

İlişki Ölçeğine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına bakıldığında annenin eğitim düzeyi ile alt boyutlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4.32. İlişki Ölçeği Alt Boyutları ile Babanın Yaşına İlişkin ANOVA Sonuçları

	31-36		37-42		43-54		F	p
	(n=20)		(n=49)		(n=22)			
	M	SS	M	SS	M	SS		
Güvenli Bağlanma	3,91	1,17	4,01	1,10	4,45	1,16	1,534	,221
Korkulu Bağlanma	3,46	0,85	3,81	1,06	3,84	1,07	,957	,388
Saplantılı Bağlanma	3,40	0,88	3,35	0,87	3,92	2,42	1,303	,277
Kayıtsız Bağlanma	4,02	1,12	4,18	0,79	4,25	2,05	,177	,838

İlişki Ölçeğine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına bakıldığında babanın yaşı ile alt boyutlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 4.33. İlişki Ölçeği Alt Boyutları ile Babanın Eğitim Düzeyine İlişkin ANOVA Sonuçları

	Ortaöğretim		Lisans		Y. Lisans		F	p
	(n=12)		(n=52)		(n=24)			
	M	SS	M	SS	M	SS		
Güvenli Bağlanma	4,23	1,09	4,10	1,20	4,04	1,09	0,096	,962
Korkulu Bağlanma	4,02	1,29	3,75	0,99	3,55	0,91	0,634	,595
Saplantılı Bağlanma	4,17	3,31	3,42	0,87	3,41	0,75	1,114	,348
Kayıtsız Bağlanma	4,70	2,56	3,94	0,89	4,35	0,99	1,518	,216

İlişki Ölçeğine ilişkin tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına bakıldığında babanın eğitim durumu ile alt boyutlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

4.6. Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi ve Çocuk Davranışları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Aile Değerlendirme Ölçeğinin alt boyutları ile Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği alt boyutları arasında pozitif veya negatif yönde anlamlı ilişkiler olup olmadığını kontrol etme amacı ile Pearson Momentler Çarpımı korelasyonu kullanılmış ve sonuçlar Tablo 4.34’de gösterilmiştir.

Tablo 4.34.Aile Değerlendirme Ölçeği Alt Boyutları ile Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği (CBCL) Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Tablosu

		Anksiyete/ Depresyon	Sosyal İçe Dönüklük	Somatik Yakınmalar	Sosyal Sorunlar	Düşünce Sorunları	Dikkat Problemi	Suçta Yönelik Davranışlar	Saldırgan Davranışlar
Problem	r	-,098	-,310**	,007	-,171	-,150	-,310**	,061	,036
Çözme	p	,357	,003	,949	,105	,157	,003	,567	,737
İletişim	r	-,041	-,106	,051	,244*	-,048	-,016	-,063	,054
	p	,697	,319	,630	,020	,651	,878	,550	,611
Roller	r	,074	,234*	,104	,292**	,165	,313**	-,073	,056
	p	,484	,026	,325	,005	,118	,003	,494	,600
Duygusal Tepki Verebilme	r	-,073	-,033	,006	,076	-,176	,111	-,024	,079
	p	,492	,755	,953	,477	,095	,294	,824	,456
Gereken İlgii Gösterebilme	r	-,071	,179	-,002	,227*	,141	,292**	,044	,089
	p	,501	,089	,984	,030	,182	,005	,680	,403
Davranış Kontrolü	r	-,047	-,043	,235*	,001	-,024	,044	,012	-,086
	p	,660	,682	,025	,990	,820	,678	,907	,418
Genel Fonksiyonlar	r	,028	-,073	,072	,132	-,103	,034	-,010	,044
	p	,792	,491	,495	,213	,331	,751	,923	,681
		*p<.05 **p<.001							

Tablo 4.34'e bakıldığında problem çözme işlevi ile sosyal içe dönüklük davranışı arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-.310$, $p<.05$). Aynı şekilde problem çözme işlevi ile dikkat problemi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-.310$, $p<.05$). Diğer yandan problem çözme işlevi ile anksiyete/depresyon, somatik yakınmalar, sosyal sorunlar, düşünce sorunları, suçta yönelik davranışlar ve saldırgan davranışlar arasında anlamlı herhangi bir ilişki bulunmamıştır.

İletişim işlevi ile sosyal sorunlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.244$, $p<.05$). Diğer yandan iletişim işlevi ile diğer değişkenler arasında anlamlı herhangi bir ilişki bulunmamıştır.

Roller işlevi ile sosyal içe dönüklük davranışı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.234$, $p<.05$). Roller işlevi ile sosyal sorunlar davranışı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.292$, $p<.05$). Roller işlevi ile dikkat

problemi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.313$, $p<.05$). Roller işlevi ile anksiyete/depresyon, somatik yakınmalar, düşünce sorunları, suça yönelik davranışlar ve saldırgan davranışlar arasında anlamlı herhangi bir ilişki bulunmamıştır.

Duygusal tepki verebilme ile çocuk yetiştirme tutum alt boyutları arasında herhangi anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Gereken ilgiyi gösterebilme ile sosyal sorunlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.227$, $p<.05$). Gereken ilgiyi gösterebilme ile sosyal sorunlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.292$, $p<.05$). Gereken ilgiyi gösterebilme ile anksiyete/depresyon, sosyal içe dönüklük, somatik yakınmalar, düşünce sorunları, suça yönelik davranışlar ve saldırgan davranışlar arasında anlamlı herhangi bir ilişki bulunmamıştır.

Davranış kontrolü ile somatik yakınmalar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.235$, $p<.05$). Davranış kontrolü ile anksiyete/depresyon, sosyal içe dönüklük, sosyal sorunlar, düşünce sorunları, dikkat problemi, suça yönelik davranışlar ve saldırgan davranışlar arasında anlamlı herhangi bir ilişki bulunmamıştır.

Genel fonksiyonlar ile çocuk yetiştirme tutum alt boyutları arasında herhangi anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

4.7. Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçekleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Aile Değerlendirme Ölçeğinin alt boyutları ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyutları arasında pozitif veya negatif yönde anlamlı ilişkiler olup olmadığını kontrol etme amacı ile Pearson Momentler Çarpımı korelasyonu kullanılmış ve sonuçlar Tablo 4.35’de gösterilmiştir.

Tablo 4.35.Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi Alt Boyutları ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Tablosu

		Aşırı Annelik Boyutu	Demokratik Tutum	Ev Kadınlığı Rolü	Geçimsizlik Boyutu	Genel Baskı Boyutu
Problem Çözme	r	,248*	,313**	-,052	-,061	,185
	p	,018	,003	,627	,567	,079
İletişim	r	,141	,297**	,315**	,143	,376**
	p	,183	,004	,002	,175	,000
Roller	r	,194	,265*	,334**	,355**	,282**
	p	,066	,011	,001	,001	,007
Duygusal Tepki Verebilme	r	,063	,153	,196	,137	,182
	p	,550	,147	,062	,197	,084
Gereken İlgiyi Gösterebilme	r	,224*	,185	,311**	,255*	,218*
	p	,033	,080	,003	,015	,038
Davranış Kontrolü	r	,211*	,115	,225*	,215*	,276**
	p	,045	,279	,032	,040	,008
Genel Fonksiyonlar	r	,229*	,165	,168	,114	,184
	p	,029	,118	,111	,282	,080
		*P<.05 **P<.001				

Tablo 4.35'e bakıldığında problem çözme işlevi ile aşırı annelik boyutu ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.248$, $p<.05$). Aynı şekilde problem çözme işlevi ile demokratik tutum arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.313$ $p<.05$). Diğer yandan problem çözme işlevi ile ev kadınlığı rolü, geçimsizlik ve genel baskı boyutu arasında anlamlı herhangi bir ilişki bulunmamıştır.

İletişim işlevi ile demokratik tutum arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.297$, $p<.05$). İletişim işlevi ile ev kadınlığı rolü arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.315$, $p<.05$). İletişim işlevi ile genel baskı boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.367$, $p<.05$) Diğer yandan iletişim işlevi ile aşırı annelik ve geçimsizlik boyutu arasında anlamlı herhangi bir ilişki bulunamamıştır.

Roller işlevi ile demokratik tutum arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.265$, $p<.05$). Roller işlevi ile ev kadınlığı rolü arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.334$, $p<.05$). Roller işlevi ile geçimsizlik boyutu

arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.355$, $p<.05$). Roller işlevi ile genel baskı boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.282$, $p<.05$). Roller işlevi ile aşırı annelik boyutu arasında anlamlı herhangi bir ilişki bulunmamıştır.

Duygusal tepki verebilme ile aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu alt boyutları arasında herhangi anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Gereken ilgiyi gösterebilme ile aşırı annelik boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.224$, $p<.05$). Gereken ilgiyi gösterebilme ile ev kadınlığı rolü arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.311$, $p<.05$). Gereken ilgiyi gösterebilme ile geçimsizlik boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.255$, $p<.05$). Gereken ilgiyi gösterebilme ile genel baskı boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.218$, $p<.05$). Gereken ilgiyi gösterebilme ile demokratik tutum arasında anlamlı herhangi bir ilişki bulunmamıştır.

Davranış kontrolü ile aşırı annelik boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.211$, $p<.05$). Davranış kontrolü ile ev kadınlığı rolü arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.225$, $p<.05$). Davranış kontrolü ile geçimsizlik boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.215$, $p<.05$). Davranış kontrolü ile genel baskı boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.276$, $p<.05$). Davranış kontrolü ile demokratik tutum arasında anlamlı herhangi bir ilişki bulunmamıştır.

Genel fonksiyonlar ile aşırı annelik boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.229$, $p<.05$). Genel fonksiyonlar ile diğer alt boyutlar arasında herhangi anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

4.8. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği (PARI) ile Çocuk Davranışlarının Değerlendirme Ölçeği (CBCL) Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği alt boyutları ile Çocuk Davranışları Değerlendirme Ölçeği arasında pozitif veya negatif yönde anlamlı ilişkiler olup olmadığını kontrol etme amacı ile Pearson Momentler Çarpımı korelasyonu kullanılmış ve sonuçlar Tablo 4.36'da gösterilmiştir.

Tablo 4.36.Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Ölçeği ile Çocuk Davranışlarının Değerlendirilmesi Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Tablosu

		Anksiyete / Depresyon	Sosyal İçerik Dönüklük	Somatik Yakınmalar	Sosyal Sorunlar	Düşünce Sorunları	Dikkat Problemi	Suçla Yönelik Davranışlar	Saldırgan Davranışlar
Aşırı Annelik Boyutu	r	,149	-,042	,125	,176	-,028	,066	,183	,134
	p	,158	,694	,238	,096	,789	,536	,083	,206
Demokratik Tutum	r	,054	,111	-,014	,265*	,029	,016	,215*	,246*
	p	,613	,297	,899	,011	,785	,880	,041	,019
Ev Kadınlığı Rolü	r	-,015	,027	-,069	,237*	-,112	,079	,180	,186
	p	,887	,802	,515	,024	,291	,458	,088	,077
Geçimsizlik Boyutu	r	,199	,143	,055	,367**	,017	,231*	,272**	,368**
	p	,059	,175	,603	,000	,877	,028	,009	,000
Genel Baskı Boyutu	r	,166	,148	,093	,365**	-,032	,066	,121	,180
	p	,116	,161	,380	,000	,760	,533	,253	,088
		*P<.05 **P<.001							

Aşırı annelik boyutu ile çocuk davranışları arasında herhangi anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Demokratik tutum ile sosyal sorunlar arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.265$, $p<.05$). Demokratik tutum ile suçla yönelik davranışlar arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.215$, $p<.05$). Demokratik tutum ile saldırgan davranışlar arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.246$, $p<.05$). Demokratik tutumlar ile anksiyete/depresyon, sosyal içerik dönüklük, somatik yakınmalar, düşünce sorunları ve dikkat problemi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Ev kadınlığı rolü ile sosyal sorunlar arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.237$, $p<.05$). Ev kadınlığı rolü ile diğer çocuk davranışları arasında herhangi anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Geçimsizlik boyutu ile sosyal sorunlar arasında güçlü ve pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.367$, $p<.05$). Geçimsizlik boyutu ile dikkat problemi arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.231$, $p<.05$). Geçimsizlik boyutu ile suça yönelik davranışlar arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.272$, $p<.05$). Geçimsizlik boyutu ile saldırgan davranışlar arasında güçlü ve pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.368$, $p<.05$). Geçimsizlik boyutu ile anksiyete/depresyon, sosyal içe dönüklük, somatik yakınmalar ve düşünce sorunları arasında herhangi anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Genel baskı boyutu ile sosyal sorunlar arasında güçlü ve pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=.365$, $p<.05$). Genel baskı boyutu ile diğer çocuk davranışları arasında herhangi anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

4.9. İlişki Ölçekleri Anketi ile Çocuk Davranışlarının Değerlendirilme Ölçeği (CBCL) ve Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

İlişki Ölçekleri Anketi alt boyutları ile Çocuk Davranışları Değerlendirme Ölçeği alt boyutları, Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi alt boyutları ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği arasında pozitif veya negatif yönde anlamlı ilişkiler olup olmadığını kontrol etme amacı ile Pearson Momentler Çarpımı korelasyonu kullanılmış ve sonuçlar Tablo 4.37’de gösterilmiştir.

Tablo 4.37.İlişki Ölçekleri Anketi ile Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Tablosu

		Aşırı Annelik Boyutu	Demokratik Tutum	Ev Kadınlığı Rolü	Geçimsizlik Boyutu	Genel Baskı Boyutu
Güvenli Bağlanma	r	-,318**	-,197	-,149	-,235*	-,366**
	p	,002	,061	,158	,025	,000
Korkulu Bağlanma	r	-,157	-,074	-,056	-,026	-,140
	p	,138	,486	,598	,808	,186
Saplantılı Bağlanma	r	-,099	,173	-,018	-,086	-,032
	p	,351	,101	,867	,420	,764
Kayıtsız Bağlanma	r	,016	,085	,044	,041	-,079
	p	,883	,422	,677	,700	,456

Güvenli bağlanma ile aşırı annelik boyutu ($r=-.318$, $p<.05$), geçimsizlik boyutu ($r=-.235$, $p<.05$) ve genel baskı boyutu ($r=-.366$, $p<.05$) arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Tablo 4.38. İlişki Ölçekleri Anketi ile Çocuk Davranışlarının Değerlendirilmesi Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Tablosu

		Anksiyete/Depresyon	Sosyal İçe Dönüklük	Somatik Yakınmalar	Sosyal Sorunlar	Düşünce Sorunları	Dikkat Problemi	Suça Yönelik Davranışlar	Saldırgan Davranışlar
Güvenli Bağlanma	r	-,064	-,168	-,138	-,176	,021	-,050	-,111	-,163
	p	,548	,112	,191	,095	,846	,638	,296	,123
Korkulu Bağlanma	r	-,040	,058	,001	-,033	,052	-,038	-,082	-,050
	p	,705	,586	,992	,757	,625	,717	,439	,639
Saplantılı Bağlanma	r	-,008	-,021	,041	-,010	,161	,049	,122	,015
	p	,942	,845	,701	,926	,127	,647	,249	,890
Kayıtsız Bağlanma	r	-,012	,012	,046	-,009	,013	,020	,022	-,031
	p	,909	,914	,663	,933	,901	,850	,838	,769
*P<.05 **P<.001									

İlişki ölçekleri bağlanma alt boyutları ile Çocuk Davranışları Değerlendirme Alt Boyutları arasında herhangi anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo 4.39. İlişki Ölçekleri Anketi ile Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi Ölçeği Alt Boyutlarına İlişkin Korelasyon Tablosu

		Problem Çözme	İletişim	Roller	Duygusal Tepki Verebilme	Gereken İlgiiyi Gösterebilme	Davranış Kontrolü	Genel Fonksiyonlar
Güvenli Bağlanma	r	-,054	-,135	-,022	-,053	-,038	-,260*	-,138
	p	,611	,202	,840	,619	,722	,013	,193
Korkulu Bağlanma	r	-,044	-,013	,252*	-,002	,189	-,067	-,061
	p	,679	,903	,016	,988	,073	,530	,565
Saplantılı Bağlanma	r	-,019	-,028	-,074	-,161	-,061	-,034	,079
	p	,859	,792	,486	,128	,567	,746	,455
Kayıtsız Bağlanma	r	-,046	-,055	-,067	-,290**	-,124	-,185	,060
	p	,666	,602	,529	,005	,240	,079	,574
*P<.05 **P<.001								

Güvenli bağlanma ile davranış kontrolü arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-.260$, $p<.05$). Korkulu bağlanma ile roller arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.252$, $p<.05$). Kayıtsız bağlanma ile duygusal tepki verebilme arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-.290$, $p<.01$).

BÖLÜM V

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmanın bu kısmında ebeveynlerin bağlanma stilleri, çocuk yetiştirme tutumları, aile değerlendirme ölçeği ve 6-11 yaş aralığındaki çocukların davranış problemleri arasındaki ilişkiye yönelik bulguların sonuçlarına, bu sonuçların tartışmasına ve önerilere yer verilmiştir. Bulguların sonuçlarına ilişkin yorumlar aşağıda yer almaktadır.

5.1.Aile İşlevleri –Aile Değerlendirme Ölçeğine İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Aile değerlendirme ölçeğinde problem çözme davranışının ebeveynlerin evlilik durumları ile ilgili olarak bakıldığında anlamlı farklılıklar görülmektedir. Boşanmış olan ebeveynlerin evli olanlara göre problem çözmede daha etkin oldukları görülmektedir. Taktak ve arkadaşlarının (2000) yapmış olduğu çalışmada da benzer bir sonuca ulaşılmıştır ve ebeveynlerin medeni durumu ile aile işlevselliği arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bulgular, araştırma sonucu ile paralellik göstermektedir.

Duygusal tepki verebilme alt boyutu ile babanın eğitim durumu karşılaştırıldığında anlamlı farklılıklar görülmektedir. Duygusal tepki verebilme alt boyutu ile babanın eğitim düzeyi incelendiğinde en düşük ortalamayı ilköğretim ve ortaöğretim düzeyine sahip olanların aldığı görülmektedir. Bu durum ilk ve orta öğretim düzeyinde olan babaların duygusal tepki verebilme işlevini daha sağlıklı yerine getirdiğini göstermektedir. Literatüre bakıldığında zaman ebeveynlerin eğitim düzeyleri açısından farklılıkların olmadığını gösteren araştırmaların (Buluş, 1996; Tan, 2000) yanı sıra; farklılıkların olduğunu gösteren araştırmalar da (Argun, 1995; Balcı, 1997) bulunmaktadır. Doğan ve Ceyhan'ın (2008) yapmış olduğu çalışmada babanın eğitim düzeyi ile duygusal tepki verebilme alt boyutu arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kabasakal (2012) tarafından yapılan çalışmalarda da eğitim durumunun duygusal tepki verebilme üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Bu bulgular, araştırmanın sonucu ile paralellik göstermektedir.

Aile değerlendirme ölçeğinde genel fonksiyonlar ile annenin çalışma durumu arasında anlamlı farklılıklar görülmüştür. Kırbaş ve Özkan'ın (2013) yapmış olduğu araştırmada ise annenin çalışma durumu ile aile işlevlerinin genel fonksiyonlar alt boyutları ile anlamlı bir fark bulunamamıştır.

5.2. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeğine İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeğinde aşırı annelik boyutunun demografik özelliklere göre incelendiğinde annenin çalışma durumuna göre anlamlı farklılıklar görülmüştür. Yapılan araştırmada çalışmayan annelerin, çalışan annelere göre daha fazla aşırı annelik tavır ve tutumlarına sahip oldukları belirlenmiştir. Demiriz ve Öğretir'in (2007) 10 yaş çocukların aileleri ile yapmış olduğu araştırmada da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Sarı (2007), yapmış olduğu araştırmada 5-6 yaş grubunda olan çocukların annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine olan etkisini incelemiştir. Bu araştırma neticesinde ise, aşırı koruyucu annelik boyutu ile annenin çalışma durumu arasında anlamlı bir farklılık elde etmiştir. Ayyıldız (2005) ve Seven'in (2007) yapmış olduğu çalışmaları mevcut araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir.

Araştırmada babanın yaşı ile demokratik tutum ve geçimsizlik alt boyutu arasında anlamlı farklılıklar görülmektedir. Bulgulara göre babanın yaşı yükseldikçe baskıcı tutumun ve geçimsizliğin azaldığı görülmektedir. Babanın "babalık değerini" yaşının ilerlemesiyle kabul etmesi ve kendine dönmesinin aile içinde sergilemiş olduğu geçimsiz, katı ve tutucu tutumları etkilediği düşünülebilir.Öner ve Yılmaz (2001) tarafından yapılan çalışma sonucunda demokratik ebeveynlik değerlerinin benimsenmekte olduğu ortaya koyulmuştur. Poyraz ve Özyürek'in (2005) araştırmasında ebeveynlerin %57.57'sinin demokratik tutumda oldukları belirtilmektedir.

Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeğinde ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutunun çocuğun cinsiyetine, annenin çalışma durumuna, ebeveynlerin evlilik ve eğitim durumuna göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine bakıldığında, herhangi bir ilişki görülmemiştir. Kabasakal'ın (2012) çocuk psikiyatri polikliniğine başvuran ebeveynler ile yapmış olduğu çalışmasında benzer bulgular elde edilmiş olup, anlamlı

bir farklılık bulunmamıştır. Ancak araştırmada ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu ile annenin yaşı arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Bu bulguya göre annenin yaşı azaldıkça ev kadınlığı rolünün reddedilmesine ilişkin tavır ve tutumlarının arttığı görülmüştür. Diğer bir ifadeyle genç olan annelerin çocuklarıyla uzun süre kalmakta zorlandıkları, çocuklarıyla olan ilişkilerinde çabuk sinirlendikleri ya da çocuklarının bakımında zorluk çektikleri söylenebilir.

Araştırmada babanın yaşı ile geçimsizlik boyutu arasında anlamlı farklılıklar görülmektedir. Babanın yaşı ilerledikçe geçimsizlik kavramında azalma olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle babanın yaşı ilerledikçe “babalık” kavramını kabul ettiği ve kendi hayatına döndüğü düşünülebilir. Bu da babanın aile ortamı içerisinde daha geçimli bir tutum sergilediğini düşündürülebilir.

Çalışmada anne ve babanın yaşı ilerledikçe genel baskı tutumunda azalma olduğu görülmektedir. Kaya (2010) tarafından yapılan çalışmada da ebeveynlerin yaşı ilerledikçe çocuklarına karşı daha hoşgörülü ve toleranslı oldukları görülmektedir. Yaşı daha büyük olan ebeveynlerin, genç olan ebeveynlere göre sıkı disipline inanma, çocuklarını zorlama gibi tavır ve tutumlarda bulunmadıkları araştırma bulgusu olarak söylenebilir.

5.3. Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeğine İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Çocuk Davranışlar Değerlendirme Ölçeği alt boyutlarına ilişkin sonuçlarabakıldığında çocuğun cinsiyetine göre anlamlı bir fark görülmemektedir. Fakat Mccoby ve Jacklin (1980), çocukların saldırganlık davranışları ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalarında erkek çocukların kız çocuklarına göre daha saldırgan olduğu bulgularına ulaşmışlardır.

Sosyal içe dönüklük alt boyutuna bakıldığında evlilik durumuna göre anlamlı bir fark görülmektedir. Yapılan analiz sonucuna göre boşanmış olan ebeveynlerin çocuklarında evli ebeveynlere göresosyal içe dönüklük davranışının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre boşanma sonrasında bitirilemeyen ilişkilerin varlığı, sağlıklı bir boşanma olmaması gibi durumlara maruz kalan çocuklarda görüldüğü düşünülebilir.

Sosyal sorunlar alt boyutuna bakıldığında evlilik durumuna göre anlamlı bir fark görülmektedir. Araştırmanın sonucuna göre boşanmış olan ebeveynlerin çocuklarında evli ebeveynlere göre sosyal sorunların daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durum da ebeveynlerin boşanma sürecini olumsuz yönettiklerini ya da iç dinamiklerin hallolmadığını gösterebilir.

Dikkat problemi alt boyutuna bakıldığında evlilik durumuna göre anlamlı bir fark görülmektedir. Bu bulgulara göre boşanmış olan ebeveynlerin çocuklarında evli ebeveynlere göre dikkat probleminin daha yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan başka bir çalışmaya göre evlilik durumu ile anksiyete/depresyon arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bilaç (2014) tarafından yapılan çalışmada evli olan bireylerin çocuklarında boşanmış olanlara göre anksiyete/depresyon tanısı alma olasılığı daha yüksek görülmektedir. Mevcut bulgu, çalışma sonucu ile tutarlılık göstermektedir.

Anksiyete/Depresyon alt boyutuna bakıldığında annenin çalışma durumuna göre anlamlı bir fark görülmektedir. Analiz sonucuna göre çalışmayan annelerin çocuklarında çalışan annelerin çocuklarına göre anksiyete/depresyon daha yüksek oranda görülmektedir. Çalışan annelerin çocuklarına karşı aşırı kontrolcü ya da mükemmeliyetçi bir tavır sergilemeleri bu durumu tetiklediği düşünülebilir. Öte yandan çalışan annelerin çocuklarına daha az vakit ayırmaları bir başka faktör olabilir.

Suçla yönelik davranışlar bakıldığında annenin çalışma durumuna göre anlamlı bir fark görülmektedir. Yapılan araştırma sonucuna göre çalışan annelerin çocuklarında çalışmayan annelerin çocuklarına göre suçla yönelik davranış daha yüksek oranda görülmektedir. Bu doğrultuda çalışan annenin çocuğuna yeterli vakit ayıramaması ve çocuğunu denetleyememesi, çocuğunun suçla yönelimini arttırdığı düşünülebilir. Araştırmaya karşıt olarak Basılğan (2012) tarafından yapılan çalışmalarda annenin çalışma durumu ile anksiyete/depresyon ve suçla yönelik davranışlar arasında herhangi bir anlamlı farklılık görülmemiştir.

Saldırgan davranışlar sonuçlarınınabakıldığında anlamlı farklar bulunmuştur. Yaş olarak genç olan annelerin çocuklarında saldırgan davranış gösterme ortalaması daha yüksek olmaktadır. Annenin eğitim seviyesi arttıkça çocuğun saldırgan davranış gösterme ortalaması daha yüksek olmaktadır.Bu bulguya göre annenin beklentisinin artmasının ve çocuğun bu beklentileri karşılayamamasının, çocukta saldırgan davranışların artmasına neden olduğu düşünülebilir.

Sosyal içe dönüklük sonuçlarına bakıldığında anlamlı farklar bulunmuştur. Babanın yaşı azaldıkça çocukta sosyal içe dönüklük davranışının görülme ortalaması daha yüksek olmaktadır. Aynı zamanda babanın yaşı ile sosyal sorunlar ve saldırgan davranışlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Babanın yaşı azaldıkça çocukta sosyal sorunlar ve saldırgan davranışların görülme ortalaması daha yüksek olduğu görülmektedir. Babanın yaşı arttıkça “babalık değerinin” yoğun geçirilmesi, babalığa önem verilmesi ve çocuk ile daha fazla vakit geçirilmesinin çocukta bu gibi problemlerin daha az görülmesine işaret edebilir.

Araştırmada anksiyete/depresyon sonuçlarına bakıldığında babanın eğitim durumuna göre anlamlı farklar bulunmuştur. Babanın eğitim durumu azaldıkça çocukta anksiyete/depresyon görülme ortalaması daha yüksek olmaktadır.Ebeveynlerin eğitim düzeyi, aile ortamının bilinçlilik durumu hakkında bize bilgi verebilir. Ebeveynlerin eğitim düzeyleri kendi çocuklarını yeterince değerlendirememesine de neden olan etmenlerden biri olarak düşünülebilir. Kargı ve Erkan'ın (2004) çocuk davranışlarını değerlendirdikleri çalışmada eğitim düzeyi düşük olan ailelerin çocuklarında davranış sorunları daha fazla görüldüğünü belirtmişlerdir. Mevcut bulgu, çalışma sonucu ile tutarlılık göstermektedir.

5.4. İlişki Ölçekleri Anketine İlişkin Tartışma ve Sonuçlar

Gelir düzeyi ile güvenli bağlanma boyutu arasında anlamlı farklılıklar görülmektedir. Araştırma sonucuna göre, gelir düzeyi yükseldikçe ebeveynlerin korkulu bağlanma ortalamasının azaldığı görülmektedir. Diğer bir değişle ebeveynlerin refah düzeyi arttıkça insanlarla yakın olmaktan kaçınma, kendini değersiz, sevilmeyen kişi olarak hissetme gibi olumsuz düşüncelerin de azaldığı araştırma sonuçlarına göre ifade edilebilir.

5.5. İlişki Ölçekleri Anketi ve Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği Arasındaki İlişki

İlişki ölçekleri bağlanma alt boyutları ile çocuk davranışlar değerlendirme ölçeği alt boyutları arasında herhangi anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

5.6. İlişki Ölçekleri Anketi ve Aile İşlevleri Arasındaki İlişki

Araştırmada güvenli bağlanma ile davranış kontrolü arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Korkulu bağlanma ile roller arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kayıtsız bağlanma ile duygusal tepki verebilme arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

5.7. İlişki Ölçekleri Anketi ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Arasındaki İlişki

İlişki ölçekleri bağlanma alt boyutları ile çocuk davranışlar değerlendirme ölçeği alt boyutları arasında herhangi anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

5.8. Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi ve Çocuk Davranışları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Problem çözme işlevi ile sosyal içe dönüklük davranışı ve dikkat problemi arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Problem çözme açısından sağlıksız işlev gösteren aileye sahip olan çocukların sosyal yapıda sorun yaşadıkları ön görülmektedir. Bu bulgu şiddet gibi problem davranışları ailedeki problem çözme davranışı açısından inceleyen araştırma sonuçları ile eşdeğerde olduğu söylenebilir (Saydam, Gençöz; 2005).

İletişim işlevi ile sosyal sorunlar davranışı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aile üyeleri arasındaki bilgi alışverişinin sağlıklı olarak yapılması, ailenin sözlü iletişimin içeriğinin açık olduğunu göstermektedir.

Ailenin maddi ve manevi ihtiyaçlarını karşılayan davranış kalıpları rollerdir. Bu araştırmada roller işlevi ile sosyal içe dönüklük davranışı, sosyal sorunlar davranışı ve dikkat problemi arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu bulgular problem bir davranış yaşayan çocukların aile içinde rol çatışması yaşadıklarını işaret etmektedir. Mishler ve Waxler (1968), sağlıklı aile işlevlerine sahip olan ailelerde

kişilerin davranışlarını etkileyen ve kontrol altında tutan bir güç yapısının varlığına göstermektedirler. Sağlıklı ailelerin içyapısında belirlenmiş rollerin bulunduğunu, çocukların ise aile içerisinde daha düşük görevleri benimsedikleri üzerinde durmaktadırlar (Akt: Bulut, 1990).

Gereken ilgiyi gösterebilme ile sosyal sorunlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Connor'ın (2004) yapmış olduğu çalışmada aile içinde çocuğun ihmal edilmesinin, yeterli ilgi ve sevginin çocuğa gösterilmemesinin çocukta problem davranışlarını geliştireceğini belirtmiştir. Ayrıca çocuğun ergenlik döneminde içselleştirilmiş ve dışsallaştırılmış problem davranışları gösterme olasılığının artabileceğini de savunmuştur.

Davranış kontrolü ile somatik yakınmalar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bulgulara göre somatik şikâyetlere sahip olan çocukların aile yapılarına bakıldığı zaman genel davranışlara standart koyamama ve disiplin sağlamama durumları olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar ailenin sağlıksız ebeveyn tutumu göstermelerinin ergenlerin problem davranışlara yönelmelerinde etkili olduğunu göstermektedir. Buna göre aile içinde uygulanan aşırı kontrol ve baskı ya da ilgisiz tutumun çocuğun kendini yalnız hissetmesine yol açarak riskli davranışlara yönelmesine neden olduğu söylenebilir. Bu bulgu diğer araştırma bulguları ile paraleldir (Saydam ve Gençöz, 2005; Edens, Skopp, Cahill, 2008).

5.9. Aile İşlevlerinin Değerlendirilmesi ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Problem çözme işlevi ile aşırı annelik boyutu ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Aynı şekilde problem çözme işlevi ile demokratik tutum arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kabasakal (2012) tarafından yapılan çalışmalarda da problem çözme ile aşırı annelik boyutu ve demokratik tutum arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

İletişim işlevi ile demokratik tutum, ev kadınlığı rolü ve genel baskı boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kabasakal (2012) tarafından yapılan çalışmalarda iletişim ile demokratik tutum ve ev kadınlığı rolü arasında anlamlı ilişkiler bulunmuşken, genel baskı boyutu arasında anlamlı ilişkiler bulunmamıştır.

Roller işlevi ile demokratik tutum, ev kadınlığı rolü ve geçimsizlik boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Roller işlevi ile genel baskı boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kabasakal'ın (2012) yapmış olduğu çalışmalarda da roller işlevi ile demokratik tutum, ev kadınlığı, geçimsizlik ve genel baskı boyutunda anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Gereken ilgiyi gösterebilme ile aşırı annelik boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Gereken ilgiyi gösterebilme ile ev kadınlığı rolü arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Gereken ilgiyi gösterebilme ile geçimsizlik boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Gereken ilgiyi gösterebilme ile genel baskı boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kabasakal'ın (2012) yapmış olduğu çalışmalarda da gereken ilgiyi gösterebilme işlevi ile aşırı annelik, demokratik tutum, ev kadınlığı, geçimsizlik ve genel baskı boyutunda anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Davranış kontrolü ile aşırı annelik boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Davranış kontrolü ile ev kadınlığı rolü arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Davranış kontrolü ile geçimsizlik boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Davranış kontrolü ile genel baskı boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kabasakal'ın (2012) yapmış olduğu çalışmalarda da gereken davranış kontrolü işlevi ile demokratik tutum, ev kadınlığı, geçimsizlik ve genel baskı boyutunda anlamlı ilişkiler bulunmuştur.

Genel fonksiyonlar ile aşırı annelik boyutu arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kabasakal'ın (2012) yapmış olduğu çalışmalarda ise genel fonksiyonlar ile aşırı annelik boyutu arasında ilişki bulunmamıştır.

5.10. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Çocuk Davranışlarının Değerlendirilmesi Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Demokratik tutum ile sosyal sorunlar, suça yönelik davranışlar ve saldırgan davranışlar arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Demirkaya ve Abalı (2012) tarafından yapılan çalışmada ise demokratik tutum ile çocuk davranışları değerlendirilmesi alt boyutları arasında herhangi anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Araştırmada ev kadınlığı rolünü reddeden ebeveynler ile sosyal sorunlar arasında pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Pozitif yönlü bir ilişki olduğundan ebeveyndeki reddedici rolün artmasıyla sorunların daha da fazlalaşacağı öngörülebilir. Yurduşen'in (2004) yapmış olduğu araştırmada ev kadınlığı rolünü reddeden annelerin çocuklarında davranış problemleri görülmüştür. Özmen'in (2004) araştırma bulgularına göre ebeveynlerin reddedici tutum sergilemesi çocuklara sürekli olarak olumsuz duygular ifade etmekte olup, çocuktaki baş etme ve sosyal becerilerinin düşmesine yol açtığını belirtmiştir. Bu bulgular da araştırmayı destekler niteliktedir.

Geçimsizlik boyutu ile sosyal sorunlar, dikkat problemi, suça yönelik davranışlar ve saldırgan davranışlar arasında güçlü ve pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Hatunoğlu (1994) ebeveyn tutumlarıyla çocuklardaki davranış sorunları incelemiş olup, baskıcı tutum sergileyen ebeveynlerin çocuklarında görmüş olduğu davranış sorunlarına rastlamıştır. Sertbaş'ın (2006) yapmış olduğu araştırmada ebeveynler arasında yaşanan geçimsizliklerin çocuklarda çeşitli davranış problemlerine yol açtığı belirtilmiştir. Amato ve Cheadle (2008) çalışmalarında ebeveynlerin arasında geçen çatışmaların çocuklarındaki davranış problemlerine etki ettiğine ilişkin bulgular elde etmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre çatışmaların artmasıyla çocuklardaki davranış problemlerinin de arttığını ortaya koymuşlardır. Bolattek'in (2014) yapmış olduğu araştırmaya göre ebeveynler arasındaki çatışma ve geçimsizlikler çocuklara yansımakta olup, çocuklarda duygusal sorunlar, dikkat eksikliği, akran sorunları ve total güçlükler olarak görülmektedir. Yapılan birçok araştırma (Baumrind, 1991; Conger ve Elder, 1994; Gürşimşek ve arkadaşları, 2006; Scott, 1995) bu araştırma sonucunu desteklemektedir. Araştırmalarda görüldüğü üzere anne ve baba arasında yaşanan çatışmalar çocuğu büyük derecede etkilemekte olup, çocuğun davranışları açısından hemen her soruna sebebiyet vermektedir.

Genel baskı boyutu ile sosyal sorunlar arasında güçlü ve pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Amato ve Cheadle (2008) çocukları üzerinde baskı ve sıkı disiplin uygulayan anne babaların çocuklarında duygusal sorunlar, davranış sorunları, akran sorunları ve total güçlükleri içeren bulgular bulmuştur. Ayrıca baskı uygulayan ebeveynlerin çocukları sosyal davranışlar sergilemekte sıkıntı yaşadıklarına ilişkin bulgular saptanmıştır. Sertbaş (2006), Petit ve Dodge (2002) araştırmalarında anne ve babaların çocuklarına göstermiş oldukları tutumların çocuklarındaki davranış

problemleri üzerine etki ettiğini bulmuş olup, aile içinde yaşanan olumsuz faktörlerin çocuklarda davranış problemlerine neden olduğunu ortaya koymuşlardır.Mevcut çalışma genel olarak diğer çalışmalarla tutarlılık göstermektedir.

ÖNERİLER

Mevcut araştırma örneklemini genellikle gelir düzeyi yüksek ailelere uygulanmıştır. Katılımcıların daha düşük ve orta gelir seviyelerine sahip olmaları bağlanma stilleri, anne baba çocuk yetiştirme tutumları, aile işlevleri ve çocuklarındaki davranış problemleri üzerinde daha farklı etkileri ortaya çıkarabilir. Bundan dolayı ileride yapılacak olan çalışmaların düşük ve orta gelir grubu baz alınarak ve farklı demografik değişkenler eklenerek yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Adam, E. K., Gunnar, M. R., & Tanaka, A. (2004). Adult Attachment, Parent Emotion and Observed Parenting Behavior: Mediator and Moderator Models. *Child Development*, 110-122.
- Ağır, M., Akbağ, M., Aydın, B., Tuzcuoğlu, S., & Yayı, L. (2005). *Gelişim ve Öğrenme*. İstanbul: Nobel Yayınevi.
- Ainsworth, M., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Pattern Of Attachment: A Psychological Study Of The Strange Situation*. NJ: Hillsdale.
- Albayrak, H. (1997). Annelerin Kaygı Düzeyleri İle Çocukların Bağımlılık Eğilimleri Arasındaki İlişkin İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(4), 12-19.
- American Psychiatric Association. (2014). *Highlights of Changes From DSM-4-TR to DSM-5*. American Psychiatric Publication.
- Amerikan Psikiyatri Birliği. (2000). *DSM-IV – TR “Cilt 1” Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı*. Ankara: HYB Yayıncılık.
- Argun, Y. (1995). *Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Ortaokul Öğrencilerinin Denetim Odağı Üzerine Etkileri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Aslan, E. (1992). Benlik Kavramı ve Bireyin Yaşamındaki Etkileri. *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7-14.
- Ayyıldız, T. (2005). *Zonguldak İl Merkezinde 0-6 Yaş Çocuğu Olan Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları*. Yüksek Lisans Tezi, Karaelmas Üniversitesi, Zonguldak.
- Bacanlı, P. (2011). *Orta Çocukluk (6-12)*. Ankara: Pegem Akademi.
- Balat, G. U., Şimşek, Z., & Akman, B. (2008). Okul Öncesi Eğitim Alan Çocukların Davranış Problemlerinin Anne ve Öğretmen Değerlendirmeleri Açısından Karşılaştırılması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 263-275.
- Balcı, S. (1997). *Lise Öğrencilerinin Denetim Odağı İle Sınav Kaygısı Arasındaki İlişki*. Gazi Üniversitesi. Ankara: Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test Of A Four-Category Model. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 61, 226-244.

- Basılğan, F. Y. (2012). *Annelerin Kabul-Red Düzeyi ile Çocukların Davranış Sorunları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Psikoloji, İstanbul.
- Berk, L. E. (2013). *Bebekler ve Çocuklar*. (N. Işıkoğlu Erdoğan, Çev.) Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Bilaç, Ö., Ercan, E. S., Uysal, T., & Aydın, C. (2014). İlköğretim Öğrencilerinde Anksiyete ve Duygudurum Bozuklukları Yaygınlığı ve Sosyodemografik Özellikler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 25(3), 171-180.
- Bilgin, N. (2001). *İnsan İlişkileri ve Kimlik*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Bolattekin, A. (2014). *Anne-Babanın Bağlanma Stilleri, Anne-Baba Tutumları ve Çocuklarındaki Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul AREL Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and Loss Vol II: Separation*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and Loss: Loss, Sadness and Depression, V.3*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1982). *Attachment and loss: Attachment V.1*. New York: Basic Books.
- Bretherton, I., & Munholland, K. A. (2008). *Internal Working Models in Attachment Relationship: Elaborating a Central Construct in Attachment Theory*. New York: Guildford Press.
- Buluş, M. (1996). *Ergen Öğrencilerde Denetim Odağı – Yalnızlık Düzeyi İlişkisi*. Dokuz Eylül Üniversitesi. İzmir: Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bulut, I. (1990). *Aile Değerlendirme Ölçeği El Kitabı*. Ankara: Özgüneliş Matbaası.
- Bulut, I. (1993). *Ruh Hastalığının Aile İşlevlerine Etkisi*. Ankara: Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları.
- Bursa Psikiyatri*. (2015).
<http://www.bursapsikiyatri.com/makale.php?id=305#.VdW4Jfntmko> (20 Ağustos 2015).
- Compte, A., Compte, G., & Özer, S. (1978). Üç SosyoEkonomik Düzeyde Ankaralı Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumları: Bir Ölçek Uyarlaması. *Psikoloji Dergisi*(1), 5-8.
- Crandell, L. E., Fitzgerald, H. E., & Whipple, E. E. (1997). Dyadic Synchrony in Child-Parent Interactions: A Link with Material Representations of Attachment Relationships. *Infant Mental Health Journal*, 18, 247-264.

- Cüceloğlu, D. (1993). *Yeniden İnsan İnsana*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çağdaş, A., & Şahin, Z. (2010). *Anne ve Baba Eğitimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Çakıcı, S. (2006). *Alt ve Üst Sosyoekonomik Düzeydeki Ailelerin Aile İşlevleri Anne-Çocuk İlişkileri ve Aile İşlevlerinin Anne-Çocuk İlişkilerine Göre Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çamurlu Keser, C. (2006). *Annenin Bağlanma Düzeyi ve Çocuk Yetiştirme Sürecinin Çocuğun Bağlanma Düzeyine Etkisi*. Uludağ Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi. Bursa: Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çocuk Psikoloğum*. (2015) <http://cocukpsikologum.com/cocuk-ve-ergenlerde-gorulen-tikler/> (20 Ağustos 2015)
- Demiriz, S., & Öğretir, A. D. (2007). Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki 10 Yaş Çocuklarının Anne Tutumlarının İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 105-122.
- Demirkaya, S. K., & Abalı, O. (2012). Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Okul Öncesi Dönem Davranış Sorunları ile İlişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(1), 67-74.
- Doğan, M., & Ceyhan, E. (2008). Genel Lise Öğrencilerinin Aile İşlevlerinin ve Denetim Odaklarının İncelenmesi. *Aile ve Toplum*, 4(15), 67-82.
- Dönmez, A. (2000). Bağlanma: Yakın İlişkilerle İlgili Araştırmalar İçin Bir Çerçeve. *Türk Psikoloji Bülteni*, 16(17), 29-50.
- Easterbrooks, A., & Goldberg, W. (1990). *Security Of Toddler-Parent Attachment: Relation To Children's Sociopersonality Functioning During Kindergarten*. Chicago: University of Chicago Press.
- Edens, J., Skopp, N., & Cahill, M. (2008). Psychopathic Features Moderate the Relationship Between Harsh and Inconsistent Parental Discipline and Adolescent Antisocial Behavior. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 37(2), 472-476.
- Ekşi, A. (1999). *Ben Hasta Değilim: Çocuk Sağlığı ve Hastalıklarının Psikososyal Yönü*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
- Ercan, S., & Aydın, C. (2012). *Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu*. İstanbul: Pupa Yayınları.
- Güneş Çocuk. (2015). <http://www.gunescocuk.com/karsit-olma-karsi-gelme-bozuklugu/> (20 Ağustos 2015).

- Güngör, D. (2000). *Bağlanma Stillerinin Ve Zihinsel Modellerin Kuşaklararası Aktarımında Ana-Babalık Stillerinin Rolü*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Gürakar, L. (1991). *İntihar ve Aile İşlevselliği*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Harlow, H. F., & Zimmermann, R. R. (1958). The Development of Affective Responsiveness in Infant Monkeys. *Proceedings of the American Philosophical Society*, 102, 501-509.
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic Love Conceptualized As An Attachment Process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52, 511-524.
- Hiperaktivite. (2015). www.hiperaktivite.info (20 Ağustos 2015).
- Hortaçsu, N., Cesur, S., & Oral, A. (1993). Relationships Between Depression and Attachment Styles in Parent and Institution - Reared Turkish Children. *The Journal of Genetic Psychology*, 154, 329-337.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1996). *İnsan Aile Kültürü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Karabulut, D. E. (2007). *Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Kargı , E., & Erkan, S. (2004). Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Davranışlarının Psikolojik Belirtiler Yönünden İncelenmesi (Ankara ili örneği). *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(27), 135-144.
- Kaya, A. (2010). *İlköğretim Öğrencilerinin Anne Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Kişilik Özelliklerine Göre Değişkenliğinin İncelenmesi*. Maltepe Üniversitesi, Gelişim Psikolojisi. İstanbul: Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kerns, K. A., Klepac, L. E., & Cole, A. (1996). Peer Relationships And Preadolescents' Perceptions Of Security in The Childmother Relationship. *Developmental Psychology*, 32, 457-466.
- Kırbaş, Z., & Özkan, H. (2013). Down Sendromlu Çocukların Annelerinin Aile İşlevlerini Algılama ve Sosyal Destek Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi*, 3(3), 171-180.
- Köroğlu, E. (2005). *DSM-4-TR Tanı Ölçüleri Başvuru El Kitabı*. Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Köroğlu, E. (2013). *DSM-5 Tanı Ölçütleri*. Ankara: Boylam Psikiyatri Enstitüsü.
- Kulaksızoğlu, A. (2011). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Mains, M., & Solomon, J. (1986). *Procedures for Identifying Infants as Disorganized/Disoriented During the Ainsworth Strange Situation*. Chicago: Chicago University of Press.
- Matas, L., Arend, R., & Sroufe, L. (1978). Continuity Of Adaptation in The Second Year: The Relationship Between Quality Of Attachment And Later Competence. *Child Development*, 49, 547-556.
- Mccoby, E. E., & Jacklin, C. N. (1980). Sex Differences in Agression: A Rejoinder and Reprise. *Child Development*, 1(4), 964-980.
- MEB. (2014).
http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/25/21/969720/dosyalar/2014_12/23_091951_davranimbozuklugu.pdf (20 Ağustos 2015).
- Nazik, B. (2001). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Yapa Yayınları.
- Öktem, F. (2004). Çocukluk Dönemi Bozuklukları. G. C. Davison, & J. M. Neale içinde, *Anormal Psikoloji* (s. 426-427). İstanbul: Türk Psikologlar Derneği.
- Öner, B., & Yılmaz, S. (2001). Anne ve Baba Gözüyle “Çocuk Eğitimi” Bir Sosyal Temsil Ön Çalışması. *Kriz Dergisi*, 9(1), 39-46.
- Özguven, İ. E. (2001). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: PRDEM Yayıncılık.
- Öztürk, M. (1995). *Çocukluk Çağı Ruhsal Sorun ve Bozuklukları*. İstanbul: Medikomat Yayınevi.
- Öztürk, O. (2014). DSM-5 Türkçe Çevirisi Üzerine. *Türk Psikiyatri Dergisi*.
- Pettitt, G., & Dodge, G. (2002). Family Adversity, Positive Peer Relationships and Children’s Externalizing Behavior: A Longitudinal Perspective on Risk and Resilience. *Child Development*, 73(4).
- Poyraz, H., & Özyürek, A. (tarih yok). *Okul Öncesi 5-6 Yaş Çocukların Problem Davranışları ve Ebeveynlerin Disiplin Yöntemlerinin İncelenmesi*. Haziran 2015, 16 tarihinde <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/166/orta3-ozyurek.htm>. adresinden alındı
- Ryan, C. E., Epstein, N. B., Keitner, G. B., Miller, I. W., & Bishop, D. S. (2005). *Evaluating and Treating Families: The McMaster Approach*. Great Britain: Taylor&Francis Group.
- Sarı, E. (2007). *Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların, Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının, Çocuğu Sosyal Uyum ve Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi. Ankara: Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Saydam, R., & Gençöz, T. (2005). Aile İlişkileri, Ebeveynin Çocuk Yetiştirme Tutumu ve Kendilik Değerinin Gençler Tarafından Belirtilen Davranış Problemleri ile Olan İlişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 20(55), 61-74.
- Sertbaş, N. (2006). *İlköğretim Öğrencilerinde Davranış Problemleri ve Yordayan Değişkenler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Seven, S. (2007). Ailesel Faktörlerin Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Davranış Problemlerine Etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*(51), 477-499.
- Simonoff, E., Elander, J., & Holmshav, J. (2004). Predictors of Antisocial Personality. *British Journal of Psychiatry*, 184, 118.
- Sözüğeçer, Z. (2011). *Çocuklardaki Davranış Problemlerinin, Bağlanma Stilleri, Aile işlevleri ve Anne Kabul Algıları Açısından İncelenmesi*. İstanbul Üniversitesi, Psikoloji. İstanbul: Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Sümer, N., & Güngör, D. (1999). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örnekleme Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi ve Kültürlerarası Bir Karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71-106.
- Sümer, N., & Şendağ, M. A. (2009). Orta Çocukluk Döneminde Ebeveynlere Bağlanma, Benlik Algısı ve Kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 86-101.
- Şahin, M. (2013). *Klinik Psikoloji*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Şanlı, D. (2007). *Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Şanlı, D., & Öztürk, C. (2012). Annelerin Çocuk Yetiştirme Tutumlarını Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 31-48.
- Şehirli, N. (2007). *Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Gazi Üniversitesi. Ankara: Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şendil, G. (2003). *Çocuk, Ergen ve Anne-Baba*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Şendoğdu, M. (2000). *Anaokuluna Devam Eden 5-6 Yas Grubu Çocukların Anne Babalarını Algılamaları ile Anne Babaların Kendi Tutumlarını Algılamaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Şenol, S. (2006). *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı*. Ankara: HYB Yayıncılık.

- T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu. *Aile Yapısının Araştırılması*. <http://www.adres.gen.tr/adres/sites/2463/tc-basbakanlik-aile-arastirmakurumu-baskanligi.html>(06 Haziran 2015)
- Taktak, Ş., Erkiran, M., Özeren , M., Karşıdağ, Ç., & Alpay, N. (2000). Şizofren Olgularda Aile İşlevselliğinin Algılanması, Sosyodemografik ve Klinik Özelliklerle İlişkisi Üzerine Bir Çalışma. *36. Ulusal Psikiyatri Kongre Kitabı*, (s. 143-147).
- Tan, D. (2000). *Lise Öğrencilerinin Yalnızlık Düzeyleri İle Denetim Odaklarının Aile Destek Düzeyleri ve Özlük Nitelikleri Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Tanrıverdi. (2015). <http://basaktanriverdi.com/cocuklarda-kaygi-bozuklugu-ve-tedavisi/> (20 Ağustos 2015).
- Tarhan, N. (2012). *Sen, Ben ve Çocuklarımız*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Topses, G. (2009). *Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Waters, E., Hamilton, C., & Weinfeld, N. (2000). The Stability Of Attachment Security From Infant To Adolescence And Early Adulthood: General Introduction. *Child Development*, 71, 678-683.
- WHO. (2007) www.who.int/whr/2007 (15 Haziran 2015).
- Yavuzer, H. (1998). *Çocuk Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (1999). *Ana-Baba ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yörükoğlu, A. (1995). *Çocuk ve Ruh Sağlığı*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Yörükoğlu, A. (2000). *Çocuk Ruh Sağlığı*. Ankara: Özgür Yayınları.
- Yörükoğlu, A. (2013). *Çocuk Ruh Sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınları.

EKLER

Ek 1: Bilimsel Etik Formu

İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU KARAR FORMU									
Değerlendirilen Belgeler	Belge Adı	Tarihi	Versiyon Numarası	Dili					
	ARAŞTIRMA PROTOKOLLERİ	23.04.2014		Türkçe ☒	İngilizce ☐	Diğer ☐			
	BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLCÜ OLUR FORMU	23.04.2014		Türkçe ☒	İngilizce ☐	Diğer ☐			
Karar Bilgileri	Karar No: 82		Tarih: 15.05.2014						
	Yukarıda bilgileri verilen Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu başvuru dosyası ile ilgili belgeler araştırmanın gerekeçe, amaç, yaklaşım ve yöntemleri dikkate alınarak incelenmiş ve araştırmanın etik ve bilimsel yönden uygun olduğuna "öybirliği" ile karar verilmiştir.								
İSTANBUL MEDİPOL ÜNİVERSİTESİ GİRİŞİMSSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU									
BAŞKANIN UNVANI / ADI / SOYADI		Doç. Dr. Hanefi ÖZBEK							
Unvanı/Adı/Soyadı	Uzmanlık Alanı	Kurumu	Cinsiyet		Araştırma ile İlişki		Kocam *		İmza
Prof. Dr. Şeref DEMİRAYAK	Eczaatlık	İstanbul Medipol Üniversitesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Prof. Dr. Tangül MÜCDOK	Histoloji ve Embriyoloji	İstanbul Medipol Üniversitesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Doç. Dr. Hanefi ÖZBEK	Farmakoloji	İstanbul Medipol Üniversitesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Yrd. Doç. Dr. Berna EREN	Halk Sağlığı	İstanbul Medipol Üniversitesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Emir YÜZBAŞIOĞLU	Protetik Diş Tedavisi	İstanbul Medipol Üniversitesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Yrd. Doç. Dr. İlknur KESKİN	Histoloji ve Embriyoloji	İstanbul Medipol Üniversitesi	E ☐	K ☒	E ☐	H ☒	E ☒	H ☐	
Op. Dr. Muhammed Fatih EVCİMİK	Kulak-Burun Boğaz	Özel Nisa Hastanesi	E ☒	K ☐	E ☐	H ☒	E ☐	H ☒	
* Toplantıda Bulunma									
Sayfa 2									

Ek 2: Gönüllü Olur Formu

GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

ÇALIŞMA BAŞLIĞI: “6 ile 11 yaş arasında çocuklarda görülen ruhsal sorunların annelerin bağlanma düzeyi ve çocuk yetiştirme ile olan ilişkisi”

Sayın Katılımcı,

“6 ile 11 yaş arasında çocuklarda görülen ruhsal sorunların annelerin bağlanma düzeyi, çocuk yetiştirme tutumu ve aile işlevleri ile olan ilişkisi” bir çalışma yürütmekteyim. Bu çalışma bir tez araştırmasıdır. Bu çalışma ile anne ve babaların bağlanma düzeyi, aile işlevleri, çocuk yetiştirme tutumlarının çocuklarda görülen davranış sorunlarını, dikkat eksikliği ve aşırı hareketlilik, sosyal davranışlar, duygusal sorunlar ve akran sorunlarını irdelemek, aralarındaki ilişkiyi incelemektir.

Bu çalışmada PARI-Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği, CBCL-Çocuk ve Gençler İçin Davranış Değerlendirme Ölçeği, ADÖ-Aile Değerlendirme Ölçeği ve bağlanma stillerini ölçmek amacı ile İlişki Ölçekleri Anketi uygulanacaktır.

Çalışma esnasında uygulanacak yöntemler herhangi bir sağlık riski taşımamaktadır. Çalışmaya katılmanız tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır ve katılmayı reddetme hakkına sahipsinizdir. Eğer katılmayı reddederseniz, bu durum tedavinize/terapinize/danışmanlığınıza herhangi bir zarar getirmeyecektir. İsteddiğiniz anda araştırmacıya bildirerek çalışmadan çekilebilirsiniz ya da araştırmacı tarafından gerek görüldüğü takdirde araştırma dışı bırakılabiliyorsunuz.

Ayrıca kimlik bilgileriniz ve diğer verileriniz kesinlikle gizli tutulacaktır. Araştırma için herhangi bir ücret ödemeniz gerekmeyecek ve ayrıca size de bir ödeme yapılmayacaktır. Gösterdiğiniz işbirliğine teşekkür ederiz. Herhangi bir konuda, ihtiyacınız olduğunda bize danışabilirsiniz.

İkinci bölüm: (Katılımcının/Hastanın Beyanı)

Sayın Psikolog Gözde NALBANTOĞLU tarafından bir tez araştırması yapılacağı belirtilerek bu araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana aktarıldı. Bu bilgilerden sonra böyle bir araştırmaya “katılımcı” (denek) olarak davet edildik. Eğer bu araştırmaya katılırsam araştırmacı ile aramda kalması gereken bilgilerimin gizliliğine bu araştırma sırasında da büyük özen ve saygı ile yaklaşılacağına inanıyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin ihtimamla korunacağı konusunda bana yeterli güven verildi.

Çalışmanın yürütülmesi sırasında herhangi bir sebep göstermeden araştırmadan çekilebiliriz. (Ancak araştırmacıları zor durumda bırakmamak için araştırmadan çekileceğimi önceden bildirmemim uygun olacağını bilincindeyim.).

Araştırma için yapılacak harcamalarla ilgili herhangi bir parasal sorumluluk altına girmiyorum. Bana bir ödeme yapılmayacaktır.

İster doğrudan, ister dolaylı olsun araştırma uygulamasından kaynaklanan nedenlerle meydana gelebilecek herhangi bir sorununun ortaya çıkması halinde, her türlü tıbbi uygulamanın sağlanacağı konusunda gerekli güvence verildi (Bu uygulamalarla ilgili olarak da parasal bir yük altına girmeyeceğim).

Araştırma sırasında bir sorun ile karşılaştığımda; Psikolog Gözde NALBANTOĞLU'na ulaşabileceğimi biliyorum.

Bu araştırmaya katılmak zorunda değilim ve katılmayabilirim. Araştırmaya katılmam konusunda zorlayıcı bir davranışla karşılaşmış değilim. Eğer katılmayı reddedersem, bu durumun eğitim durumuma ve okul ile olan ilişkiye herhangi bir zarar getirmeyeceğini de biliyorum.

Bana yapılan tüm açıklamaları ayrıntılarıyla anlamış bulunmaktayım. Kendi başıma belli bir düşünme süresi sonunda adı geçen bu araştırma projesinde “katılımcı” (denek) olarak yer alma kararını aldım. Bu konuda yapılan daveti büyük bir memnuniyet ve gönüllülük içerisinde kabul ediyorum.

Araştırıcı Bilgileri:

Adı Soyadı : Psikolog Gözde NALBANTOĞLU

İmza :

Yukarıda gönüllüye araştırmadan önce verilmesi gereken bilgileri gösteren metni okudum. Bunlar hakkında bana yazılı ve sözlü açıklamalar yapıldı. Bu koşullarla söz konusu anket araştırmasına katılmayı kendi rızamla hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Gönüllü İletişim Bilgisi:

Adres:

Telefon:

<p><i>Ad-Soyad:</i></p> <p><i>Tarih :</i></p> <p><i>İmza</i></p>
--

Ek 3: Aile Değerlendirme Ölçeği

AİLE DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Lütfen her cümleyi dikkatlice okuduktan sonra, sizin ailenize ne derecede uyduğuna karar veriniz. Önemli olan, sizin ailenizi nasıl gördüğünüzdür. Her cümle için 4 seçenek söz konusudur. (Aynen Katılıyorum/ Büyük Ölçüde Katılıyorum/ Biraz Katılıyorum/ Hiç Katılmıyorum)

Her cümlelerin yanında 4 seçenek için de ayrı yerler ayrılmıştır. Size uygun seçeneği işaretleyiniz. Her cümle için uzun uzun düşünmeyiniz. Mümkün olduğu kadar çabuk ve samimi cevaplar veriniz. Kararsızlığa düşerseniz, ilk aklınıza gelen doğrultusunda hareket ediniz. Lütfen her cümleyi cevapladığınızdan emin olunuz.

CÜMLELER:	Aynen Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Hiç Katılmıyorum
1.Ailece ev dışında program yapmada güçlük çekeriz, çünkü aramızda fikir birliği sağlayamayız.	()	()	()	()
2.Günlük hayatımızdaki sorunların (problemlerin) hemen hepsini aile içinde hallederiz.	()	()	()	()
3.Evde biri üzgün ise, diğer aile üyeleri bunun nedenlerini bilir.	()	()	()	()
4.Bizim evde, kişiler verilen her görevi düzenli bir şekilde yerine getirmezler.	()	()	()	()
5.Evde birinin başı derde girdiğinde, diğerleri de bunu kendilerine fazlasıyla dert ederler.	()	()	()	()
6.Bir sıkıntı ve üzüntü ile karşılaştığımızda, birbirimize destek oluruz.	()	()	()	()
7.Ailemizde acil bir durum olsa, şaşırıp kalırız.	()	()	()	()
8.Bazen evde ihtiyacımız olan şeylerin bittiğinin farkına varmayız.	()	()	()	()
9.Birbirimize karşı olan sevgi, şefkat gibi duygularımızı açığa vurmaktan kaçınırız.	()	()	()	()
10.Gerektiğinde aile üyelerine görevlerini hatırlatır, kendilerine düşen işi yapmalarını sağlarız.	()	()	()	()
11.Evde dertlerimizi üzüntülerimizi birbirimize söylemeyiz.	()	()	()	()
12.Sorunlarımızın çözümünde genellikle ailece aldığımız kararları uygularız.	()	()	()	()
13.Bizim evdekiler, ancak onların hoşuna giden şeyler söylediğimizde bizi dinlerler.	()	()	()	()
14.Bizim evde bir kişinin söylediklerinden ne hissettiğini anlamak pek kolay değildir.	()	()	()	()
15.Ailemizde eşit bir görev dağılımı yoktur.	()	()	()	()
16.Ailemizin üyeleri, birbirlerine hoşgörülü davranırlar.	()	()	()	()
17.Evde herkes başına buyruktur.	()	()	()	()
18.Bizim evde herkes, söylemek istediklerini üstü kapalı değil de doğrudan birbirlerinin yüzüne söyler.	()	()	()	()
19.Ailede bazılarımız, duygularımızı belli etmeyiz.	()	()	()	()

20.Acil bir durumda ne yapacağımızı biliriz.	()	()	()	()
21.Ailecek, korkularımızı ve endişelerimizi birbirimizle tartışmaktan kaçınırız.	()	()	()	()
22.Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize belli etmekte güçlük çekeriz.	()	()	()	()
23.Gelirimiz (ücret, maaş) ihtiyaçlarımızı karşılamaya yetmiyor.	()	()	()	()
24.Ailemiz, bir problemi çözdükten sonra, bu çözümün işe yarayıp yaramadığını tartışır.	()	()	()	()
25.Bizim ailede herkes kendini düşünür.	()	()	()	()
26.Duygularımızı birbirimize açıkça söyleyebiliriz.	()	()	()	()
27.Evimizde banyo ve tuvalet bir türlü temiz durmaz.	()	()	()	()
28.Aile içinde birbirimize sevgimizi göstermeyiz.	()	()	()	()
29.Evde herkes her istediğini birbirinin yüzüne söyleyebilir.	()	()	()	()
30.Ailemizde, her birimizin belirli görev ve sorumlulukları vardır.	()	()	()	()
31.Aile içinde genellikle birbirimizle pek iyi geçinemeyiz.	()	()	()	()
32.Ailemizde sert-kötü davranışlar ancak belli durumlarda gösterilir.	()	()	()	()
33.Ancak hepimizi ilgilendiren bir durum olduğu zaman birbirimizin işine karışırız.	()	()	()	()
34.Aile içinde birbirimizle ilgilenmeye pek zaman bulamıyoruz.	()	()	()	()
35.Evde genellikle söylediklerimizle, söylemek istediklerimiz birbirinden farklıdır.	()	()	()	()
36.Aile içinde birbirimize hoşgörülü davranırız.	()	()	()	()
37.Evde birbirimize, ancak sonunda kişisel bir yarar sağlayacaksa ilgi gösteririz.	()	()	()	()
38.Ailemizde bir dert varsa, kendi içimizde hallederiz.	()	()	()	()
39.Ailemizde sevgi ve şefkat gibi güzel duygular ikinci plandadır.	()	()	()	()
40.Ev işlerinin kimler tarafından yapılacağını hep birlikte konuşarak kararlaştırırız.	()	()	()	()
41.Ailemizde herhangi bir şeye karar vermek her zaman sorun olur.	()	()	()	()
42.Bizim evdekiler sadece bir çıkarları olduğu zaman birbirlerine ilgi gösterir.	()	()	()	()
43.Evde birbirimize karşı açık sözlüyüzdür.	()	()	()	()
44.Ailemizde hiçbir kural yoktur.	()	()	()	()
45.Evde birinden bir şey yapması istendiğinde mutlaka takip edilmesi ve kendisine hatırlatılması gerekir.	()	()	()	()
46.Aile içinde, herhangi bir sorunun (problemin) nasıl çözüleceği hakkında kolayca karar verebiliriz.	()	()	()	()
47.Evde kurallara uyulmadığı zaman ne olacağını bilmeyiz.	()	()	()	()
47.Bizim evde aklınıza gelen her şey olabilir.	()	()	()	()
49.Sevgi, şefkat gibi olumlu duygularımızı birbirimize ifade edebiliriz.	()	()	()	()

50.Ailede her türlü problemin üstesinden gelebiliriz.	()	()	()	()
51.Evde birbirimizle pek iyi geçinemeyiz.	()	()	()	()
52.Sinirlenince birbirimize küseriz.	()	()	()	()
53.Ailede bize verilen görevler pek hoşumuza gitmez çünkü genellikle umduğumuz görevler verilmez.	()	()	()	()
54.Kötü bir niyetle olmasa da evde birbirimizin hayatına çok karışıyoruz.	()	()	()	()
55.Ailemizde kişiler herhangi bir tehlike karşısında (yangın, kaza gibi) ne yapacaklarını bilirler, çünkü böyle durumlarda ne yapılacağı aramızda konuşulmuş ve belirlenmiştir.	()	()	()	()
56.Aile içinde birbirimize güveniriz.	()	()	()	()
57.Ağlamak istediğimizde, birbirimizden çekinmeden rahatlıkla ağlayabiliriz.	()	()	()	()
58.İşimize (okulumuza) yetişmekte güçlük çekiyoruz.	()	()	()	()
59.Aile içinde birisi, hoşlanmadığımız bir şey yaptığında ona bunu açıkça söyleriz.	()	()	()	()
60.Problemimizi çözmek için ailecek çeşitli yollar bulmaya çalışırız.	()	()	()	()

Ek 4: Çocuk Davranış Değerlendirme Ölçeği

Aşağıda çocukların özelliklerini tanımlayan bir dizi madde bulunmaktadır. Her bir madde çocuğunuzun şu andaki ya da son 6 ay içindeki durumunu belirtmektedir. Bir madde çocuğunuz için çok sık ya da sıklıkla doğru ise 2, bazen ya da biraz doğru ise 1, hiç doğru değilse 0 sayılarını yuvarlak içine alınız. Lütfen tüm maddeleri işaretlemeye çalışınız.

0: Doğru Değil (bildirdiğiniz kadarıyla)

1: Bazen ya da Biraz Doğru

2: Çok ya da Sıklıkla Doğru

0 1 2 1. Yaşından daha küçük bir çocuk gibi davranır	0 1 2 33. Kimsenin onu sevmediğine inanır ve bundan yakınır
0 1 2 2. Alerjisi vardır (Yeme, koklama ile, tozlu bir yerde bulunmak-
la kaşıntı, döküntü, göz yaşarması vs. olması) : _____	0 1 2 34. Başkalarının ona zarar vereceğini, kötülük yapacağını düşünür
0 1 2 3. Çok tartışır	0 1 2 35. Kendini değersiz hisseder
0 1 2 4. Astımı (nefes darlığı) vardır	0 1 2 36. Çok sık bir yerini incitir, başı kazadan kurtulmaz
0 1 2 5. Karşı cinsten biri gibi davranır	0 1 2 37. Çok kavga, dövüş eder
0 1 2 6. Kakasını tuvaletten başka yerlere yapar	0 1 2 38. Onunla çok alay edilir (Arkadaşları onunla çok alay eder)
0 1 2 7. Övünür, yüksekte atar, hava yapar	0 1 2 39. Başı belada olan kişilerle dolaşır
0 1 2 8. Dikkatini uzun süre bir konu üzerinde toplayamaz	0 1 2 40. Olmayan sesler işitir (Açıklayınız): _____
0 1 2 9. Bazı düşünceleri kafasına takar ve bunları aklından çıkaramaz
(açıklayınız) _____	0 1 2 41. Düşünmeden yada aniden hareket eder (aklına eseni yapar)
0 1 2 10. Yerinde rahat duramaz, çok hareketlidir	0 1 2 42. Başkalarıyla beraber olmaksızın yalnız kalmayı tercih eder
0 1 2 11. Yetişkinlerin dizinin dibinden ayrılmaz, onlara çok bağımlıdır	0 1 2 43. Yalan söyler ve hile yapar
0 1 2 12. Yalnızlıktan yakınır	0 1 2 44. Tınaklarını yer
0 1 2 13. Kafası karışıktır	0 1 2 45. Sinirli ve gergindir
0 1 2 14. Çok ağlar	0 1 2 46. Kas seğirmeleri, tikleri vardır : _____
0 1 2 15. Hayvanlara eziyet eder	0 1 2 47. Gece kabusları, korkulu rüyaları vardır
0 1 2 16. Başkalarına eziyet eder, zalimce kötü davranır	0 1 2 48. Diğer çocuklar tarafından sevilmez
0 1 2 17. Hayale dalıp gider, kendini unuttur	0 1 2 49. Kabızlık çeker
0 1 2 18. Bile bile kendine zarar verir ya da intihar girişiminde bulunur	0 1 2 50. Çok korkak ve kaygılıdır
0 1 2 19. Hep dikkat çekmek ister	0 1 2 51. Baş dönmesi vardır
0 1 2 20. eşyalarına zarar verir	0 1 2 52. Kendini çok suçlu hisseder
0 1 2 21. Ailesine ya da başkalarına ait eşyalara zara verir	0 1 2 53. Aşırı yemek yer
0 1 2 22. Evde söz dinlemez	0 1 2 54. Aşırı yorgundur
0 1 2 23. Okulda söz dinlemez	0 1 2 55. Çok kiloludur
0 1 2 24. İştahsızdır, az yemek yer	0 1 2 56. Tıbbi nedeni bilinmeyen bedensel şikayetleri vardır :
0 1 2 25. Diğer çocuklarla geçinemez	0 1 2 a. Ağrılar, sızılar
0 1 2 26. Yanlış davranışından dolayı suçlanmış gibi görünmez	0 1 2 b. Baş ağrıları
0 1 2 27. Genellikle kısıncıdır	0 1 2 c. Bulantı, kusma hissi
0 1 2 28. Yenilip içilmeyecek şeyleri yer, ya da içer (kum, kil, kalem,
silgi gibi) (açıklayınız): _____	0 1 2 d. Gözle ilgili şikayetler (açıklayınız): _____
0 1 2 29. Bazı hayvanlardan ve okul dışı ortamlardan ya da yerlerden
korkar (açıklayınız): _____	0 1 2 e. Döküntüler ya da başka cilt sorunları
0 1 2 30. Okula gitmekten korkar	0 1 2 f. Mide-karın ağrısı ve kramplar
0 1 2 31. Kötü bir şey düşünmekten ya da yapmaktan korkar	0 1 2 g. Kusma
0 1 2 32. Mükemmel olmasının gerektiğine inanır	0 1 2 h. Diğer (açıklayınız) : _____

0 1 2 57. Fiziksel saldırıda bulunur	0 1 2 85. Acayip, tuhaf düşünceleri vardır (açıklayınız): _____
0 1 2 58. Burnuyla, cildiyle, vücudunun başka kısımlarıyla oynar ve yolar (açıklayınız): _____	0 1 2 86. İnatçı, somurtkan ve rahatsız edicidir
0 1 2 59. Herkesin ortasında cinsel organlarıyla oynar	0 1 2 87. Duygu durumunda ani değişiklikler olur
0 1 2 60. Cinsel organlarıyla çok fazla oynar	0 1 2 88. Çok sık küser
0 1 2 61. Okul başarısı düşüktür	0 1 2 89. Şüphelidir
0 1 2 62. Dengesiz ve sakardır	0 1 2 90. Küfürlü ve açık saçık konuşur
0 1 2 63. Kendinden büyük çocuklarla oynamayı tercih eder	0 1 2 91. Kendini öldürmekten söz eder
0 1 2 64. Kendinden küçük çocuklarla oynamayı tercih eder	0 1 2 92. Uykuda yürür ve konuşur (açıklayınız): _____
0 1 2 65. Konuşmayı reddeder	0 1 2 93. Çok fazla konuşur
0 1 2 66. Bazı hareketleri tekrar tekrar yapar (tanımlayınız): _____	0 1 2 94. Başkalarıyla çok dalga geçer, alay eder
0 1 2 67. Evden kaçır	0 1 2 95. Öfke nöbetleri vardır, çok çabuk öfkelenir
0 1 2 68. Çok bağırır, çağırır	0 1 2 96. Cinsel konuları fazlaca düşündür
0 1 2 69. Sır vermez, düşüncelerini kendine saklar	0 1 2 97. İnsanları tehdit eder
0 1 2 70. Olmayan şeyleri görür (açıklayınız): _____	0 1 2 98. Parmak emer
0 1 2 71. Sıkılgan ve utangaçtır	0 1 2 99. Temizliğe ve titizliğe aşırı düşkündür
0 1 2 72. Yangın çıkarır	0 1 2 100. Uykusu sorunu vardır : _____
0 1 2 73. Cinsel sorunları vardır (açıklayınız): _____	0 1 2 101. Okuldan kaçır, dersini asar
0 1 2 74. Gösterişten hoşlanır, maskaralık yapar	0 1 2 102. Hareketsiz ve yavaşır, enerjik değildir
0 1 2 75. Çekingen ve ürkektir	0 1 2 103. Mutsuz, üzgün, çöktün ve bezgindir
0 1 2 76. Çocukların çoğundan daha az uyur	0 1 2 104. Çok gürültücüdür
0 1 2 77. Çocukların çoğundan gece ve gündüz daha çok uyur (açıklayınız): _____	0 1 2 105. Tıbbi amaç dışında alkol yada ilaç kullanır (açıklayınız): _____
0 1 2 78. Kakasıyla oynar yada etrafa bulaştırır	0 1 2 106. Etrafındaki eşyalara amaçsız olarak zarar vermekten zevk alır
0 1 2 79. Konuşma güçlüğü vardır (açıklayınız): _____	0 1 2 107. Gündüz altını ıslatır
0 1 2 80. Boş gözlerle uzun uzun bakar	0 1 2 108. Yatağını ıslatır
0 1 2 81. Evden çalmaları vardır	0 1 2 109. Sızlanır, mızırdanır
0 1 2 82. Evin dışında çalmaları vardır	0 1 2 110. Karşı cinsten olmayı ister
0 1 2 83. İhtiyacı olmayan nesnelere toplar, biriktirir (tanımlayınız): _____	0 1 2 111. İçe kapanıktır, başkalarıyla birlikte olmak istemez
0 1 2 84. Acayip, tuhaf davranışları vardır (açıklayınız): _____	0 1 2 112. Evhamlıdır, her şeyi dert edinir
	0 1 2 113. Çocuğunuzun yukarıdaki listede belirtilmeyen başka sorunu varsa lütfen yazınız : _____

Ek 5: İlişki Ölçekleri Anketi

İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ (RELATIONSHIP SCALES QUESTIONNAIRE)

Aşağıda yakın duygusal ilişkilerinizde kendinizi nasıl hissettiğinize ilişkin çeşitli ifadeler yer almaktadır. Yakın duygusal ilişkilerden kastedilen arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler ve benzerleridir. Lütfen her bir ifadeyi bu tür ilişkilerinizi düşünerek okuyun ve her bir ifadenin sizi ne ölçüde tanımladığını aşağıdaki 7 aralıklı ölçek üzerinden değerlendiriniz.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7
Beni hiç Beni kısmen Tamamıyla
tanımlamıyor tanımlıyor beni
tanımlıyor

1. Başkalarının kolaylıkla güvenemem.	1	2	3	4	5	6	7
2. Kendimi bağımsız hissetmem beni için çok önemli.	1	2	3	4	5	6	7
3. Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım.	1	2	3	4	5	6	7
4. Bir başkakişiyetamanlamıylakaynaşıp bütünleşmek isterim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Başkalarıyla çok yaklaşırsam incitileceğimden korkuyorum.	1	2	3	4	5	6	7
6. Başkalarıyla yakınduygusal ilişkilerim olmadıysürece oldukçarahatım.	1	2	3	4	5	6	7
7. İhtiyacım olduğundayardıma koşacakları konusunda başkalarına her zamangüvenebileceğimden emin değilim.	1	2	3	4	5	6	7
8. Başkalarıyla etamanlamıyladuygusal yakınlık kurmak istiyorum.	1	2	3	4	5	6	7
9. Yalnız kalmaktan korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
10. Başkalarının rahatlıkla güvenip bağlanabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
11. Çoğuzaman, romantik ilişki olduğum insanların beni gerçekten sevmediğikonusunda endişelenirim.	1	2	3	4	5	6	7
12. Başkalarının tamamıyla güvenmekte zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
13. Başkalarının bana çok yakınlığı beni endişelendirir.	1	2	3	4	5	6	7
14. Duygusal yönden yakınlıklarımolsun isterim.	1	2	3	4	5	6	7
15. Başkalarının bana dayanıp bel bağlaması konusunda oldukçarahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
16. Başkalarının bana, benim onlara verdiğim kadar değer vermediğinden kaygılanı	1	2	3	4	5	6	7
17. İhtiyacınız olduğunda hiç kimseyi yanınızda bulamazsınız.	1	2	3	4	5	6	7

Ek 6: Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği

AİLE HAYATI VE ÇOCUK YETİŞTİRME TUTUMU ÖLÇEĞİ

Görüşünüzü bu sayılardan birini daire içine alarak bildiriniz. Bu ifadelerde doğru veya yanlış yoktur, sadece kendi görüşünüzü işaretlemeniz gerekiyor. Araştırma için, bütün sorunların cevaplandırılması çok önemli bir noktadır. Onun için, bazı ifadeler birbirine benzer dahi olsa, yine de cevaplandırmanızı rica ederim.

Aşağıda verilen ifadeleri okuyup, şu şekilde değerlendiriniz:

4.....3.....2.....1
Çok Uygun Oldukça Uygun Biraz Uygun Hiç Uygun
Buluyorum Buluyorum Buluyorum Bulmuyorum

1. Çocuk yorucu ve zor işlerden korunmalıdır.	4	3	2	1
2. Anne ve babalar, çocuklarını dertlerini anlatmaya teşvik ederler. Fakat bazen çocukların dertlerinin hiç açılmaması gerektiğini anlayamazlar.	4	3	2	1
3.Çocuk boşa geçen dakikaların bir daha hiç gerigelmeyeceğini ne kadar çabuk öğrenirse, kendisi için o kadariyi olur.	4	3	2	1
4. Bir anne çocuğunun düş kırıklığına uğramaması için elinden geleni yapmalıdır.	4	3	2	1
5. Çocuk ne kadar erken yürümeyi öğrenirse o kadar iyi terbiye edilebilir.	4	3	2	1
6.Çocuk yetiştirmek sinir bozucu, yıpratıcı bir iştir.	4	3	2	1
7. Çocuğun hayatta öğrenmesi gereken o kadar çok şey vardır ki zamanını boşa geçirmesi affedilemez.	4	3	2	1
8. Babalar biraz daha şefkatli olsalar, anneler çocuklarını daha iyi yönetebilirler.	4	3	2	1
9. Çocuk yetiştirmenin kötü taraflarından biri de, anne ya da babanın istediğini yapabilmesi için yeteri derecede özgür olmamasıdır.	4	3	2	1
10. Sıkı kurallarla yetiştirilen çocuklardan en iyi yetişkinler çıkar.	4	3	2	1
11. Bir anne çocuğunun mutluluğu için kendi mutluluğunu feda etmesini bilmelidir.	4	3	2	1

12. Daima koşuşturan, hareketli bir çocuk büyük bir olasılıkla mutlu bir kişi olacaktır.	4	3	2	1
13. Büyükler çocukların şakalarına güler, onlara eğlendirici öyküler anlatırsa, evdeki düzen daha düzgün, daha akıcı olur.	4	3	2	1
14. Çocuğun en gizli düşüncelerini kesinlikle bilmek birannenin görevidir.	4	3	2	1
15. Anne- babalar çocuklarına, sorgusuz sualsiz kendilerini sadık kalmalarını öğretmelidirler.	4	3	2	1
16. Bütün genç anneler, bebek bakımından beceriksiz olacaklarından korkarlar.	4	3	2	1
17. Eğer bütün gününü çocuklarla geçirmek zorunda kalırsa, hangi anne olursa olsun sonunda çocuklar sinirine dokunur.	4	3	2	1
18. Anne ve babalar her zaman çocuklarının kendilerine uymasını beklememeli, biraz da kendileri çocuklarına uymalıdır.	4	3	2	1
19. Eğer anneler dileklerinin kabul edileceğini bilselerdi, babaların daha anlayışlı olmalarını dilerlerdi.	4	3	2	1
20. Bir çocuğa ne olursa olsun dövüşmekten kaçınması gerektiği öğretilmelidir.	4	3	2	1
21. Çocuklar bencil olduklarında, hep bir şeyler istediklerinde annenin tepesinin atması çok normaldir.	4	3	2	1
22. Eğer çocuklar ailedeki kuralları uygun bulmuyorlarsa, bunu anne babalarına söylemeleri hoş karşılanmalıdır.	4	3	2	1
23. Anneler çoğu zaman çocuklarına bir dakika daha dayanamayacakları duygusuna kapılırlar.	4	3	2	1
24. Çocuğu sıkı terbiye ederseniz sonra size teşekkür eder.	4	3	2	1
25. Küçük bir çocuk cinsiyet konusundan sakınmalıdır.	4	3	2	1

26. Bir annenin çocuğunun hayatı hakkında her şeyi bilmesi hakkıdır. Çünkü çocuğu onun bir parçasıdır.	4	3	2	1
27. Uyanık bir anne baba, çocuğunun tüm düşüncelerini öğrenmeye çalışmalıdır.	4	3	2	1
28. Çocuklar, anne-babalarının kendileri için neler feda ettiklerini düşünmelidirler.	4	3	2	1
29. Eğer çocukların dertlerini söylemelerine izin verilirse bütün şikayetçi olurlar.	4	3	2	1
30. Sert terbiye, sağlam ve iyi karakter geliştirir.	4	3	2	1
31. Genç bir kadın henüz gençken yapmak istediği pek çok şey olduğu için, anne olunca kendisini tutuklanmış duygusuna kapılır.	4	3	2	1
32. Anneler çocukları için hemen hemen bütün eğlencelerini feda ederler.	4	3	2	1
33. Babalar daha az bencil olsalar kendilerine düşen görevi yaparlardı.	4	3	2	1
34. İyi bir anne çocuğunu ufak tefek güçlüklerden korumalıdır.	4	3	2	1
35. Bir çocuğa, anne ve babasını herkesten üstün görmesi öğretilmelidir.	4	3	2	1
36. Çocuk hiçbir zaman ailesinden sır saklamamalıdır.	4	3	2	1
37. Çocuklardan sık sık kendilerinden ödün vermelerini, anne-babaya uymalarını istemek doğru değildir.	4	3	2	1
38. Çoğu anne bebeklerine bakarken onu inciteceklerinden korkar.	4	3	2	1
39. Bir çocuğa başı derde girdiğinde dövüşmek yerine büyüklerine başvurması öğretilmelidir.	4	3	2	1
40. Anne- baba arasındaki bazı konular hafif bir tartışma ile çözümlenemez.	4	3	2	1

41. Ev bakımında ve idaresinde en kötü şeylerden biri de kişinin kendi evinde tutuklanmış gibi hissetmesidir.	4	3	2	1
42.Hiçbir kadından yeni doğmuş bir bebeğe tek başına bakması beklenmemelidir.	4	3	2	1

43.Oğlan ve kız çocuklarının birbirlerini soyunurken görmemeleri gerekir.	4	3	2	1
44.Çocukların sorunlarına eğilirseniz, sizi oyalamak için birçok masal uydururlar.	4	3	2	1
45.Eğer anne-babalar çocukları ile şakalaşıp berabereğlenirlerse çocuklar onların öğütlerini dinlemeye daha çok yönelirler.	4	3	2	1
46.Anneleri kendileri yüzünden zorluk çektiği için çocuklara karşı daha anlayışlı olmalıdırlar.	4	3	2	1
47.Bir çocuk eninde sonunda anne-babasınınkinden daha üstün bir akla sahip olamayacağını öğrenir.	4	3	2	1
48.Eğer bir anne çocuklarını iyi yetiştiremiyorsa belki de bu,babanın evde kendine düşen görevi iyi yapmamasından ileri geliyordur.	4	3	2	1
49.Genç bir anne için bebeğin bakımı sırasında yalnız kalmaktan daha kötü bir şey olamaz.	4	3	2	1
50.Bir çocuğun diğer bir çocuğa vurması hiçbir şekilde hoşgörü ile karşılanamaz.	4	3	2	1
51.Anne-babalar çocuklarını hayatta ilerleyebilmeleri için hep bir şeyler yapmaları ve boşa zaman geçirmemeleri gerektiğini öğretmelidirler.	4	3	2	1
52.Akıllı bir kadın yeni bir bebeğin doğumundan önce ve sonrayalnız kalmamak için elinden geleni yapar.	4	3	2	1

53.Evde olur bitenleri sadece anne bildiği için ev hayatını onunplanlaması lazımdır.	4	3	2	1
54. Kendi haklarına sahip olabilmesi için, bazen bir kadının kocasını terslemesi gerekir.	4	3	2	1
55. Bütün zamanını çocuklarıyla geçirmek, bir kadına kanadı kopmuş kuş duygusunu verir.	4	3	2	1
56. Eğer anne kollarını sıvar, bütün yükü sırtına alırsa, tüm aile rahat eder.	4	3	2	1
57.Anne- babalar çocuklarını kendi kendine oluşturdukları güveni sarsabilecek bütün güç işlerden sakınmalıdırlar	4	3	2	1
58. Çocuklar aslında sıkı disiplin içinde mutlu olurlar.	4	3	2	1
59.Çocukların toplantılarıyla, kız- erkek arkadaşlıklarıyla veğlenceleriyle ilgilenen anne- babalar onların iyi yetişmelerinisağlarlar.	4	3	2	1
60. Anne ve babaya sadakat her şeyden önce gelir.	4	3	2	1